JULIE
OTSUKA

„Otsuka a scris o nouă capodoperă elegiacă, tulburătoare."

BOOKLIST

Înotătorii

Traducere de
Genoveva Cerchez

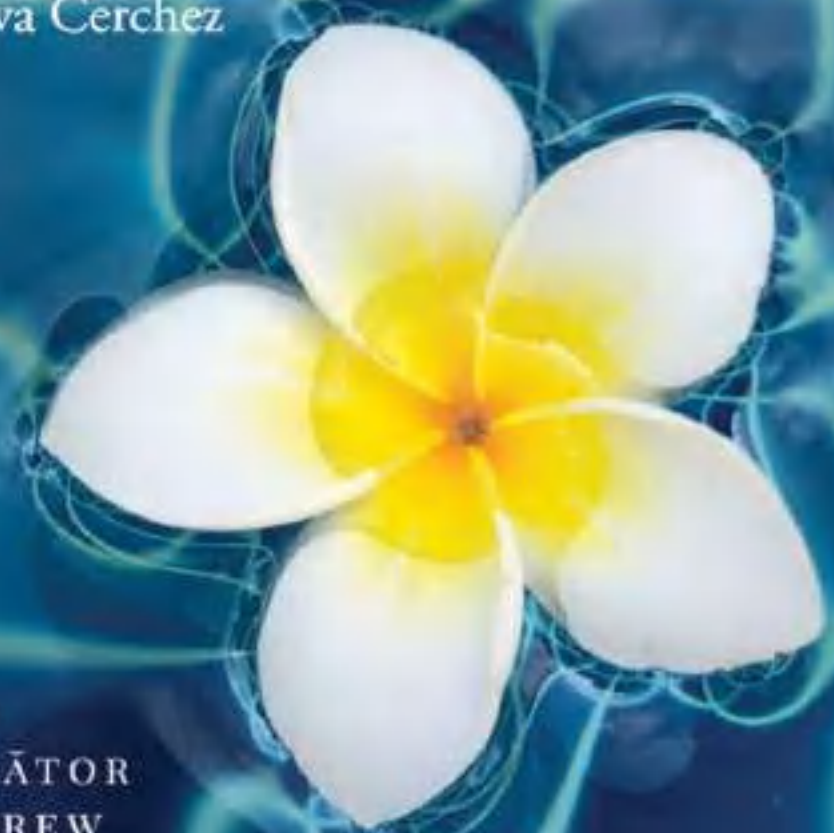

ROMAN
CÂȘTIGĂTOR
AL ANDREW
CARNEGIE
MEDAL FOR
EXCELLENCE
IN FICTION
2023

PANDORA M

Anansi
CONTEMPORAN

JULIE

OTSUKA

Înotătorii

Traducere din limba engleză și note de
Geneveva Cerchez

Pentru Andy

Piscina subterană

Piscina e undeva, adânc sub pământ, într-o cavernă uriașă, la câțiva metri buni sub străzile orașului. Unii dintre noi vin aici ca să se vindece pentru că sunt răniți. Suferim de dureri de spate, de platfus, de vise spulberate, de inimi frânte, anxietate, melancolie, anhedonie — necazurile obișnuite ale vieții de deasupra. Alții sunt angajați ai colegiului din apropiere și preferă să-și petreacă pauzele de prânz aici, dedesubt, în ape, departe de ecrane și de căutăturile aspre ale colegilor. Unii vin ca să scape, fie și numai pentru o oră, de căsniciile pe care le trăiesc dezamăgiți deasupra. Multora care locuiesc în vecinătate pur și simplu le place să înoate. Una dintre noi — Alice, fostă laborantă, acum pensionară și cu început de demență — vine aici pentru că asta face dintotdeauna. Și chiar dacă poate nu-și mai amintește cifrul de la vestiar sau unde și-a pus prosopul, îndată ce intră în apă știe precis ce are de făcut. Mișcarea brațelor e lină și amplă, picioarele împing cu forță, mintea e limpede. „Sus“, spune ea, „nu-s decât o bătrânică la fel ca oricare alta. Dar aici, la piscină, sunt eu însămi“.

CEL MAI ADESEA, LA PISCINĂ reușim să ne lăsăm deoparte frământările de deasupra. Pictorii ratați devin eleganți înotători de bras. Profesorii

suplinitori spintecă apa ca niște rechini, cu o viteză de-ți taie respirația. Directorul de resurse umane, recent divorțat, înșfacă o placă de polistiren de un roșu spălăcit și dă din picioare fără jenă. Tipul scund care lucrează în publicitate face pluta ca o vidră, fixează norișorii pictați pe tavanul de un albastru șters și pentru prima dată pe ziua de azi nu se gândește la nimic. *Ducă-se.* Cei cuprinși de griji nu se mai îngrijorează. Văduvele întristate nu mai jelesc. Actorii fără teatru, care nu sunt în stare să facă priză deasupra, alunecă fără nicio sforțare pe culoarul rapid, în sfârșit în elementul lor. *Am ajuns!* Un scurt răgaz în care ne simțim și noi acasă în lume. Proasta dispoziție se risipește, ticurile dispar , amintirile se redeșteaptă, migrenele se dizolvă, iar vacarmul din mințile noastre se stinge, încetul cu încetul, cu fiecare mișcare de braț și cu fiecare lungime de bazin înotată. Și când ne terminăm turele, ne extragem din bazin, șiroind de apă și revigorați, cu echilibrul restabilit și gata să facem față unei noi zile la suprafață.

DEASUPRA SUNT incendii de vegetație, avertizări de poluare, secete severe, hârtii care blochează imprimanta, greve ale profesorilor, insurecții, revoluții, groaznice zile caniculare ce par să nu se mai domolească în veci *(Val uriaș de căldură instalat pe perioadă nedeterminată pe întreaga coastă de vest)*, dar dedesubt, la piscină, e mereu o temperatură confortabilă de douăzeci și șapte de

grade. Șaizeci și cinci la sută umiditate. Vizibilitate bună. Culoare calme și liniștite. Programul de funcționare, deși limitat, corespunde necesităților noastre. Unii dintre noi vin îndată ce se trezesc, cu prosoapele curate pe umăr și cu ochelarii de cauciuc în mâini, pregătiți pentru tura de la opt dimineață. Alții vin după-amiază, târziu, după lucru — intră când soarele încă strălucește pe cer, iar când ies la suprafață e noapte. Traficul s-a domolit. Buldoexcavatoarele au tăcut. Păsările au plecat toate. Iar noi suntem recunoscători că am evitat încă o dată căderea serii. *E singurul moment în care nu suport să fiu singur.* Unii dintre noi vin la piscină cu religiozitate, de cinci ori pe săptămână, și încep să se simtă vinovați dacă lipsesc fie și-o zi. Alții vin în fiecare luni, miercuri și vineri la prânz. E o tipă care vine cu jumătate de oră înainte de închidere și, până se schimbă și intră în apă, trebuie deja să iasă. Un altul e pe moarte, suferă de Parkinson, și vine și el când poate. *Dacă sunt aici, deja știți că e una dintre zilele mele bune.*

LA PISCINĂ, REGULILE, deși nescrise, sunt acceptate de noi toți (suntem propriii noștri gardieni): nu se aleargă, nu se strigă, nu se acceptă copii. Se înoată doar circular (în sensul invers al acelor de ceasornic, ținându-te mereu în dreapta liniei negre). Toți plasturii se înlătură înainte. Nu intră nimeni fără să fi făcut înainte, la vestiare, dușul regulamentar de două minute (cu apă

fierbinte și săpun). Nu se intră în apă cu răni deschise sau vreo erupție de origine incertă (cu excepția, totuși, a acelora dintre noi care sunt la menstruație). În piscină intră doar membrii legitimați. E permis să aduci pe cineva cu tine (nu mai mult de o persoană de căciulă într-o zi) dacă plătește taxa individuală corespunzătoare pe o zi. E voie cu *bikini,* dar nu se recomandă. Casca de înot e obligatorie. Telefoanele mobile, interzise. Nu se admit sub nicio formă abateri de la codul bunelor maniere. Dacă nu poți să ții pasul, te oprești la capătul culoarului și îl lași pe înotătorul din spatele tău să treacă-n față. Dacă vrei să depășești pe cineva, îl atenționezi atingându-i laba piciorului o dată. Dacă din greșeală dai peste un alt înotător, te oprești să te asiguri că e totul în regulă. Te porți frumos cu Alice. Îl asculți fără crâcnire pe salvamar. Întorci capul la intervale regulate și, desigur, nu uiți să respiri.

ÎN „VIEȚILE NOASTRE ADEVĂRATE“ de deasupra mâncăm prea mult, realizăm prea puțin, plimbăm câini, suntem travestiți, maniaci ai împletitului (*Încă un rând*), nedezvăluiți și obsesivi strângători de fleacuri, poeți minori, soți mutați după celălalt în interes de serviciu, frați gemeni, vegani, „Mami“, un creator de modă de mâna a doua, un imigrant fără acte, o călugăriță, un danez, un polițist, un actor care joacă rolul de polițist la TV (*Agentul Mahoney*), un câștigător la loteria vizelor, un dublu nominalizat la titlul de Profesorul

Excepțional al Anului, un jucător de *go* recunoscut pe plan național, trei tipi pe care îi cheamă George (George podologul, George nepotul finanțistului căzut în dizgrație, George fostul boxer la Mănușa de Aur, categoria semimijlocie), două Rose (Rose și Cealaltă Rose), o Ida, o Alice, un autointitulat nimeni (*Nu mă luați în seamă*), un fost membru SDS, doi infractori condamnați, dependenți, îndrituiți, împrejmuiți, înveninați, epuizați, fără noroc (*Cred că sunt seropozitiv*), la apusul unor cariere șterse în imobiliare, în toiul unui lung, nesfârșit proces de divorț (*E al șaptelea an*), infertili, în floarea vârstei, rutinați, hăituiți, în remisie, în a treia săptămână de chimio, într-o deznădejde adâncă și de neînvins (*Cu așa ceva nu te obișnuiești niciodată*), dar dedesubt, la piscină, nu putem fi decât una dintre acestea trei: oameni de culoar rapid, mediu sau încet.

OAMENII DE CULOAR RAPID sunt membrii alfa ai piscinei. Sunt exaltați și impulsivi și suprem încrezători în mișcările lor. Arată perfect în costum de baie. Din punct de vedere anatomic, sunt niște musculoși cu doar câteva sute de grame de grăsime în plus, atât cât să le înlesnească plutirea. Au umeri lați și torsuri prelungi, iar în categoria lor bărbații și femeile sunt în număr egal. Când înoată ei, apa se învolburează și fierbe. Cel mai bine e să nu le stai în cale. Sunt atleți înnăscuți, înzestrați deopotrivă cu ritm și viteză și

cu un neobișnuit simț al apei pe care noi, ceilalți, nu îl avem.

OAMENII DE CULOAR MEDIU sunt evident mai relaxați decât secta celor de culoar rapid. Sunt de toate formele și dimensiunile și au renunțat demult la toate visele ce le vor fi nutrit de-a înota vreodată pe culoarul mai bun, cel rapid. Oricât s-ar strădui, asta nu se va întâmpla, și ei o știu. Chiar și așa, la răstimpuri, câte unul dă frâu liber unui acces de lovituri furioase din picioare, unei învârtejiri bruște și involuntare de brațe și picioare, închipuindu-și, pentru o clipă, că și-ar putea sfida soarta. Dar asta nu durează mult. Picioarele obosesc îndată, lungimile de braț se scurtează, umerii cad, plămânii încep să doară, și după una sau două lungimi de bazin revin la ritmul lor obișnuit, de zi cu zi. *Asta e*, își spun. Apoi, pașnici și afabili — *Glumeam și noi, băieți!* — își văd în continuare de înotat.

OAMENII DE CULOAR LENT sunt, de regulă, vârstnici abia pensionați, femei de peste patruzeci și nouă de ani, cei care merg prin apă sau fac *aqua-jogging*, economiști veniți în schimburi de experiență din țări de lumea a treia, în curs de dezvoltare, fără ieșire la mare și unde, precum am auzit, abia descoperă înotul (*La fel și condusul*) și, câteodată, pacienți în curs de dezintoxicare. Fiți blânzi cu ei. Nu faceți presupuneri. Pot fi o mulțime de motive care le explică prezența aici:

artrită, sciatică, insomnie, o proteză de șold nouă-nouță, dureri de picioare obosite după o viață de mărșăluit pe pământul uscat. „*Mi-a spus* mama să nu port niciodată tocuri!“ Piscina este sanctuarul lor, refugiul lor, singurul loc din lume în care scapă de dureri, fiindcă numai acolo, în apă, simptomele lor încep să se amelioreze. *Îndată ce văd linia neagră mă simt bine.*

DEASUPRA, MULȚI suntem împiedicați și nelalocul nostru, tot mai înceți cu vârsta. Ne-au ajuns kilogramele în plus, au început renunțările, laba gâștei se insinuează tăcut, dar implacabil la coada ochiului, ca fisurile pe un parbriz. Dar dedesubt, la piscină, ne reîntrupăm în vechile ipostaze, cele tinere. Părul cărunt dispare sub căștile bleumarin de înot. Frunțile se descrețesc. Șchiopătatul dispare. Bărbați care pe uscat au burți de bere și genunchi paradiți plutesc lin de colo-colo, cu centuri portocaliu aprins, făcând *aqua-jogging* pe loc. Femei durdulii, trecute bine de floarea vârstei, devin suple și vioaie în apă, lucioase ca niște delfini în costumele lor modelatoare din *spandex*. Abdomenele se aplatizează. Fesele se ridică. Demult pierduta linie a taliei reapare. *Iat-o!* Până și cea mai rotundă dintre noi își cârmuiește cu ușurință trupul măreț pe culoarul aferent de parc-ar fi Majestatea sa, *Regina Maria. Trupul ăsta al meu e făcut să plutească!* Iar acelea dintre noi care, în mod obișnuit, deasupra, își disprețuiesc chipul

fleșcăit — *În fiecare an e tot mai greu să-mi mențin tenul tonifiat* — alunecă senine în apă, încredințate că nu sunt decât o formă abia deslușită în câmpul vizual periferic al înotătorului cu ochelarii aburiți de pe culoarul celălalt.

DE CINE SĂ TE FEREȘTI: de alergătorii de lungimi de bazin, treierătorii hotărâți, cei care înoată absenți pe spate, scufundătorii imposibil de detectat, bărbații între două vârste care insistă să mărească viteza când simt că sunt pe cale să fie depășiți de o femeie, cei care-ți suflă în ceafă, naziștii culoarelor, cei care dau haotic din mâini, cei care împing zdravăn din călcâie, seducătorul de meserie (piscina noastră nu e din aia), voyeurul (deasupra un apreciat realizator de emisiuni TV pentru copii, dedesubt recunoscut pentru uimitoarea viteză cu care schimbă culoarul — *Nubilă nouă pe culoarul patru!* — și pentru felul „întâmplător" în care dă peste tine în apă — *Scuzele mele!*), de tipa de pe culoarul patru cu mișcări largi, supraelongate (prea multă yoga), de fosta triplă campioană olimpică (două medalii de argint la 100 de metri mixt, una de bronz la 100 de metri spate) care-i acum studentă în anul doi la medicină și care în viața reală arată așa de diferit față de cum pare la TV. „Aș fi spus că e mai mare" e refrenul dezamăgit care se aude adesea în urma aparițiilor ei neanunțate. Și rare. Coboară, plonjează, înoată — lejer, nepăsător, de parcă n-ar face niciun efort, deși la o singură lovitură

înaintează de trei ori mai mult decât oricare dintre noi — și apoi se întoarce la viața de deasupra. N-o deranjați. Nu-i cereți autograf. Ea e Garbo a noastră și vrea să fie lăsată în pace.

PE CÂȚIVA dintre ai noștri o să-i întâlnești numai la vestiare, niciodată în bazin: tipa care nu contenește cu ața dentară (vestiarul femeilor, chiuveta din mijloc, apare cu regularitate de ceasornic de trei ori pe zi), tipul care șterpelește hârtie igienică (vestiarul bărbaților, o dată pe săptămână, nu ia niciodată mai mult decât îi trebuie), vânătorul de oglinzi („Arăt bine?“ te întreabă întruna, iar tu trebuie să-i răspunzi însuflețit: „Da, arăți trăsnet!“), tipul care se bărbierește temeinic (uneori îi ia toată dimineața ca să scape și de ultimul tulei de pe obraz), tipa solidă în șlapi desperecheați care stă cu orele sub duș, cu ochii închiși, capul dat pe spate și picioarele înfipte în podea, săpunindu-se isteric de parcă aia ar fi singura ei șansă să se curețe. Toți aceștia sunt inofensivi. Au și ei, la fel ca noi, motivele lor să vină aici. Să nu vă impacienteze prezența lor. Nu vă distrați pe seama lor. Ocoliți-i dacă puteți. Vin aici de ani de zile fără să ne incomodeze în vreun fel, iar să-i deranjați acum sigur ne-ar aduce ghinion pe culoare.

SALVAMARUL are intrare separată, cu indicatorul: ACCES PERMIS NUMAI PERSONALULUI, și stă cocoțat pe un taburet metalic înalt, în fața banchetelor de

lemn, privind cu orele suprafața apei. Salvamarul poartă șort alb și tricou bleu și e direct subordonat directorului piscinei, un omuleț cu ochelari, veșnic într-o canadiană ponosită, în biroul lui fără ferestre, față în față cu automatul de pe platforma mezaninului. Uneori salvamarul e un băiețandru slăbănog, alteori e un om în toată firea. Câteodată, apare și o tânără pe post de salvamar. Cel mai adesea, salvamarul întârzie. La timp sau în întârziere, tânăr sau în vârstă, bărbat sau femeie, salvamarul nu rămâne niciodată prea mult în slujbă. Luna trecută a fost salvamar un IT-ist din orașul vecin, rămas fără loc de muncă. Cu o lună înainte, a fost fiul antrenorului de fotbal din localitate. *Oameni de uscat*, le spunem noi. Luna asta e un tip brunet, de vârstă incertă, care ține mereu un aparat de radio la ureche. E imposibil să-ți dai seama la ce se gândește. Dacă se gândește. La saluturile noastre prietenoase răspunde cu o mișcare imperceptibilă a capului. Zvonurile despre noul salvamar sunt în toi. Că are douășapte de ani. Că are cin'zeci ș'opt. Că plânge. Că doarme. Că-l doare *în cot*. Ni se pare tuturor c-ar prefera să fie în altă parte. Pentru că se vede cu ochiul liber sentimentul de ușurare — dacă nu chiar de bucurie ascunsă, ar zice unii — cu care suflă în fluier și strigă, la sfârșitul programului, cu-n vag accent est-european, stins dar imposibil de ascuns, cele mai nesuferite trei cuvinte pentru noi: „Toată lumea afară!".

PRIMELE CÂTEVA momente deasupra sunt întotdeauna cele mai grele. Soarele prea puternic se strecoară prin coroana zdrențuită a arborilor. Nesuferitul cer albastru. Tipii îngrijorați, în costume întunecate, intrând sau ieșind din mașini. Mamele slabe și extenuate. Cățelușii albi care latră pițigăiat și se smucesc în lesele retractabile. *Freddie, nu!* Sirenele. Pichamărele. Pajiștile neverosimil de verzi. Tragem adânc aer în piept și ne aruncăm cu nonșalanță prosoapele umede pe umeri, apoi, cu părul ud, genunchii tremurând și urme adânci lăsate de ochelarii de înot în jurul ochilor, ne târșâim picioarele grele, pas cu pas, din Punctul A în Punctul B. *M-am întors!* Și chiar dacă ne reluăm cu reticență viața de deasupra, facem față cu gândul că suntem doar excursioniști de o zi aici, pe tărâmul aerului de sus.

NOAPTEA TÂRZIU, când adormim, începem să ne revizuim mental poziția. Coatele ar putea să fie mai sus, picioarele mai drepte (Împinge *din șold, nu din genunchi!*), umerii mai relaxați. Ne vedem împingând cu putere în perete, cu degetele picioarelor și trupul întreg întinse, apoi lăsându-ne pe o parte pentru a pregăti bătaia. *Imaginează-ți că te-ntinzi peste un butoi.* Trunchiurile noastre sunt aerodinamice. Gleznele relaxate. Avem un aer implicat, și totuși senin. *Nu e decât apă.* Ne exersăm respirația umplându-ne cu totul plămânii, trăgând aer pe gură și pe nas și

eliberându-l apoi încet, pe tot, printre buzele strânse. Ne tragem păturile peste cap și șoptim în pernă: *Aliniază capul și spatele, aliniază capul și spatele*. Conștiincioși, dar fără chef, ne revedem ultimele greșeli. *Îmi țineam respirația de un secol.* Când partenerii noștri — aceia dintre noi care avem — se întorc somnoroși și ne întreabă la ce ne gândim, le spunem „La nimic" sau „Mâine e zi de reciclare?" sau „De ce crezi că au dispărut, *cu adevărat*, dinozaurii?", dar niciodată „La piscină". Pentru că piscina e numai și numai a noastră. *E Valhalla mea de taină.*

DACĂ STĂM PREA MULT deasupra, devenim neobișnuit de ursuzi cu colegii, avem scăpări în program, încetăm să ne mai bucurăm partenerii, devenim nepoliticoși cu chelnerii, chiar dacă unul dintre noi — culoarul șapte, costumașul *Speedo* negru și picioare imense, ca niște labe de înot — e și el chelner. *Nu acum.* Și chiar dacă ne dăm peste cap să rezistăm tentației de a coborî — *o să treacă*, ne spunem — simțim cum ne cuprinde panica, ca și cum am lipsi cumva din propria existență. *Doar o scufundare rapidă și totul va fi bine.* Și când chiar nu mai putem, ne scuzăm politicos, indiferent ce am face — că discutăm cartea lunii la clubul de lectură, că sărbătorim o zi de naștere la birou, că punem punct unei aventuri sau că rătăcim fără țintă pe aleile fluorescente ale *Safeway*-ului local, încercând să ne amintim ce am venit să cumpărăm (*Mallomars? Lorna Doone?*) — și ne

ducem să înotăm. Pentru că nu e alt loc pe lume unde am vrea să fim decât la piscină: culoarele largi, delimitate cu frânghii, numerotate clar de la unu la opt, șanțurile adânci și pronunțate, prietenoasele balize galbene plasate confortabil la intervale previzibile, intrările separate, dar echitabile pentru bărbați și femei, atmosfera caldă dată de spoturile de lumină din tavan, toate acestea ne creează o stare de confort și ordine care lipsește din viața noastră de deasupra.

ȘOCUL CONTACTULUI cu apa nu se compară cu nimic din ce trăim deasupra. Lichidul răcoros și limpede care îți învăluie fiecare centimetru de piele. Anularea temporară a gravitației. Miracolul ușurinței cu care aluneci, nestânjenit, de-a lungul lucioasei suprafețe albastre. *E ca și cum ai zbura.* Plăcerea netulburată a mișcării. Evaporarea oricărei dorințe. *Sunt liber.* Dintr-odată plutești. În derivă. Extatic. Euforic. Într-o stare de beatitudine fermecată, ca în transă. Și dacă înoți suficient de mult, nu mai știi unde se termină trupul tău și unde începe apa, iar între tine și lume nu mai e niciun hotar. *E nirvana.*

UNII DINTRE NOI trebuie să înoate o sută de ture zilnic, alții șaizeci și opt (un kilometru jumătate) sau o sută două (doi kilometri și un pic), sau fix patruzeci și cinci de minute (Eduardo, culoarul șase), sau până se risipesc gândurile rele (sora Catherine, culoarul doi). Unii

nu se încred în propria numărătoare și de fiecare dată fac o tură-două în plus, „să fie siguri“. Unul pierde mereu șirul după cinci. Altul (profesorul Wang Wei Li, cel care a scris *Consolarea numerelor prime*) preferă exact optzeci și nouă. O tipă jură că atinge starea de grație exact în momentul în care intră lin în a cincizeci și treia tură. „E la fel de fiecare dată.“ Toți avem ritualurile noastre. Cineva spune că trebuie să arunce o privire — ca din întâmplare — spre palma roșie din posterul laminat cu „Atenție la hoți“ de pe casa scării înainte de a sări în bazin. Altcineva trebuie să ia trei înghițituri din țâșnitoarea ruginită înainte de a sări, în ciuda — sau, dimpotrivă, tocmai pentru că („Sunt genul care își asumă riscuri!“) — se teme de plumbul din conducte. O doamnă refuză să înoate pe culoarul ei (șapte) când fostul ei soț înoată pe culoarul al optulea. Altcineva e „noul“ ei soț de cinci ani și jumătate și tot de cinci ani și jumătate înoată mulțumit pe culoarul șase („Îmi știu locul“) prefăcându-se că nu vede nimic. „Lasă-i să-și rezolve problema.“ Sunt printre noi unii hotărâți care fac streching înainte de înot, și alții, la fel de hotărâți, care susțin că cel mai bine e să faci streching după înot. E unul care înoată pe spate pe culoarul al patrulea și care nu poate să iasă din apă până nu-și atinge casca de înot de două ori și numără până la cinci. „Nu știu de ce.“ Și mai e și Alice, care nu poate să-și bată capul cu număratul, și înoată până nu mai poate.

DACĂ AI de făcut o plângere — cineva vorbește agitat și prea tare, s-a oprit ceasul, e un înotător lent pe culoarul rapid, ți-a dispărut din vestiar prosopul preferat, cu imprimeu Monopoly, te dor umerii, ochelarii de înot au o fisură, frizerul tău a luat-o *razna* — nu te duci la salvamar. Pentru că în nouă din zece cazuri nu va face nimic. Nu te sfii, totuși, să rezolvi singur problema. Fă câteva exerciții de streching pentru umeri. Găsește un salon nou. Cu riscul de a părea meschin, pune un bilet: *Cine mi-a șterpelit prosopul?* Pune-l la punct pe gălăgios, politicos, dar ferm, cerându-i să lase tonul mai jos. Sau, dacă vrei, poți să îl torni pe cel care încalcă regulile direct la conducere, scriindu-i numele pe o hârtie și punând-o în cutia metalică de sugestii și reclamații (adică în „cutia cu denunțuri") de la ușa directorului piscinei. Să știi, totuși, că din clipa aceea riști să fii luat drept turnător și să fii ținta disprețului nostru tăcut. Toate discuțiile se vor opri când apari. „*Ea* e." Vecinii de vestiar nu te vor mai saluta. Funduri goale și nu tocmai arătoase vor fi veșnic întoarse spre tine. Și într-o zi, când vei ieși de la duș, vei constata că și costumul tău de baie a dispărut ca prin farmec. Așa că ai face bine să te gândești de două ori înainte de a arăta cu degetul un camarad înotător și de a abate asupra lui cea mai groaznică soartă cu putință: interdicția permanentă și irevocabilă de a frecventa piscina subterană.

ÎNTOARCERILE PRIN RĂSTURNARE ÎNAINTE. Unii le pot face, dar mulți nu. „Prea înfricoșătoare", spune cineva. Alții spun că le agravează problemele lombare. Câțiva aspiră să le poată face — „E pe lista mea" — în timp ce restul resping hotărât până și ideea. „Am încercat o dată și era să mă înec." E cineva care se teme că va începe întoarcerea prea târziu și se va izbi cu capul de perete. „Totuși nu mi s-a-ntâmplat niciodată." E unul care a fost campion All Americans[1], ale cărui întoarceri de o eleganță sălbatică ne stârnesc tuturor invidia. *Împroașcă exact cât trebuie.* Un altul a devenit recent maestru al întoarcerilor prin răsturnare înainte la șaizeci și trei de ani. „Nu e niciodată prea târziu!" E o doamnă care a învățat întoarcerile prin răsturnare înainte acum câteva decenii și, chiar dacă cu timpul a devenit semnificativ mai înceată, când se apropie de zid reiese că memoria musculară e săpată adânc în sinapsele creierului ei. „Nu e decât o tumbă cu răsucire." Mai e cineva deosebit de mândru de întoarcerile lui „rapide, criminale" — „Asta îmi place cel mai mult la mine" —, în vreme ce alții se prefac nonșalanți. „Ce mare chestie?" spunem noi și „Cui îi *pasă*, de fapt?" pentru că noi suntem la piscină să înotăm, nu să facem întoarceri.

SUNTEM PRIMII care recunosc că viața dedesubt are neajunsurile ei. De pildă, dedesubt nu există intimitate. Și prea puțină diversitate. *Înot pe spate zilnic de patruzeci și șapte de ani pe culoarul al*

treilea. Și prea puține cărți, dacă nu pui la socoteală ghidul membrilor, legat cu spirală și îndesat în spatele celor două batoane energizante pe jumătate mâncate, pe fundul sertarului din biroul administratorului piscinei. În plus, nu tu esplanade, nu tu orizont, nicio șansă de a moțăi și, mai trist decât orice, niciun petic de cer. Dar, ne grăbim să adăugăm, nu avem nici curenți, nici meduze, nici arsuri solare, nici fulgere, nici internet, nici aiureli, nici prosteli și cel mai tare e că nu avem nici încălțări. Și dacă ne lipsesc cerul și orizontul, compensăm cu liniștea, pentru că cel mai mare avantaj al piscinei e că ne oferă un moment de respiro de la zgomotul lumii de deasupra: tunsul gardului viu, plivitul buruienilor, piuitul claxoanelor, suflatul nasului, curățatul gâtlejului, răsfoitul paginilor, muzica ce răsună necontenit oriunde te-ai duce — la dentist, la farmacie, în liftul cu care urci ca să ajungi la orelist, când te duci să vezi ce-i cu bâzâitul pe care îl auzi în ureche. *Doctore, fă-l să dispară, te rog!* Îndată ce bagi capul sub apă, tot zgomotul ăsta dispare. Nu mai auzi decât sunetul liniștitor al propriei respirații, creșterea și descreșterea propriei mișcări, sunetul înfundat al apei împroșcate de vecinul care își flutură-scutură mâinile și picioarele pe culoarul alăturat și, din când în când, un crâmpei neverosimil de cântec plutind, ca un abur de vis prin aerul clorinat din belșug: a, e Alice, cântă „Dancing on the Ceiling" în timp ce își scoate casca albă cu flori. *Lumea e o poezie,*

totul nu-i decât magie... Dar de cele mai multe ori ești doar tu cu gândurile tale, alunecând prin apa răcoroasă și limpede.

E CINEVA, o reporteriță care se ocupă de rubrica de sănătate la *Daily Tribune*, fericită că e însărcinată cu al cincilea copil la vârsta de patruzeci și șase de ani, și care, în timp ce își făcea turele, și-a dat seama că tatăl ei suferă de un nediagnosticat sindrom Huntington. *Și eu care am crezut, în tot timpul ăsta, că e nebun.* Un altul își redactează în minte cursul săptămânal de astronomie în timp ce își face turele înot, iar când termină, iese, se așază pe banchetă și transcrie totul folosind un suport galben de scris. *Salutări, pământenilor*, începe el de fiecare dată. Mai e cineva cu memorie fotografică — acela rezolvă rebusul zilnic în fiecare dimineață în timp ce înoată. „Dacă-mi ia zece minute, înot zece minute, dacă-mi ia o oră, o oră înot.“ E o tipă care-și recapitulează obiectivele lunare în timp ce-și face turele de bazin: *să-mi diversific portofoliul, să nu mai mănânc între mese, să fac valuri, să mă despart de Doug.* Alice înoată fixând linia neagră de pe fundul bazinului, în timp ce în minte îi apar, una câte una, scene din copilărie. *Săream coarda în deșert. Căutam scoici în nisip. Căutam sub tufele de zmeură să văd dacă găinile au mai făcut ouă.* Și chiar dacă nu-și va mai aminti nimic când va reveni la viața de deasupra, tot restul zilei

se va simți revigorată și plină de energie, de parcă s-ar fi întors dintr-o excursie lungă.

DACĂ DAI DIN ÎNTÂMPLARE peste cineva de la piscină deasupra, s-ar putea să roșești stânjenit, de parcă l-ai vedea pentru prima dată în viață, chiar dacă l-ai văzut până atunci zilnic, ud leoarcă și practic dezbrăcat, mai bine de zece ani. *Îmbrăcată n-am recunoscut-o*, s-ar putea să-ți spui. Sau *Are cămașa prea strâmtă*. Sau *Jeanși nepotriviți cu vârsta!* După care n-o să mai poți niciodată să te uiți la fel la acea persoană. Sau poate o să te trezești holbându-te la un străin în farmacie fără să ai habar de ce, după care o să-ți dai seama: *E tipul cu tub de respirat care înoată mereu pe culoarul al treilea. Ia și el Lipitor*[2]*!* Sau, conducând până la mall, o să ai un intens moment de déjà-vu când cineva o să țâșnească pe lângă tine înjurând, dând din cap și sprijinindu-se în claxon. Păi e Suzette, tovarășa ta de culoar, într-un elegant BMW negru, trecând pe lângă tine pe uscat cu aceeași reverență cu care trece și când e dedesubt. „Hei, *Sue*!", îi strigi în timp ce apeși pedala și o claxonezi la rândul tău scurt. Sau o s-o zărești pe Alice ieșind de la farmacia Longs Drugs — *Cu părul zbârlit și pantalonii pe dos* — și o să te oprești puțin s-o întrebi dacă e bine. „E minunat!", va spune ea. „Ne vedem data viitoare la piscină!" Iar data viitoare când o vezi e într-o formă de zile mari, arătând excepțional în costumul ei de baie elastic, cu verde și alb,

întinzându-și grațios în apă un braț după celălalt, în timp ce-și face liniștită lungimile fluide de bazin.

DUPĂ ANUL NOU și alte sărbători în timpul cărora se ingerează metodic cantități îngrijorătoare de mâncare, observi dintr-odată un val de nou-veniți disperați să dea jos kilogramele înotând. *Înotători nesătui*, le spunem. Plonjează fără să facă duș înainte. Uită să-și pună căștile. Trec pe sub frânghii și mișună ca gâzele de pe un culoar pe altul. Se poartă urât cu Alice. „Dă-te din drum, cucoană!“ Nu dau doi bani pe regulile noastre. Dacă îi atingi pe călcâi se întorc iute și cu țâfnă: „Auzi, bă, ține-ți mâinile acasă!“. Cel mai adesea li se pare că sunt rapizi. Însă după o primă demonstrație de viteză și paradă țanțoșă, s-ar putea să se oprească ca trăsniți, la mijlocul turei, atârnând de frânghii, gâfâind și fără suflu, oprind tot fluxul în spatele lor. „Doar să-mi trag sufletul“, vor zice. Încercați să nu vă supărați pe ei. Evitați să-i judecați, dacă puteți. Sunt profanatori ocazionali ai apelor noastre, intruși nevolnici care nu vor rămâne prea mult printre noi. Într-o săptămână, două își pierd orice interes, iar culoarele vor reveni la starea lor firească, mai puțin aglomerată.

E O ILUZIE, desigur, că piscina e numai și numai a noastră. Știm că mai sunt și alți beneficiari la fel de înverșunați, mari împătimiți ai

apelor noastre. De pildă, antrenorii de triatlon care exersează în fiecare duminică după-amiază, de la patru jumătate la șase. Sau membrii clubului scufundătorilor amatori (marțea și joia de la prânz până la unu). Sau Tadpoles[3], Școala de înot pentru copii sub cinci ani (sâmbăta de la unu la două). Iar dacă uiți că s-a dat ceasul înapoi și vii, să zicem, la șapte în loc să vii la opt, s-ar putea să dai peste meseriașii de la echipa de sincron făcându-și exercițiile de dimineață sub privirile de vultur ale bine-cunoscutului antrenor Vlad. *Trage! Trage! Trage!* Și o clipă, în timp ce stai și-i privești cum înaintează ca niște torpile, cu bătăi perfecte până la ultima, excepțional sincronizați, cel mai lent dintre cei lenți ai lor făcându-l de râs pe cel mai rapid dintre ai noștri (cu excepția fostei campioane olimpice) s-ar putea să te întrebi ce ai făcut tu în toți anii ăștia. „Aș fi *jurat* că înotam." Probabil *ei* sunt adevăraților înotători ale căror palide imitații suntem. Dar iute de tot, îți scoți din minte gândul ăsta, dându-te binișor pe lângă ușa grea de metal din spatele tău — Greșeala mea! — și îndepărtându-te. Și când te-ntorci o oră mai târziu pentru turele de la opt dimineața, parcă n-ar fi fost niciodată acolo. Plăcile de înot sunt stivuite pe culori și aliniate la perete în două teancuri egale. Culoarele sunt goale. Salvamarul tocmai urcă pe scaun. Îți azvârli șlapii și te arunci în apa albastră, netulburată. *Primul la apă!*

DIN CÂND ÎN CÂND mai dispare câte cineva pentru o săptămână–două și se întreprind anchete în lumea de deasupra. Se trimit e-mailuri. Se lasă mesaje vocale. Se scriu de mână bilete de modă veche, pe foaie dictando subțire împăturită atent în patru și strecurată pe sub ușa de la intrare: *Hei, totul bine?* De obicei nu e nimic grav. O tendinită acută la umăr („Câinele meu trage zdravăn de lesă"). Chemat la datorie ca jurat. Teambuildingul anual de la firmă. Un musafir din alt oraș care uită să mai plece. Sau poate, ca Alice, ai uitat pur și simplu. La răstimpuri, însă, veștile sunt proaste. *Ne-a părăsit.* Uneori câte un înotător primește un neașteptat ultimatum de la nefericita sa jumătate din lumea de deasupra: *Ori eu, ori piscina.* Sau se trezește într-o dimineață, după douăzeci și cinci de ani, și nu mai suportă gândul să facă fie și o singură lungime de braț. *Dintr-odată totul mi-a părut fără sens.* Și asta e, nu mai auzim niciodată de ei. Dar tuturor celor care ne-au părăsit — cu sau fără voie, constrânși de împrejurări — le transmitem doar atât: puteți veni oricând înapoi pe vechiul vostru culoar. N-o să vă-ntrebăm nimic („Unde *ai fost*?"). N-o să-ți reproșăm că ai lipsit. Promitem să te întâmpinăm cu căldură, dar respectuos, și să facem cât mai puțin caz de asta. „Ce bine c-ai revenit", o să spunem, sau „A trecut ceva timp". Dar ține minte că a doua oară când mai dispari așa, nu mai e cale de întoarcere.

O DATĂ PE AN, la mijlocul lui august, piscina se închide zece zile pentru curățenie și reparații, iar noi facem tot posibilul să reluăm legătura cu familiile și prietenii de deasupra pe care i-am tot neglijat. Mergem după serviciu la un pahar cu colegii, ne sunăm mamele, mergem la brunch, luăm prânzul, facem plimbări lungi prin parc după masă. Încercăm să recuperăm tot ce amânăm luni de zile: să ne înnoim permisul de conducere, să ne programăm la colonoscopie, să ștergem praful, să dăm cu mopul, să chituim faianța la baie. Mulți dintre noi, de dragul armoniei în căsnicie, profităm de timpul ăsta ca să petrecem o vacanță prelungită în lumea de deasupra cu ai noștri. Dar în clipa în care ne întoarcem acasă — înainte de a verifica e-mailurile, înainte de a despacheta bagajul, înainte de a aerisi prin casă și de a bântui dintr-o cameră în alta, amețiți de diferența de fus orar, cerând iertare florilor pleoștite și udând într-o disperare plantele muribunde — ieșim într-un suflet pe ușă afară. *Trebuie să-mi fac turele de înot.* Alice uită mereu că piscina e închisă și, zilnic, la ora două, poate fi văzută bătând la intrarea de deasupra, însă clădirea e în beznă, toate ușile încuiate, iar ea se întreabă dacă a venit sfârșitul lumii. „*Alo? Alo? Alo?*“

DISCHETE DE VATĂ, verighete, o jumătate de proteză dentară, două gutiere dentare, 42,58 de dolari mărunțiș, trei euro (de la vizitatori de dată

recentă), patru mărci germane (de la vizitatori de mai demult), un ceas Patek Philippe cu brățară ajustabilă (care încă mai ticăie), o capcană de lemn pentru șoareci (*fără* șoarece), o rață galbenă de cauciuc (dezumflată), o pereche de ochelari cu ramă din corn de bivol și cu lentila dreaptă (trifocală) ușor crăpată — astea sunt câteva dintre lucrurile naufragiate pe fundul bazinului de-a lungul timpului. Unde sunt proprietarii lor astăzi nu se poate ști cu siguranță. Probabil s-au mutat din zonă și înoată în ape străine și, ar spune unii, mai bune: Marea Egee, lacul Geneva, Montego Bay, piscina subterană a hotelului Ritz din Paris (*Aia e mai degrabă fâțâială și fandoseală decât înot*). Poate fac plajă pe Riviera. Poate că încă înoată printre noi, fără să aibă habar că au pierdut ceva. Poate sunteți chiar voi. Dacă e așa, luați-vă legitimația de membru și urcați două rânduri de scări până la Biroul de Obiecte Pierdute de la etajul al treilea. Toate obiectele pierdute rămân două săptămâni în custodia noastră (un coș mare de plastic albastru în fundul dulapului de depozitat), după care sunt aruncate sau donate în scopuri caritabile sau intră în posesia lui Stu, fratele administratorului piscinei. Dacă ai noroc să găsești ce cauți, evită să faci gestul acela de învingător cu pumnul strâns și să strigi „Gata". Un simplu „Mulțumesc" pentru angajatul de la Biroul de Obiecte Pierdute e suficient. Dacă ești complet lipsit de noroc, nu băga de seamă strângerea de inimă, și spune-i angajatului,

liniștit, cu o ridicare de umeri „Eh, nu-s decât fleacuri“. Și, orice-ar fi, nu întreba de Stu.

UNII S-AR PUTEA să creadă că devotamentul nostru pentru mersul la piscină e exagerat, dacă nu chiar patologic. *Îmi pare rău că suferi de obsesia asta să înoți fix șaizeci și opt de ture.* Prea multe ceasuri petrecute dedesubt, ne spun cei care ne critică, înseamnă diversiune, distragere, dezertare de la datoria de deasupra, ca să nu mai vorbim de cât de nesănătos e. Ni se amintește de pericole precum urechea înotătorului, conjunctivită, de microbii din apă, leșin prin hipoxie, deteriorarea ireversibilă a părului de la apa clorinată. *Devine sârmos.* Ne întreabă dacă e chiar necesar să facem același lucru, la aceeași oră, zi de zi, săptămână de săptămână, an de an, fără excepție. Cum rămâne cu plimbările? Cu soarele? Cu picnicurile? Păsările? Copacii? Cum rămâne cu *mine*, ne întreabă uneori exasperați prietenii sau membrii familiei? După care încep să ne facă lista defectelor: felul nostru de-a fi, profund solitar, obsesia pentru ordine, dorința intensă, până la a le exclude pe toate celelalte, de a fi singuri în apă doar cu gândurile noastre, mania noastră de a număra, de parcă numărul de ture înotate — *metrajul* nostru — ar fi măsura valorii noastre, disprețul nostru secret pentru cei care au rezidență permanentă deasupra („Vi se pare că suntem cu toții *trântori de canapea*“), convingerea noastră că e o zi irosită dacă nu am trecut prin culoarele de

dedesubt, incapacitatea noastră de a tolera până și cea mai mică abatere de la rutină (*Dar o să ratez ora de piscină!*), aversiunea noastră față de haos și spontaneitate, și, de fapt, față de viața însăși. *Nu ești o companie plăcută.* Relaxează-te, ni se spune. Sari și tu o zi. Sari două zile. Înoată șaizeci și șapte în loc de șaizeci și opt. Sau vrem să ne petrecem restul zilelor lopătând de colo-colo într-o cutie uriașă de ciment?

RĂSPUNSUL este, desigur, da. Pentru că pentru noi înotul e mai mult decât o modalitate de petrecere a timpului, e pasiunea noastră, consolarea noastră, felul nostru de dependență, e lucrul pe care îl așteptăm mai mult decât orice altceva. *Singurul moment în care mă simt cu adevărat viu.* Ne ține concentrați și atenți, încetinește procesul de îmbătrânire, scade presiunea arterială, îmbunătățește vitalitatea, memoria, capacitatea pulmonară și în general perspectiva asupra vieții. De fapt, dacă nu era piscina, eram cu toții morți. Așa că, pe toți detractorii noștri — și pe toți cei care pretind că „sunt doar endorfine" — îi invităm să coboare, să încerce, să ne fie oaspeți pentru o zi. Ia-ți prosop, costum și cască de înot și treci dincolo de bordura bazinului subteran. Potrivește-ți ochelarii de înot, întinde-ți brațele în față, cu o palmă peste cealaltă, cu degetele mari împreunate, cu bărbia în piept și încearcă voluptatea de a plonja. Ai să vezi. Odată ce intri în apă, n-ai să mai vrei să ieși.

ȘTIM, desigur, că n-o să putem rămâne o veșnicie dedesubt. Ni se îmbolnăvește jumătatea și are nevoie de supravegherea noastră 24 din 24 de ore. *Nu pot să plec de lângă ea.* Se pierd slujbe. Uităm să plătim credite. Medicamentele nu-și mai fac efectul. Scade numărul limfocitelor. Se demontează alibiuri. Se prăbușesc avioane. Vine rezultatul biopsiei și e pozitiv. Pe radiografie apare o umbră care înainte nu era. Aluneci pe covorașul anti-alunecare când ieși din cadă și-ți faci tăndări genunchiul stâng. Te internezi în spital pentru o procedură de chirurgie plastică banală și nu mai ieși de-acolo. Nu bagi în seamă alunița. Uiți să schimbi bateria detectorului de fum. Neglijezi — *doar de data asta* — să te uiți în dreapta și-n stânga înainte de a traversa. Te trezești într-o zi și nu-ți mai amintești nici cum te cheamă (*Alice*). Dar pân-atunci nu-ți dezlipești privirea de la linia neagră de pe fundul bazinului și faci ceea ce trebuie să faci: înoți în continuare. În ritm susținut, dar lejer. *Nu-i cazul să mă grăbesc.* În formă destul de bună. Cu o stare de calm. Ești din nou în elementul tău. *Înc-o tură*, îți spui, *și gata.*

---

1. Cei mai buni atleți din licee sau colegii alcătuiesc o categorie numită All-Americans.

2. Medicament din seria statinelor, utilizat pentru a trata dislipidemia.

3. Mormolocii.

Fisura

La început abia se vede, o liniuță șterșă, la sud față de scurgere, la capătul adânc al culoarului patru. Flutură o clipă în câmpul tău vizual când înoți pe lângă ea și ai și uitat-o îndată ce a dispărut din raza ta de observație, ca un vis care se risipește când te trezești. Dacă clipești sau îți înalți capul spre lumină, atunci când ieși să tragi aer la suprafață, sau doar ca să admiri fizicul superior al înotătorului de pe culoarul alăturat, nu o mai zărești. Mulți dintre noi, cei mai în vârstă, care ne-am pierdut vederea de vultur, orbi când nu avem ochelarii, nici măcar nu vedem crăpătura. Iar dacă o vedem, o confundăm cu altceva: un fir de ață, un fragment de cablu, o zgârietură pe lentila ochelarilor de înot. O tipă crede, așa cum face în toate privințele, că e vina ei: „Am crezut că am eu un punct plutitor în ochi!“, spune. Iar pentru aceia mai înceți dintre noi, care ne petrecem mai tot timpul — mai toată viața, cum ni se pare adesea — plutind în derivă de colo-colo în capătul mai liber al bazinului, fisura nu e decât un zvon, o veste dintr-un culoar îndepărtat, căreia nu-i dăm nicio atenție.

UNII însă ies din apă în momentul în care zăresc fisura și pleacă fără să sufle o vorbă. „Programare la dentist“, spune cineva. „M-am speriat“, spune altcineva. Oricare ar fi motivul

plecării sale precipitate, nu mai auzim nimic de persoana aceea.

CÂTEVA ZILE spionăm îngrijorați fisura și așteptăm să se întâmple ceva. Să se lărgească, să se înnegrească, să își schimbe forma sau înfățișarea, să se divizeze, ca un virus, invadând culoarele șapte și opt. Dar fisura rămâne în mod fatal egală cu ea însăși, tăcută și încăpățânată: o fractură subțire cât un fir de păr pe fundul bazinului, nu mai lungă decât antebrațul unui copil.

UNII cred că aduce ghinion să înoți deasupra fisurii și evită culoarul al patrulea cu orice preț. „Cred că o să fac niște exerciții", spunem, apoi apucăm o placă de plutit și ajungem ușor, ca din întâmplare, pe primul sau al doilea culoar. Alții care se află în culoarele învecinate, trei și cinci, curioși, nu pierd niciun prilej de a se furișa și de-a o ochi hoțește în câmpul vizual periferic. O tipă, organizatoare de evenimente care nu mai e în cărți în lumea de deasupra, cu bătăi de brat abrupte și foarte bine țintite, spune că e hotărâtă să nu ia în seamă fisura — „Nici nu mă gândesc să o las să ne domine" —, dar tot se trezește, practic fără voia sa, țintuind-o cu privirea de câte ori înoată pe deasupra ei. „Parcă m-ar obliga." Altcineva jură că de câte ori a trecut pe deasupra fisurii a simțit cum e tras în jos, slab, dar insistent — „Parc-aș fi zburat pe deasupra Triunghiului Bermudelor" — în timp ce unii abia

dacă se mai gândesc la ea. Alice uită de fisură chiar în clipa în care iese din apă și de câte ori cineva o menționează la vestiare îl privește de parc-ar fi nebun. „Fisură?“, spune. „Nu e nicio fisură.“

UNII DINTRE NOI nu sunt totuși în stare să-și reprime neliniștea. Dacă fisura este un semn al degradării sistemului în adâncuri? Sau o anomalie geologică? Sau manifestarea unei erori de proiectare de dedesubt, care s-a tot extins sub noi de-a lungul timpului? Alții sunt ironici. E o fisură superficială, spun ei. O pată de rugină de la o agrafă de păr căzută din neatenție din părul lui Alice. *Uneori mai uită să-și pună casca de înot.* Ori poate e o păcăleală, spune cineva. O operă de artă. Sau amândouă: o capodoperă a tehnicii *trompe l'œil. Nu-ți trebuie decât o muchie dreaptă și un marker permanent cu vârful subțire.* Altcineva sugerează că fisura nu e deloc o fisură, ci o rană care se va închide și se va vindeca până la urmă, lăsând doar o cicatrice subțire. Însă deocamdată trebuie să respire. „Dați-i puțin timp“, ni se spune.

ÎN SFÂRȘIT, este chemat salvamarul să rezolve chestiunea o dată pentru totdeauna. El își mijește insistent ochii prin apa limpede și albastră, în timp ce fluierul argintiu i se leagănă la gât, atârnat de un șiret de pantofi negru înnodat la ceafă, după care dă din cap: „Nu-i nimic“, spune.

TOTUȘI, MULȚI rămân neliniștiți. Pentru că adevărul e că nu știm ce e. Sau ce înseamnă. Sau dacă are vreun înțeles. Poate că e doar o fisură, nici mai mult, nici mai puțin. *Puțin mortar ar rezolva problema*. Sau poate e o ruptură. O prăpastie. O mini Groapă a Marianelor. Un fir tras în țesătura lumii, pe care nu-l poate repara nicio doză de bunăvoință. Evident, nimeni dintre noi nu se va scufunda ca să încerce s-o atingă. „Mi-e frică", spune cineva. Altcineva spune: „Cred că mi se face rău". Altcineva spune: „Mai bine n-aș fi văzut-o. De-acum totul e definitiv schimbat". Toți avem întrebări: e o fisură trecătoare sau permanentă? Superficială sau profundă? Malignă sau benignă, sau — James, de pe culoarul al doilea, tipul responsabil cu etica — amorală? De unde-a apărut? Cât de adâncă e? E ceva acolo? Cine e vinovat? Putem s-o facem să dispară? Și, cel mai important, *De ce ni se-ntâmplă nouă?*

„O SĂ CERCETĂM", spune directorul piscinei. Singurul lucru pe care ni-l garantează e că nu provoacă o scurgere. Presiunea apei rămâne neschimbată. Nivelul apei nu scade. Nu s-a detectat nicio infiltrație în solul din împrejurimi, iar fundația e la locul ei. O să vină îndată niște inspectori să evalueze fisura și să identifice sursa, iar noutățile ne vor fi aduse la cunoștință pe măsură ce situația se elucidează. „Se mai întâmplă", ni se spune. Se datorează, cel mai

probabil, unui fenomen temporar provocat de tendința recentă de încălzire a vremii, iar reprezentanții oficiali ai piscinei cred că până la sfârșitul verii va dispărea de la sine.

CÂT DESPRE CINE a văzut primul fisura — asta e o chestiune care a fost dezbătută furtunos. Unii spun că trebuie să fi fost Vincent de pe culoarul cinci, fost traficant de droguri, vigilent ca nimeni altul la ce se-ntâmplă în jurul lui. *Ai zice că descifrează fundul bazinului ca și cum ar prospecta o stradă.* Însă Vincent susține că în clipa în care intră în apă „închide totul". Nu mai vede decât liniuța neagră care traversează centrul culoarului. Nimic altceva. Alții susțin că „tehnic" s-ar putea să fi fost Alice, care observă orice lucru de parcă l-ar vedea pentru prima dată (s-ar putea să-ți spună în vestiar: „Ai un prosop pe cap!"), și apoi uită imediat. Deși ne întrebăm: se poate spune că ai văzut ceva dacă nu-ți amintești ceea ce tocmai ai văzut? Totuși, alții susțin că nu contează cine a văzut primul fisura, ci faptul că a fost văzută. Poate era dintotdeauna acolo, așteptând să ni se dezvăluie.

DEASUPRA, ne ducem viețile ca de obicei — ne numărăm pastilele, mergem la întâlniri, facem cumpărături, mâncăm, ne consolăm colegii (Vrei să spui *că*...), respectăm protocolul, stăm cu ochii în ecrane — dar nimic nu pare întru totul real. *Mă gândesc tot timpul la asta.* Chiar și aceia dintre

noi care susțin că fisura îi lasă indiferenți se trezesc din când în când sâcâiți de sentimentul că e ceva în neregulă, dar nu știu ce. Am uitat să facem o copie de rezervă a fișierelor? Să fixăm dobânda împrumutului? Să închidem cuptorul? Să aplicăm protecție solară la interval de două ore pe fiecare părticică expusă a mâinilor, brațelor sau feței? Sau o să ne trezim dintr-odată că vorbim cu jumătățile noastre și constatăm că buzele lor se mișcă, dar parcă ar fi la un milion de kilometri distanță. Și ei o să spună: „Ce s-a-ntâmplat?". Sau: „Draga mea?". Sau „Pământul către Alice!". Și-atunci o imagine fulgurantă va pluti în câmpul nostru vizual — o linie subțire, tremurată — și-o clipă n-o să știm nici ce zi este, nici cu cine vorbim sau de ce, și-atunci o să scuturăm din cap și, la fel de iute cum a apărut, imaginea se va risipi — *s-a dus* —, iar noi ne vom fi reîntors la viețile noastre. „Nu știu", vom răspunde. Sau: „Totul". Sau: „Cred că-mi pierd mințile".

SUNT UNII care se tem că fisura a apărut cumva din vina noastră. Ne e rușine, de parcă ar fi o pată, un defect, un păcat de neiertat, o faptă imorală care ne umbrește sufletul și de care ne învinovățim singuri. „N-ar fi trebuit să-i excludem pe copii de la piscină," spune cineva. Altcineva spune: „Trebuia să ne fi purtat mai frumos cu ultimul salvamar". „A venit scadența", spune altul, „pentru campania pe care am dus-o în secret ca să scăpăm de echipa de înotători

sincron de acum două veri“. (Deși, punctează cineva, au *meritat-o*: „Niște înfumurați“.) „Oare chiar era cazul să dăm vina pe conducere pentru toate fleacurile?“ „Sau să facem atâta caz de ultima creștere a taxei anuale?“ „Uite ce se-ntâmplă“, mai spune cineva, „când nu faci decât să te plângi și iarăși să te plângi“. „Sau când amâni lucrările de întreținere“, spune altcineva, „trei din ultimii patru ani“. „Aș vrea...“, spune Alice, apoi îi piere vocea. „Ei, nu mai contează ce vreau.“ Iar cineva adaugă: „Semne proaste peste tot“.

ZECE ZILE de la apariția fisurii și inspectorii recunosc că „tot nu știu ce naiba e“. Deși s-a mai auzit de fisuri asemănătoare și la alte piscine din Statele Unite și chiar din țări îndepărtate cum ar fi Japonia (Tokyo, Hotel Okura, piscină interioară, culoar trei: o fisură elegantă), Dubai (Bab Al Shams Desert Resort and Spa, piscină *infinity*, „zona jacuzzi“: o crăpătură de cinci stele) și Franța (Paris, piscina Pontoise, mozaicul de sub scară: *fissure française*), niciuna nu seamănă cu a noastră. „E fără precedent“, spune Brendan Patel, profesor de inginerie structurală la politehnica din capătul celălalt al orașului. Christine Wilcox, cercetătoare la Institutul American de Observații Geologice, spune că e posibil să fie rezultatul unei microvibrații subterane, prea slabă pentru a putea fi interceptată de monitorizarea seismică, în ultimele treizeci de zile aceasta indicând o activitate tectonică obișnuită în zonă. Pe de altă

parte, poate că nu e așa, mai spune ea. Oricum, ni se dau asigurări că fisura nu reprezintă niciun fel de amenințare imediată pentru sănătatea sau starea noastră de bine și că piscina e sigură. „Rămâne de văzut dacă o să-i dăm de cap", declară consultantul Grupului Operativ al piscinei, Carol LeClerc.

MULT TIMP o prezență obișnuită în programul de dimineață, Eleanor își golește tăcută dulapul din vestiar și spune că nu mai vine. „Cred c-o să mă-nscriu la cursuri de yoga". Michael, care practică *aqua jogging*, anunță că și el renunță la piscină „până când specialiștii o să dea de capătul problemei", iar în următoarele trei zile Alice își pierde obișnuita bună dispoziție. Ne tot întreabă „Unde-i Mike?". Însă noi, ceilalți, înotăm mai departe cu îndrăzneală și curaj. Deși ne întrebăm: E ceva ce Mike și Eleanor știu, iar noi, numărătorii de ture, plugarii culoarelor, cei hotărâți să refuzăm soarele și aerul curat (*Cui îi trebuie?*), nu știm?

CE ȘTIM deocamdată despre fisură: nu e cauzată de vreo proastă funcționare a valvei de eliberare hidrostatică (Ted Huber, Inspector certificat pentru bazine, ABC Piscine & Spa: „Valva-i bună"), nici de săpăturile efectuate ilegal, după orele de program, pe șantierul din vecinătate (Al Domenico, Manager de proiect la firma de Construcții Integritatea: „Nu-i de la noi"). Cu

siguranță nu e o catastrofă (Isabel Grabow, Purtătoarea de cuvânt a piscinei: „Cu siguranță nu-i o catastrofă“), dar nici păcăleală (Larry Fulmer, responsabil cu riscurile în materie de securitate: „E reală, oameni buni“), deși există o șansă minusculă (Edison Yee, matematician la Biroul de construcții: „În cel mai bun caz, vorbim despre ceva nesemnificativ din punct de vedere statistic“) să fie o greșeală. *Hopa, piscina greșită.* Deși pare să aibă o fire potolită și să nu ne fi pus gând rău, adevăratele intenții ale crăpăturii rămân în mod derutant necunoscute. Inspectorii vor continua să investigheze toate posibilele cauze naturale sau provocate de mâna omului, iar pân-atunci, administrația piscinei invită orice expert calificat care are chiar și cea mai puțin probabilă explicație să-și facă părerea auzită.

PE RÂND, lăsăm câte un bilet în cutia de sugestii la ușa directorului piscinei. Jonathan, culoarul trei: „E o zgârietură superficială“. Francesca, cea cu plimbările în apă: „Boală cu cauze necunoscute“. Moștenitoarea renegată a unui cazinou, cea de pe culoarul patru, cu hipermobilitate la nivelul genunchilor: „Un semn dezonorant?“. Eileen, pastor care a fost cândva antrenoare de înot la liceu și campioană interstatală: „O verișoară anemică a liniei negre“. Primul George: „E o insultă“. Al doilea George: „E o glumă“. Al treilea George: „E un semnal de alarmă de grad înalt“. Tipul cel nou de pe

culoarul șase cu cercel în buric și tatuaj cu *yin-yang*: „E propria noastră San Andreas". Geraldine, manager al calității în unități sanitare și devotată înotătoare pe culoarul cinci: „Nu-i problema noastră. E o predispoziție de care nu suntem responsabili". Marv, alarmistul nostru local și cel care înoată pe spate cu cea mai mare eleganță: „E un semn de sus că s-a terminat vremea noastră dedesubt". Ultima care-și dă cu părerea este Elisabeth, fostă judecătoare la instanța districtuală, acum pensionară, care mâzgălește două vorbe pe spatele ultimului tichet neplătit de parcare și-l strecoară în cutia Directorului piscinei: *Cineva din interior.*

PRINTRE EXPLICAȚIILE care ar arăta că fisura a fost cauzată de comunitatea de deasupra, în general vorbind, se numără: migrarea particulelor din sol, calitatea proastă a betonului chinezesc, intersecția cu un canal de scurgere, goana disperată după atenție, mâna lui Dumnezeu, o chestie de geologie profundă și — după Sahara, astrologul urbei — „o rară și nefericită aliniere de planete, deosebit de fatidică". Nate Zimmerman, profesor de astronomie, s-a grăbit să numească „așa-zisa paradă planetară" a Saharei drept „niște baliverne". „Unde-i știința în toată povestea asta?", întreabă el. Mai e și teoria expansiunii Pământului („Mai avem nevoie de dovezi că planeta noastră dă pe dinafară?", întreabă Bob Esposito, proprietarul magazinului de feronerie

Ace), cea cu gluma cosmică (*Ha ha ha ha ha ha ha ha ha*), teoria conspirației (Rick Halloran, trezorierul Clubului Rotary: „E mâna Arabiei Saudite"), dar și teoria vibrațiilor-produse-de-camioanele-de-mare-tonaj-pe-autostradă (cunoscută și ca „afacerea camionul" sau „marea huruială"). Oricât de convingătoare, niciuna dintre aceste conjuncturi nu s-a transformat în concluzie. „Ne agățăm de un fir de ață", spune Theresa Boyd, responsabilă cu Calitatea Apei și a Mediului.

CEL MAI TARE NE ÎNNEBUNEȘTE, probabil, teoria unei isterii în masă pusă pe tapet de un grup mic, dar vocal, de nonînotători de deasupra (negaționiști ai existenței fisurii) care pretind, fără să fi coborât măcar o dată la piscină, că fisura e o „iluzie" sau un un proces de „autosugestie" — o nebunie colectivă — și dacă ne-am reveni cu toții în simțiri și nu ne-am mai gândi la asta în fiecare clipă, zi și noapte, ar dispărea pur și simplu. Problema cu această teorie este totuși că, odată ce-ai văzut fisura, sau *crezi* c-ai văzut fisura, gândul se înrădăcinează pe nesimțite și pe neștiute în străfundurile minții tale. Și de fiecare dată când înoți pe deasupra ei, sau când auzi vorbindu-se chiar și pe ocolite despre ea („A spus cineva că e *contagioasă* treaba asta?"), se întipărește și mai adânc în legăturile neuronale din creierul tău. Și nici nu-ți dai seama când a devenit parte din tine. „E primul lucru care-mi vine în minte când mă

trezesc dimineața“, spune cineva, „și ultimul la care mă gândesc înainte de a adormi“. Altcineva spune „De fapt, mă obsedează“. „Aș vrea să știu“, mai spune unul dintre noi, „dacă o să iasă ceva din adâncul fisurii, și dacă da, ce anume?“.

SUNTEM ÎNCURAJAȚI totuși de rezultatele celui mai recent studiu, care arată că fisuri ca a noastră — o tentativă de fisură, abia dac-o poți zări cu ochiul liber, într-un cuvânt, timidă — au, în general, o fire mai degrabă lenășă decât agresivă și înaintează în ritm de eră glaciară. „Scârbele astea pot să stea fără să facă absolut nimic *ani de zile*“, e de părere Henry Mulvaney, inginerul șef al firmei de inginerie geotehnică Mulvaney & Fried, firmă agreată de conducere. Pe când una „adevărată“, dacă o lași nesupravegheată fie și pentru câteva ore, se extinde vertiginos și-ți cuprinde tot bazinul peste noapte. „Vedem mereu de-astea.“ Ultimul lui cuvânt: crăpătura asta a noastră e mai curând o pre-crăpătură decât o crăpătură *per se*. „N-aveți de ce să vă-ngrijorați“, ni se spune. Dar profesoara Anastasia Heerdt, cercetătoare independentă, specializată în cazurile de investigații criminalistice eșuate, ne avertizează să nu luăm prea în serios declarația inginerului „băiat-de-comitet“ Hank Mulvaney. „Nu vă spune decât ce vreți s-auziți“ e de părerea ea. Sfatul ei? „Faceți-vă turele de bazin cât mai puteți.“

„NU-MI PLACE TREABA ASTA“, spune Gary de pe culoarul patru, de obicei un tip neînfricat. Sheila de pe culoarul șapte recunoaște că în ultima vreme, când plonjează în apă, nu se mai gândește decât la un singur lucru: „Când ies?“. Dennis, care înoată stilul sidestroke, spune că el chiar *iese* — un, doi, trei — ridicându-și cu agilitate trupul masiv pe marginea bazinului. „Ajunge.“ Walter de pe culoarul trei mărturisește că lui oricum nu i-a plăcut niciodată „așa de mult“ să înoate — o noutate pentru noi („Indicațiile medicului“, explică) — și că n-o să se întoarcă prea curând, „dac-o să se mai întoarcă.“ („Tipul *căuta* un pretext să renunțe la înot“, crede Vivian, colega sa de culoar.) Ruth, culoarul șase, zice că deși îi e groază să recunoască — „Parc-aș fi o trădătoare“ — se gândește să caute altă piscină. Alice spune: „Dar nu *există* altă piscină.“ Saul răspunde: „Așa-i, așa-i.“ Randall, care vine de obicei după-amiaza (lanț de aur, baliză de tracțiune, costum de baie cu imprimeu Mondrian), e auzit în vestiar spunând că „s-a săturat de toată tevatura asta cu piscina“, iar a doua zi e dus și el. Însă noi, cei rămași, ne încăpățânăm să înotăm în continuare.

PE MĂSURĂ CE ZILELE trec fără alte incidente — nu mai apare nicio fisură nouă, iar cea existentă, fisura „noastră“, nu se clintește niciun milimetru — răsuflăm ușurați, iar neliniștea ni se risipește încet. Ne dă prin cap că fisura s-ar putea

să nu fie, în definitiv, așa de gravă. *Dacă te gândești la ea ca la o linie, nu mai e așa de fioroasă.* Unii dintre noi, jenați de manifestările inițiale de spaimă, se distrează acum trecând pe deasupra fisurii ori de câte ori pot. Ezitanții de pe culoarul patru se întorc cu coada-ntre picioare. Apocalipticii care preziceau foc și pucioasă — *E începutul sfârșitului* — recunosc că poate-au exagerat sau chiar — se mai întâmplă — că s-au înșelat de-a binelea. Iar aceia dintre noi care monitorizau vigilent fisura de câte ori intrau în piscină au renunțat la ritualul de „verificări" pre- și post-înot. *Am uitat!* Și pentru prima dată după săptămâni întregi ne calmăm.

„ÎNVEȚI SĂ TRĂIEȘTI cu orice", ne spunem. Și „Totul se întâmplă cu un scop". Și — rabinul Abramcik, culoarul trei — „Asta n-a fost decât un mic accident dintr-un șir lung de nesfârșite necazuri". Doamna Fong de pe culoarul patru dă din umeri și-și amintește: „Am trecut prin altele și mai grele". Iar unii dintre noi, puțini — veseli și senini de la început la sfârșit —, pretind că simt deplină recunoștință pentru apariția bruscă și neașteptată a fisurii în viețile noastre de dedesubt, altfel mereu previzibile. *Bătaie, bătaie, respirație, bătaie, bătaie, respirație.* „Cine știe?", spune Glen de pe culoarul șapte, adepta gândirii pozitive. „Poate e un lucru bun, poate avem o lecție de învățat din asta." Ne simțim revigorați după această apariție, euforici chiar, de parcă am fi aleși

pentru un destin excepțional. „Știți că asta nu se întâmplă *oricui*, da?“, spune cineva. Altcineva spune: „A fost un element de surpriză“. Alice spune: „Chiar *este* o surpriză“. Iar o voce mărturisește: „Parcă asta aș fi așteptat toată viața“.

DEȘI, ÎN CLIPELE NOASTRE de îndoială, nu putem să nu ne întrebăm: „E o binecuvântare sub camuflaj sau e doar un camuflaj?“. Și dacă e doar un camuflaj, atunci ce ascunde?

FIREȘTE, TEORIILE curg gârlă. Unii spun că fisura a fost o uneltire a conducerii ca să aibă pretext să închidă piscina. Au pus la cale *un plan*. Aceiași oameni susțin că salvamarul „e implicat“. *Așa că aveți grijă ce vorbiți*. Alții au auzit că fisura se deschide spre o altă lume din adâncuri, aflată sub lumea noastră subterană. O alternativă la lumea noastră, una poate mai adevărată, cu propria sa piscină subterană, în care înoată oameni mai rapizi și mai arătoși, în costume nu chiar așa de strâmte, care-și execută de fiecare dată fără greș întoarcerile. „Ca maeștrii înotători, numai că mai buni“, zice cineva. „Și mai drăguți“, adaugă altcineva. O voce spune: „O variantă ideală a noastră!“. Dar se vorbește și despre crevase fără fund, de reziduuri chimice îngropate demult, de o mină de sare prăbușită, de un râu subteran ale cărui ape curg nestingherite de mai bine de o mie de ani („Acolo sunt pești fără *ochi*“) și de o goliciune vastă și lipsită de viață, atât de

grozavă încât mintea ți-ar face implozie dacă ai privi într-acolo fie și câteva clipe. *Ca și cum am înota deasupra neantului.*

PE LA JUMĂTATEA verii, fisura a încetat să mai fie o noutate, iar atenția noastră s-a îndreptat încet spre alte lucruri: instalarea la vestiare a unor dușuri economice din punct de vedere energetic, cazul dispariției ochelarilor suedezi de înot ai lui Anette, rectoră, (încă nerezolvat), incidentul cu tipul care se presupune că a pipăit pe cineva pe culoarul trei (presupusul pipăitor a fost scos afară din clădire în fix cinci minute de către agentul de pază), o bătaie cu pumni pe culoarul șapte („N-a vrut să mă lase să trec!"), noul costum de baie al Angelitei, o piesă vintage de prin 1969, cu spirale psihedelice în culorile curcubeului (consens total la piscină: *E un succes!*), valul de caniculă de deasupra, genul care îți arde sufletul — rezervoare secate, grădini pârjolite, cățeluși care abia mai respiră — și care nu dă semne de potolire. Sunt zile în care abia dacă îi acordăm vreo atenție fisurii, deși continuă să iasă la suprafața vieților noastre noaptea, pe uscat. *Azi-noapte am visat c-aveam o așchie în ochi.* Dar de cele mai multe ori e pur și simplu în fundal, o prezență subțire ca o lamă, imperceptibilă, dar de neînlăturat în câmpul periferic al lumii noastre. De fapt, așa de mult ne-am obișnuit cu fisura, că după o vreme am încetat cu totul s-o mai vedem.

ȘI UITE AȘA, într-o zi ne-am dat seama că în timp ce noi nu eram atenți fisura a dispărut și că trebuie să ne-ntrebăm: Ne-am obișnuit prea mult cu ea? Am ajuns să ni se pară un lucru de la sine înțeles? Oare chiar a existat? (Poate că, de fapt, doar ne-*am imaginat*-o?) „Aș fi putut *să jur* că am văzut-o azi dimineață“, spune Leonard, devotat culoarului patru. Și chiar dacă cei mai mulți dintre noi răsuflăm ușurați că fisura a dispărut — „Începea să mă calce pe nervi“, spune Shannon, cea care înoată lateral — câțiva parcă îi simt lipsa și nutresc speranța tainică a reapariției ei cât mai curând. Ne simțim parcă mai mici fără ea, ca și cum ar fi murit o parte din noi. „Mă făcea să mă simt chiar bine când o priveam dimineața, înainte de a-mi începe exercițiile“, spune cineva. Altul spune: „De câte ori treceam pe deasupra ei, simțeam o înfiorare plăcută“. Alice își face obișnuitele ture, dar când iese parcă nu mai are strălucirea aceea pe care o avea de obicei după înot. „E ceva în neregulă“, spune. Iar noi, înotătorii lenți de pe culoarele unu și doi, care nu am încetat să ne plimbăm pe-acolo ca să ne uităm bine la fisură, ducem dorul acelor deșertăciuni. „Mă gândeam că va fi mereu acolo“, spune unul. Iar altul spune: „Abia *acum* mă sperie“.

MAREA ÎNTREBARE, pentru mulți dintre noi, este unde s-o fi dus. Hibernează? E în remisie? Sau a avut chef să-și ia o zi liberă? Poate pentru că am spus noi ceva? („Treaba asta e supraestimată.“

„O pierdere totală de timp." „Prea a fost bârfa întregului oraș.") Sau am făcut ceva? („Hai s-o ignorăm să vedem dacă dispare.") Ori poate a regresat spontan — fără vreo legătură cu ceva anume? Ce șanse sunt să reapară pe același culoar? Una din două? Două din trei? *Nada*? *Nichts*? Nema? E posibil să fie încă aici, cu noi, dar vreo modificare neobișnuită în înfățișarea ei s-o fi făcut de nedetectat chiar și pentru cea mai ageră privire omenească? Ori poate că încă se furișează, ca o iscoadă adormită, care-și trage puțin sufletul înainte să se redeștepte și să revină în forță la viață? Sau s-o fi săturat pur și simplu de noi și-a hotărât să se mute într-un alt bazin, mai bun, mai la modă? Poate pe fundul negru al piscinei din curtea Wellivers (*swim-up* bar)? Sau în fântâna atriumului cu două niveluri din *food court*-ul asiatic de la mall (*bănuți!*)? Sau, și mai rău, s-a săturat să fie ceea ce e? „*Sinucidere*", spune cineva. Iar altcineva spune: „Eliminată".

DIMINEAȚA URMĂTOARE, la fel de neașteptat precum a dispărut, fisura reapare și, spre surprinderea noastră, mulți răsuflă ușurați. *Viața pur și simplu nu mai era la fel fără ea.* După părerea lui Maureen Engel, directoarea adjunctă a piscinei, crăpătura a fost temporar „mușamalizată" cu o experimentală „membrană sigilantă" care a fost aplicată pe suprafața ei de niște ingineri într-o duminică noaptea, dar după o perioadă încurajatoare de aderență — „Treaba

arăta așa de bine“ —, membrana și-a pierdut priza. *S-a desprins*. Și chiar dacă mulți dintre noi se bucură să revadă vechea crăpătură, e ceva diferit la ea. *E doar puțin altfel*. Unii dintre noi sunt convinși că s-a lărgit, poate doar puțin, la capătul dinspre sud, în timp ce alții sunt la fel de convinși că, dimpotrivă, s-a subțiat. *Parc-ar clipi*. Cineva spune că i se pare mai „netedă“ decât înainte. Sau mai subțire. Un pic mai supusă. *A mai pierdut din forță*. Alții sunt siguri că s-a mai împlinit, puțin de tot. O tipă spune că a detectat o schimbare suspectă a conturului — o ușoară curbă sinusoidală — de-a lungul părții dinspre vest. *Cred c-a-mbătrânit*. Altul jură că fisura a migrat spre nord, cam o jumătate de centimetru, de parcă tot timpul nu și-a dorit decât să se apropie de scurgere. Altcineva sugerează că poate chiar *s-a dus* pe scurgere în jos, dar nu i-a plăcut ce-a văzut (*Prea mult păr!*), așa c-a făcut o manevră de schimbare a direcției de mers și a revenit de unde a plecat. Iar unii bănuiesc că nici măcar nu e aceeași crăpătură, ci un *doppelgänger* malefic și răzvrătit — un impostor — care s-a întors în locul fisurii inițiale ca să ne-nghită pe toți într-un vârtej blestemat de labe de scafandru. *Trebuie să oprim în loc chestia asta.*

DIRECTORUL PISCINEI ne-a îndemnat să „luăm o pauză“ și să ne venim în fire, altfel o să ne pierdem într-o „cacofonie de supoziții“. Crăpătura, ne spune el, nu s-a schimbat și nici nu

a crescut în vreun fel anume, și orice schimbare am detecta în aspectul ei se datorează numai și numai micilor noastre erori de percepție. *Dacă te uiți fix la ceva îndeajuns de mult timp, începi să vezi chestii care nu există*. Dar când, două zile mai târziu, o „soră“ sau o „clonă“ a acesteia — aceeași lungime, aceeași lățime, aceeași culoare și nuanță — răsare la capătul culoarului cinci, n-avem cum să nu ne întrebăm dacă e doar o repetiție inofensivă — o copie — sau începutul a ceva mult mai rău. „Trebuia să vină!“, spune Vicky, de pe culoarul șapte. Alice spune „Ce?“. Și imediat după prânz, când noua fisură lovește pe cont propriu în mod neașteptat, spintecând culoarul înainte de a pune frână și a se opri brusc la doar câțiva centimetri distanță de perete („inhibiție de contact“, ni se spune mai târziu), chiar și cei mai îngăduitori dintre noi — neclintitul Steve — recunosc că „asta n-are cum să fie de bine“. Și seara următoare, când sunt descoperite alte două mici fisuri ascunse la granița dintre culoarele cinci și șase — mai multe prime apariții, ne întrebăm, sau replici ieftine ale fisurii inițiale? — începem să bănuim că piscina noastră e „un cuib de fisuri“. „Sau cel puțin“, spune Meg, cea care merge prin apă, „un punct atractiv pentru fisuri vizitatoare“. Richard spune: „Asta-i epidemie“. Dana spune: „O plagă“. „Singurul cuvânt care-mi vine în minte acum“, spune Mark, înotătorul de bras de pe culoarul trei, „este «Ajutor»“.

N-AR TREBUI să facem ceva? ne întrebăm. Să batem din palme? Să tropăim din picioare? Să aprindem o lumânare? Să semnăm o petiție? Să-l chemăm pe primar? Pe șeful poliției? Pe șeful Situațiilor de Urgență în persoană? *Hei, Floyd?* Sau pierdem teren cu ezitarea noastră? întreabă Liane, de pe culoarul doi, avocata specializată în brevete. „*Știți* că tipii ăștia nu răspund niciodată la telefon." „Poate că autoritățile au informații eronate?", întreabă Sydney, care înoată sidestroke. „Și «experții» ăștia", zice Alex, nou membru, „chiar există?". („Și că veni vorba, *noi* existăm?", întreabă Gwen, metafiziciana) „E cam straniu", spune Seung-ha, înotătoarea de craul de pe culoarul patru, „că inginerii lucrează doar noaptea". Alice zice: „Hai să încercăm cu toții să ne simțim bine".

PATRU FISURI într-o singură piscină, ne informează inspectorii, e „mai curând un caz de răspândire decât un cuib". „Dezgustător de banal." „Sub pragul de suspiciune." „O aberație statistică ce se încadrează în rata obișnuită de incidență." *Pură coincidență.* Dar când, săptămâna următoare, au mai apărut încă trei fisuri în succesiune rapidă, în mijlocul culoarelor șase și șapte, dr. Denise Kovats, celebră expertă în rezistența materialelor la Divizia de Combatere a Pericolelor Structurale, a mărturisit că „probabil se petrece ceva". Iar când e descoperită prima „fisură verticală", târziu într-o după-amiază, chiar

înainte de ora închiderii, aproape de fundul peretelui de la capătul pustiu al culoarului al doilea, inspectorii spun că e mai puțin de o șansă la 6,3 milioane ca acest cuib să fie pur și simplu o întâmplare. De fapt, zic ei, e sigur că acest cuib se află acolo „în mod deliberat". Totuși, susțin aceștia, situația poate fi gestionată. „Monitorizăm douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru." Nu s-a înregistrat nicio pierdere de apă, nicio deficiență structurală și, deocamdată, nu se impune nicio acțiune imediată. „Suntem stăpâni pe situație."

A DOUA ZI culoarele sunt mai goale decât de obicei, la dușuri e mai puțin abur, la vestiare nu e prea mare gălăgie. „N-aș vrea să spun că mi-e frică", zice Tim, un veteran de treizeci de ani, „dar sunt continuu într-o stare de panică moderată". Charlotte, culoarul șase: „Se întâmplă ceva îngrozitor de grav cu planeta noastră". Felice, care înoată pe spate și e, de obicei, calmul întruchipat, spune că se gândește să mai strecoare o slujbă religioasă săptămâna viitoare „pentru orice eventualitate". „Pentru ce eventualitate?", întreabă Alice. Audrey, cea cu înotul sidestroke, spune că a auzit, neoficial, dintr-o sursă sigură, apropiată de conducerea piscinei, de la cineva care are informații la zi, dacă nu chiar la oră, (Pam, cea mai bună prietenă a soției directorului piscinei) că acest cuib de fisuri e, de fapt, „mult mai rău decât ni se spune". *Bazinul s-ar putea prăbuși în orice*

clipă. Cineva spune că a auzit, dintr-o sursă la fel de credibilă, a cărei identitate, din rațiuni de discreție, preferă să nu o dezvăluie, („S-o numim X“) că povestea cu cuibul a fost înscenată artificial, spre groaza și plăcerea noastră. „E un test“, ne spune. Se mai șoptește și despre legitimații contrafăcute, reparații făcute de mântuială, certificate false de revizie tehnică, citații ignorate, examinatori adormiți, hidrologi îmbibați de cofeină, inspectori de audit prost plătiți, o vizită nițel cam prea prietenoasă a unei lobbyiste bine îmbrăcate („Cherie“) din partea Institutului de Clorinare și, undeva, sus, într-o cămăruță fără aer, multe etaje deasupra noastră, un trio de statisticieni beți jucându-se cu cifrele până noaptea târziu. *Hai să numerotăm pragul de sus cu... cinci!*

VREME DE O LUNĂ cuibul nici nu s-a mărit, nici nu s-a micșorat, ci a rămas neschimbat, rămânând pe un „traseu în așteptare“, situație despre care Cynthia Greeley, expert-șef în chestiunea degradării mediului la Institutul de Geologie și Geofizică, prezice că poate dura semnificativ de mult timp. „Timpul e de partea voastră.“ Dar nici bine nu ne-am amăgit să credem că povestea asta a cuibului și-a încheiat cursul — *E gata!* —, că au și apărut încă vreo câteva fisuri noi în capătul adânc al bazinului. Unele-s chiar mai groase decât predecesoarele lor, mai întunecate pe mijloc și cu margini mai puțin uniforme, în timp ce altele par

în mod ciudat umflate (deși, desigur, ne reamintim unii altora că *sunt*, de fapt, sub apă). Iar câteva — vreun sfert dintre fisurile care înfloresc tăcute în umbra trambulinei, la mijlocul culoarului șase („Cuibul nostru are un cuib", spune Stan înțeleptul) — arată zdrențuite și neregulate, puțin tulburate, chiar țicnite, ar spune unii. Sunt, totuși, „departe de a face bucle". Și chiar dacă unii dintre noi cred că aceasta este o „a doua generație", mult mai curajoasă și agresivă de fisuri, cu o capacitate nelimitată de a se impune și de a se răspândi, experții ne spun că aparențele înșală — „Nu vă lăsați păcăliți de iluzia vitalității lor", ne avertizează Clifford Hwang, inginerul responsabil cu defecțiuni ale materialelor în apă —, aceste fisuri noi sunt neobișnuit de inerte și nu e de așteptat să provoace vreun rău de-a lungul duratei normale de viață a unei piscine.

ÎN VIEȚILE NOASTRE REALE, pe uscat, suntem mai preocupați decât de obicei. Ne rătăcim cheile. Uităm să ne plătim facturile. Nu ne mai amintim parolele. Nu ne mai pieptănăm. Întârziem la birou. Nu ne putem concentra la serviciu. Uneori ne ridicăm și plecăm aiurea chiar în mijlocul unei conversații. *Trebuie să-mi verific acțiunile la bursă.* Rapoartele asupra calității activității noastre au de suferit. Ne scade rata de popularitate. Prietenii încep să ne evite. Jumătățile noastre ne acuză — pe bună dreptate — că suntem distrați și pe altă lume. „A apărut altcineva în viața ta?", ne

întreabă. Sau ne cer imperios „să încetăm să tot dăm cu mopul“ și să ieșim din casă. *Înoată în runda următoare!* Și la trei dimineața, când dorm lângă noi, visând liniștiți, noi ne trezim lac de sudoare rece, cu obrajii arzând, cu dinții încleștați, cu inima bătând cu putere, întrebându-ne: De câte ture o să mai avem parte? O sută? O mie? Șase? Nouăzeci și patru? Nu e nimeni care ar putea să ne lămurească?

MAI ÎNTÂI ni se spune că revizia obișnuită din august se va extinde de la zece zile la două săptămâni, pentru ca bazinul să fie golit și să se rezolve cum trebuie situația cu fisurile. Și atunci răsuflăm ușurați. *Situația e sub control.* Apoi se anunță că piscina va fi închisă trei săptămâni în loc de două, ca să se înlocuiască difuzoarele subacvatice stricate și să se facă toate reparațiile care mai sunt necesare. Și ne gândim: *Bine, bine, e doar o cosmetizare ușoară.* (Dar undeva, în străfundul minții noastre: *Care* difuzoare subacvatice?). Aflăm apoi că piscina nu se va redeschide până la întâi septembrie ca să fie revopsite liniile negre și să se instaleze o altă ventuză de aspirație. Și atunci suntem nevoiți să ne întrebăm: *Nu cumva ni se ascunde ceva?* În sfârșit, într-o dimineață devreme apare la avizierul de sub ceas un bilețel scris de o mână care ne informează că rezultatele investigațiilor vor fi anunțate într-o ședință extraordinară a „primăriei“, ținută la banchetele de lemn de la

piscină, mâine după-amiază, la două și un sfert. Prezența, deși nu e obligatorie, e „foarte recomandată“ tuturor utilizatorilor piscinei.

„...DAR DUPĂ CE AM EXCLUS orice teorie cu putință de imaginat de o minte omenească“, încheie directorul piscinei, „inspectorii au ajuns la concluzia că e posibil să nu aflăm niciodată cauza cuibului de fisuri“. „Cea mai bună ipoteză a noastră“, spune Karen Lubofsky scuturând din cap, „e că am rămas fără ipoteze“. Chris Mendoza, specialist în structuri subterane și consilier în Comitetul Siguranței Publice, ne îndeamnă să „acceptăm misterul“ și să mergem mai departe. „Pentru că pe lumea asta există lucruri“, explică el, „care pur și simplu nu pot fi explicate“. „Practic“, spune directorul piscinei, „ne-am împotmolit“. Cuibul ar putea să dispară mâine sau ar putea să se lărgească insidios, în adâncuri, cu extindere spre zona de est, înspre oficiul poștal, și spre sud, de-a lungul părții de sus a dichisitei peluze a celor de la De Lorenzo, sau ar putea să crească într-un ritm atât de lent încât să nu provoace niciodată vreo problemă. Dar de vreme ce nu există nicio posibilitate de a prevedea cât de cât ce direcție va apuca acest cuib de origine necunoscută, dintr-un exces de precauție, oficialii piscinei s-au hotărât să presupună ce e mai rău — adică o extindere progresivă sau chiar exponențială care să ducă la un colaps dezastruos. „Așa că, pentru siguranța înotătorilor și a

personalului deopotrivă, începând efectiv cu ora trei după-amiaza a ultimei duminici din august, piscina va fi permanent închisă. Vă mulțumim", ne-a mai spus directorul piscinei, „și la bună vedere". Și uite-așa, s-a zis cu noi.

„E UN COȘMAR", spune cineva. „Un dezastru", adaugă altcineva. Linda urcă spre banchete și începe să plângă încetișor. „Dar am crezut", spune Rose, „că vom putea sta veșnic aici dedesubt". Cealaltă Rose zice: „Poate că atât am și stat?". Clarence, care de obicei respectă regulile, plonjează în apă fără să-și dezlipească leucoplastul de pe genunchiul drept, iar când iese la suprafață, două lungimi de bazin mai târziu, spune: „Mai bine n-aș fi învățat niciodată să înot". Până și salvamarul pare puțin deconcertat. „A rămas fără slujbă", spune cineva. Thaddeus, de pe culoarul lent, care mâine face optzeci și nouă de ani și încă înoată viguros, zâmbește cu amărăciune, punându-și pentru a zecea mia oară dopurile în urechi. „Totul s-a petrecut așa de repede", spune el. Murray, colegul lui de culoar, întreabă „Unde-mi sunt pastilele?". Irene, care înoată sidestroke pe culoarul al doilea, se plesnește peste slip și se uită țintă la picioare. „Și eram așa de fericită pe culoarul meu", spune ea. „Și eu", adaugă Alice.

ALȚII, pe de altă parte, se simt în mod ciudat eliberați. În cele din urmă s-a petrecut finalul teribil pe care l-am tot așteptat. Ni s-a luat o

piatră de pe inimă. S-a risipit umbra. Nesiguranța a luat sfârșit. Asta e. Sfârșit. *Gata cu distracția noastră*. De acum putem să mergem mai departe.

DEASUPRA, VIAȚA continuă ca de obicei. Copii care țipă în parc, tineri care stau în cafenele, bându-și cafeaua neagră și zâmbind liniștiți înspre ecranele telefoanelor, bătrâni însoțiți cu răbdare, cu privirile pierdute dincolo de orizont, târșâindu-și centimetru cu centimetru papucii verzi ca mingea de tenis pe partea umbrită a trotuarului. *Faceți loc!* De câte ori ne întâlnim din întâmplare cu cineva cunoscut, ne simțim neliniștiți și expuși, de parcă am duce cu noi un secret rușinos, dar nimeni nu pare să observe că ar fi ceva în neregulă. „Salutare!“, vor zice ei, sau „Cum merge treaba?“. Și dintr-odată ne trezim discutând despre noile locuri de parcare, despre prețul imobilelor, ultimele dileme în materie de renovare a casei, dar toate astea ni se par false și înșelătoare.

AUGUST ÎNCEPE încet, ca un vis care te dărâmă. Căldura se înalță din trotuarele prăfuite. Peluzele fierb. Arborii atârnă pleoștiți. Florile și-au pierdut parfumul. O furgonetă de înghețată, parcată neregulamentar lângă intrarea pe terenul școlii, își lălăie încet enervanta melodie. Dar dedesubt, la piscină, ne aruncăm în apa răcoroasă, limpede și albastră și mergem mai departe. Enid, înotătoarea de bras, își face turele impasibilă, cu capul ridicat,

de parcă n-ar avea nicio grijă pe lume. *Trage, lovește, alunecă, trage, lovește, alunecă.* Jim, care face *aqua jogging*, aleargă nebunește preț de cinci minute după care face o pauză și-și privește admirativ mijlocul subțire. „Hei, tipule, ia uite-aici!“. Claude își pierde un cercel. Donald își răsucește un deget la picior. Suzette e cât pe ce să fie măturată din lateral de un înotător neatent de pe culoarul ei, dar de data asta nu dă curs mâniei. *Ducă-se.*

SUNTEM MAI DRĂGUȚI acum, mai îngăduitori. Într-un cuvânt, mai puțin bătoși. L-am numit *noul tip de amabilitate.* Limitele se relaxează. Rivalitățile din interiorul culoarelor se dizolvă. Ranchiunele sunt uitate. *Și ce dacă mi-a scos o dată uscătorul de păr din priză la vestiare?* Pretențiile scad. Nesăbuiții care cândva dădeau s-o ia înainte cu orice preț acum depășesc cu regulamentara atenționare pe picior, ca toți ceilalți. „Nu-i mereu totul să câștigi“, spune Bruce, al doilea cel mai rapid înotător de craul. Tipii care te apucau de gleznă nu mai fac asta. Cei care îți suflau în ceafă încetează să mai facă asta. Nesimțiții se abțin. Cei de pe culoarul lent și cei de pe culoarul rapid, care de obicei nu aveau prea multe să-și spună, acum schimbă amabilități pe margine după înot, când se șterg cu prosoapele. „De unde ți-ai luat casca?“. Chiar și fosta campioană olimpică, atât de distantă până acum, rupe tăcerea și ne oferă gratis, din când în când,

câte un secret: „Trebuie să relaxezi puțin piciorul drept!“. Pentru că acum, în fața obștescului sfârșit, suntem egali.

ASTA E NOUA REALITATE, ne spunem. Și, *O să trecem și peste asta.* Și — Lilian, care vâslește neabătută pe culoarul trei — *Nestiute sunt căile Domnului.* Dar, o clipă mai târziu, ne gândim: *Viața mea e un dezastru.* Sau vom ieși din piscină înainte de-a ne termina ultima tură pentru că ce rost are să continui când nu mai ai decât vreo două săptămâni? „Atâta numărat și dat din picioare, și pentru ce?“, întreabă Kate de pe culoarul șapte, altfel o optimistă de felul ei. Trudy, care face *aqua jogging*, își desface catarama de la centura care o ajută să plutească și spune: „Gata distracția“. Dar noi ceilalți înotăm mai departe cu hotărâre.

DIN CÂND ÎN CÂND, deasupra — la Vons, raionul lactate, sau ieșind de la frizerie, sau la coadă la patiseria Au Delice, așteptând o franzelă artizanală proaspătă — câte unul dintre noi dă din întâmplare peste cineva, care ne spune mereu același lucru: *Nu-i chiar așa de rău.* Howard, veteran de douăzeci de ani (tors subțirel, lovituri explozive, puternice din picioare), care s-a ridicat și a plecat în ziua în care a apărut prima fisură, spune că, în afară de retragerea de pe piață înainte de ultima criză economică, plecarea de la piscină a fost cea mai bună decizie pe care a luat-o în viață.

„Nu făceam altceva decât să mă învârt în cerc.“ Anika, cea care înota de obicei craul pe culoarul patru (labe de înot scurte, galbene, bătăi ineficiente), care ne-a părăsit la trei zile după Howard, spune că, în loc să meargă de trei ori pe săptămână la piscină, face *tai chi* dimineața, în zori, cu toți chinezii bătrâni în parc. „N-am fost niciodată așa de liniștită.“ Leslie, care înota impecabil pe spate (cu turele numărate, clește pentru nas, membre hipermobile), spune că la trei săptămâni după ce a renunțat la piscină a și uitat că a fost vreodată acolo. „Parcă nici n-ar fi existat.“ Brian, care era mistrețul piscinei (în trei ani, cinci coliziuni, dintre care patru din vina lui) ridică din umeri și spune: „Sincer? Nu mă uit niciodată înapoi. Nici urmă de *regret*“.

UNII DINTRE NOI încep să facă scurte incursiuni în câteva bazine supraterane ca alternativă, „doar ca să vadă“. De *probă*. Clara își cumpără un bilet de o zi la hotelul Peninsular, dar ne spune că piscina lor e așa de mică, încât după plonjare și trei lungimi de braț, deja trebuie să te întorci. Janet încearcă să înfrunte apele neîmblânzite ale piscinei publice din centru („Culoarele sunt cu siguranță din era antediluviană!“). Jason se duce la plajă („Prea sărată“). Brenda încearcă șovăielnică cu degetele de la picioare ștrandul municipal Y („E ca o cadă!“). Barbara își folosește permisul de intrare liberă ca oaspete al sălii Omega Fitness, care are o piscină cu 8 culoare, identică în

lungime și lățime cu a noastră, dar spune „Pur și simplu nu e la fel“ (*palmieri în ghiveci, șezlonguri*). Numai unul — Charles, care chiar în clipa asta spintecă apa scoțând la iveală liceanul competitiv de odinioară (căpitanul echipei de înot din ultimul ciclu al liceului Northwood) — a găsit o alternativă rezonabilă în viața de deasupra: piscina de pe acoperișul blocului în care stă noul lui iubit, Eliot, colț cu Ocean and Fourth (*palmieri în ghiveci, șezlonguri!*).

CHIAR PÂNĂ în ultima săptămână, câțiva au continuat să spere că vom fi cumva salvați. „Sigur“, spune matinalul Hugh, „trebuie să fie cineva acolo sus care să intervină de partea noastră“. „Soția directorului piscinei“, spune cineva. „Sau Pam!“, adaugă altcineva. Ella spune: „Poate ni se va propune o prelungire“. „Sau o achitare“, spune Daniel, care înoată pe spate pe culoarul șase. „Eu m-aș mulțumi și cu o binecuvântare cât de mică“, spune colegul lui de culoar, Patrick, „cât să știm că-i pasă cuiva acolo sus“. „*Nu-i pasă* nimănui acolo sus“, spune Fran, actuar de asigurări. Alții încep să se târguiască pe cont propriu. *Dacă înot șaizeci și patru de ture în mai puțin de douăzeci și opt de minute, o să avem o lună în plus. Dacă nu beau trei zile la rând, n-o să mai închidă deloc.* Și unii dintre noi — răzvrătiți încăpățânați de la un cap la altul — se gândesc, pur și simplu: Nu. Nu se poate să ni se întâmple nouă așa ceva. Chestia asta nu se întâmplă, de

obicei, la *alte* piscine? Parcă eram — nu așa ne-au spus, nu așa ne-*au promis* — speciali? Diferiți? Imuni? *Exceptați*? Sau e „pur și simplu soarta“ — spune Ryojo, de pe culoarul șase, proaspăt convertit la budism (pentru noi doar Josh). Sau și mai simplu — spune oncologul pediatru Minhee, de pe culoarul șapte — un caz clasic de ghinion? Yolanda, căreia de-acum i-au plecat copiii de-acasă, își ridică pe frunte ochelarii de înot, ca un aviator, și spune: „Totul e pierdut“.

ACEIA DINTRE NOI care fac față excepțional de bine insistă că s-ar putea să nu fie așa de rău să se închidă piscina. „E doar începutul“, ne spun aceștia. Și: „E o ocazie să nu ne mai fâțâim pe-aici în șlapi și să mergem sus și să trăim «pe bune»“. *Gata cu băgat capul în apă imediat ce dăm de greu.* O să ne reîndrăgostim de soții sau soțiile noastre (*străinul cu care te-ai căsătorit*). Să ieșim din zona noastră de confort. Să mergem voluntari la centrul pentru cei fără adăpost. Să cerem o mărire. Să scriem o scrisoare de „recunoștință“ (*Mulțumesc, mamă!*). Să ne îmbunătățim echilibrul. Postura. Chiar atitudinea față de viață. *Gata cu văicăreala!* O să ne punem pe picioare propria afacere. *Firma de Consultanță La John.* O să terminăm de scris al doilea roman. O să începem un jurnal. O să dăm o petrecere. O să avem o revelație. O să devenim „oameni de lume“. O să ne cunoaștem vecinii. Aveți nevoie de *o cană cu zahăr?* O să ne amintim, în sfârșit, să

privim cerul. Pentru că viața înseamnă mai mult decât să urmărești o linie neagră.

PE MĂSURĂ CE vara se apropie de inevitabilul sfârșit, ne resemnăm tot mai mult cu soarta noastră. Asta a fost. Oamenii mai zăbovesc încă o clipă sau două înainte de a ieși din piscină chiar dacă știu foarte bine — *Nu se staționează pe culoare după ce ați terminat de înotat!* — că încalcă regulile. „Ce-o să ne facă? Să ne dea afară?“, întreabă Marlene. Roger sare peste dușul regulamentar înainte de a intra în apă. Dorothy nu-și mai pune casca. Ian lovește cu putere ușa pe care scrie: *Accesul permis doar personalului* pentru că „Mereu mi-am dorit să fac asta“. (Nu se întâmplă nimic.) Eric își scrijelește inițialele pe mâna roșie de pe afișul care avertizează în privința hoților pe casa scării doar pentru că: De ce nu? Esteban, rivalul său de culoar, îl urmează. *Și eu am fost aici!* Belinda îi face semn salvamarului și salvamarul — o premieră („Ai *văzut*?“) — îi răspunde dând din cap. Kevin își face curaj să vorbească cu Abigail, colega de pe culoarul trei, de care e în taină îndrăgostit de mai bine de zece ani. „Ce ochelari drăguți“, îi spune. Și Abigail, care tânjește după rezervata Daria de pe culoarul opt (*Nu e de nasul meu*), zâmbește și îi răspunde delicat „Mulțumesc“. Everett sugerează să facem o întrunire de promoție. Iar Herschel propune un picnic în parc, deși nu suntem chiar genul care să iasă la picnicuri. „Nu pot să le sufăr“, spune

Jennifer. Pe Nolan nu-l deranjează „picnicurile *în sine*“, dar e îngrozitor de alergic la albine. „Și, oricum“, adaugă Emily, „chiar vrem să ne vedem îmbrăcați?“. „Da, bineînțeles“, zice Alice.

UNEORI, în toiul nopții, stăm treji imaginându-ne cum arată piscina fără noi. Scaunul salvamarului se înalță gol lângă banchete. Tabela de marcaj fără scoruri. Izul puternic de clor al aerului umed și greu pe care nu îl inspiră nimeni. Minciogul cu coadă lungă stă proptit într-un colț, visând în secret la lucruri mai bune — o frunză moartă, un fluture, un crocodil, o păsăruică maronie, ceva, orice în afară de ghemotoacele de elastice de cauciuc și smocuri încurcate de păr. Cele două trambuline bine fixate la capăt rămase fără zdrăngănitul și vibrațiile obișnuite. Despărțitoarele galbene dintre culoare cu veselia lor obișnuită de după program. *Petrecere!* Frânghiile ușor lăsate. *Așa am obosit.* Torsul liniștit al pompei electrice, recent reparate. *Ommm...* Limbile agitate ale ceasului care indică ritmul rotindu-se fără încetare și fără noimă în întuneric. Însăși suprafața sticloasă a apei, un dreptunghi de un albastru senin care plutește peste fundul năruit al lumii noastre. Apoi închidem ochii și ne afundăm în somn, iar dimineața, când ne trezim, preț de un fericit moment, uităm că în cinci zile, în două zile, *mâine* — lumea noastră e pe cale să se sfârșească. Apoi îl vedem — un filament, o pâlpâire, o fulgerare scurtă în marginea retinei,

care abia dacă poate fi perceput ca un eveniment pe axa timpului. Și oricât am încerca să ne reîntoarcem la siguranța somnului, e prea târziu. Soarele răzbate prin draperii, alarma sună, mașina de la salubritate bufnește și șuieră la capătul greșit al străzii. Ne-am trezit.

SALVAMARUL FLUIERĂ — trei ciripituri ascuțite urmate de o explozie lungă, susținută — și strigă cele trei cuvinte familiare: „Toată lumea afară!".

CINEVA își scoate ochelarii de înot și își mijește ochii spre ceas ca să se asigure că e cu adevărat timpul (este). Altcineva înoată până la scara din colț și spune: „Acum, pe bune, la ce-o fi trebuind să facă *asta*?". Doi strigă: „Nu!". O tipă se agață de marginea de gresie a bazinului, gâfâind. „Mă doare sufletul", spune. Altcineva nu-și găsește ochelarii. „Ați avut vreodată sentimentul sâcâitor", întreabă cineva, „că v-ați irosit întreaga viață?". Câțiva dintre noi nici nu pot vorbi. Mulți dintre noi — cei mai mulți — nici nu sunt prezenți. Fie pentru că nu înoată la sfârșitul săptămânii, sau înoată, dar mai devreme, dimineața, înainte de miezul zilei. Câțiva ar fi, în mod normal, aici, duminică la trei după-amiaza, dar a intervenit ceva urgent în ultimul moment: un părinte bolnav, o migrenă monstruoasă, o casă scoasă la vânzare care-nu-trebuie-ratată. „Cred că pe *asta o alegem*." E unul care e un nesentimental declarat, care „nu joacă" în scene de rămas-bun.

O tipă care a lipsit două săptămâni cu o ruptură a coafei rotatorilor a ținut morțiș să vină azi la piscină pentru că știe că aici îi e cu adevărat locul. „Deasupra nu fac altceva decât să trec drept eu însămi.“ Un tip e aici, dar își dorește să nu fi fost. „Deja mi se pare că ține de trecut.“ Cineva e încă la un brunch. Altcineva continuă să înoate de colo-colo pe culoar, mult timp după ce toată lumea a ieșit, iar când o strigăm — „Alice, gata programul!“ —, salvamarul ridică mâna și spune liniștit: „Înc-o tură“.

ȘI CÂND își termină ultima tură, face un duș fierbinte și lung la vestiar, se îmbracă, urcă scările și iese, clipind ametită, în lumea strălucitoare și orbitoare de deasupra.

Diem perdidi

Își amintește cum o cheamă. Își amintește cum îl cheamă pe președinte. Își amintește cum îl cheamă pe câinele președintelui. Își amintește în ce oraș locuiește. Și pe ce stradă. Și în ce casă. *Aceea cu un măslin mare în față, unde drumul face o curbă.* Își amintește în ce an suntem. Își amintește în ce anotimp suntem. Își amintește ziua în care te-ai născut. Își amintește fiica pe care a născut-o înainte de tine — *Avea nasul lui taică-su, ăsta a fost primul lucru pe care l-am observat la ea* —, dar nu-și amintește numele acelei fiice. Își amintește numele tipului cu care nu s-a măritat — Frank — și-i păstrează scrisorile în sertarul de lângă pat. Își amintește că ai avut și tu un soț odată, dar refuză să-și amintească numele fostului tău soț. *Tipul ăla*, așa-i spune.

NU-ȘI AMINTEȘTE cum s-a ales cu vânătăile de pe brațe și nici că a fost cu tine la plimbare azi dimineață. Nu-și amintește că s-a aplecat, pe când se plimba, și că a rupt o floare din grădina din față a vecinului și și-a strecurat-o în păr. *Poate că acum o să mă sărute taică-tu.* Nu-și amintește ce a mâncat aseară la cină sau când și-a luat ultima dată medicamentul. Nu-și amintește să bea suficientă apă. Nu-și amintește că trebuie să se pieptene.

ÎȘI AMINTEȘTE șirurile de fructe kaki uscate, atârnate de streșinile casei părintești în Berkley. *Aveau cea mai minunată nuanță de portocaliu.* Își amintește că tatălui tău îi plăceau piersicile. Își amintește că în fiecare duminică dimineață, la zece, el o duce la plimbare pe malul mării cu mașina maro. Își amintește că, în fiecare seară, chiar înainte de știrile de la ora opt, el pune două prăjituri cu răvaș pe o farfurie și o anunță că dau o petrecere. Își amintește că lunea el vine acasă pe la patru de la colegiu și, dacă întârzie fie și numai cinci minute, iese la poartă și îl așteaptă. Își amintește care e dormitorul ei și care al lui. Își amintește că dormitorul care acum e al ei a fost cândva al tău. Își amintește că nu a fost mereu așa.

ÎȘI AMINTEȘTE primul vers din piesa „How High the Moon“. Își amintește Jurământul de credință. Își amintește numărul ei de asigurare socială. Își amintește numărul de telefon al celei mai bune prietene, Jean, chiar dacă Jean a murit acum șase ani. Își amintește că Margaret a murit. Își amintește că Betty a murit. Își amintește că Grace nu mai sună. Își amintește, privind păsările de la fereastră, că propria ei mamă a murit acum patru ani, și îi este din ce în ce mai dor de ea. *Numi trece.* Își amintește numărul pe care guvernul l-a repartizat familiei ei imediat după ce a început războiul. *13611.* Își amintește că a fost trimisă în deșert, împreună cu mama și fratele ei, în a cincea lună de război, dar și prima călătorie cu trenul. Își

amintește ziua în care s-au întors acasă. *9 septembrie 1945*. Își amintește cum sâsâia vântul prin tufele de salvie. Își amintește scorpionii și furnicile roșii. Își amintește gustul țărânei.

DE CÂTE ORI TRECI pe la ea își amintește să te îmbrățișeze și te surprinde mereu cu forța ei. Își amintește să te sărute de fiecare dată când pleci. Își amintește să-ți spună, la sfârșitul fiecărei convorbiri telefonice, că FBI te va verifica din nou, curând. Își amintește să te întrebe dacă vrei să-ți calce bluza înainte să te duci la o întâlnire. Își amintește să-ți netezească fusta. *Nu trebuie să arăți chiar totul.* Își amintește să-ți pieptene într-o parte șuvița rebelă de păr. Nu-și amintește că a luat prânzul cu tine acum douăzeci de minute și-ți sugerează să te duci la Marie Callender să iei sendvișuri și plăcintă. Nu-și mai amintește că ea însăși făcea cândva cele mai frumoase plăcinte cu margini canelate. Nu-și amintește cum să-ți calce bluza sau când a început să uite. *Ceva s-a schimbat.* Nu-și amintește ce ar trebui să facă mai departe.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ fiica ce i s-a născut înaintea ta a trăit jumătate de oră și apoi a murit. *Arăta perfect pe dinafară.* Își amintește de mama ei spunându-i, și nu doar o dată, *Să nu te vadă nimeni niciodată plângând.* Își amintește când ți-a făcut prima baie, în a treia ta zi pe lume. Își amintește că erai un bebeluș foarte gras. Își

amintește că primul tău cuvânt a fost „Nu“. Își amintește cum a cules mere pe un câmp, într-o zi ploioasă, cu Frank, cu mulți ani în urmă. *A fost cea mai frumoasă zi din viața mea.* Își amintește că prima dată când l-a întâlnit era așa de emoționată, încât și-a uitat propria adresă. Își amintește că își dăduse cu prea mult ruj. Își amintește că nu a dormit zile în șir.

CÂND TRECI CU MAȘINA pe lângă piscină, își amintește cum a fost dată afară din bazin de salvamar după ce a înotat acolo mai bine de treizeci și cinci de ani. *Nu-mi mai aminteam nicio regulă.* Își amintește că făcea zece balansări de brațe pe punte înainte de a plonja în apă. Își amintește că nu avea nevoie să respire aproape pe tot parcursul primei lungimi de bazin. Nu-și amintește cum se folosește „noul“ aparat de cafea care are deja trei ani, pentru că a fost cumpărat după ce ea a început să uite. Nu-și amintește că l-a întrebat pe tatăl tău, acum zece minute, dacă azi e duminică, sau dacă e timpul să meargă la plimbare. Nu-și amintește unde și-a pus puloverul ultima oară sau cât de mult a stat pe scaunul ăla. Nu-și amintește mereu cum să se ridice de pe scaun, așa că, delicat, împingi în jos suportul de picioare și-i întinzi mâna pe care nu întotdeauna își amintește să o apuce. *Pleacă*, spune câteodată. Alteori spune doar: *M-am blocat.* Nu-și amintește că ți-a spus, seara trecută, imediat după ce tatăl tău a ieșit din cameră: *Mă iubește mai mult decât îl*

iubesc eu pe el. Nu-și amintește că ți-a spus, o clipă mai târziu, *Abia aștept să se-ntoarcă.*

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, pe când tatăl tău îi făcea curte, era foarte punctual. Își amintește că se gândea că are un zâmbet plăcut. *Încă îl are.* Își amintește că, atunci când s-au cunoscut, el era logodit cu o altă femeie. Își amintește că această altă femeie era albă. Își amintește că părinții celeilalte femei nu voiau ca fiica lor să se mărite cu un bărbat pe care-l confundai cu grădinarul. Își amintește că iernile erau mai reci pe atunci și că erau zile în care chiar trebuia să pui pe tine haină și fular. Își amintește că mama ei se închina în fiecare dimineață la altar, oferind strămoșilor un bol de orez fierbinte. Își amintește mirosul de tămâie și de varză murată din bucătărie. Își amintește că tatăl ei purta mereu pantofi foarte frumoși. Își amintește că noaptea în care FBI a venit după el, el și mama ei tocmai avuseseră încă o ceartă monstru. Își amintește că nu l-a mai văzut până după sfârșitul războiului.

NU-ȘI AMINTEȘTE MEREU să-și taie unghiile la picioare, iar când îi pui picioarele la muiat într-un lighean cu apă caldă închide ochii, se lasă pe spate în scaun și te prinde de mână. *Să nu mă lași,* spune. Nu-și amintește cum să-și lege șireturile sau să-și încheie sutienul. Nu-și amintește că poartă bluza albastră, preferata ei, de cinci zile la rând. Nu-și amintește câți ani ai. *Stai să vezi când*

o să ai și tu copii, îți spune, chiar dacă ești prea bătrână ca să mai ai.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, după ce prima fată s-a născut și a murit, stătea în curte zile-n șir, privind țintă la trandafirii de lângă iaz. *Nu știam ce altceva să fac.* Își amintește că, atunci când te-ai născut, aveai și tu nasul lung al tatălui tău. *Ca și cum aș fi născut aceeași fată de două ori.* Își amintește că ești în zodia Taurului. Își amintește că piatra ta prețioasă e verde. Își amintește să-ți citească horoscopul din ziar de câte ori o vizitezi. Cineva de care ai fost cândva foarte apropiat s-ar putea să reapară în viața ta. Nu-și amintește că ți-a citit același horoscop acum cinci minute, nici că a fost cu tine la doctor săptămâna trecută, după ce ai descoperit că are un cucui la ceafă. *Cred c-am căzut.* Nu-și amintește că i-a spus doctorului că nu mai ești căsătorită, nici că i-a dat numărul tău și că l-a rugat să te sune. Nu-și amintește că s-a aplecat și ți-a șoptit, îndată ce doctorul a ieșit din încăpere, *Cred c-o să sune.*

ÎȘI AMINTEȘTE DE UN ALT doctor care a întrebat-o, acum cincizeci de ani, la câteva minute după ce prima copilă s-a născut și-apoi a murit, dacă ar vrea să doneze trupul bebelușului pentru știință. *A spus că avea o inimă foarte neobișnuită.* Își amintește că travaliul a durat treizeci și două de ore. Își amintește că era prea obosită să se mai gândească. *Așa că i-am spus da.* Își amintește cum

că, împreună cu tatăl tău, a venit acasă de la spital cu mașina, un Chevy albastru ca cerul, și că niciunul dintre ei n-a scos un cuvânt. Își amintește că își dădea seama că a făcut o greșeală imensă. Nu-și amintește ce s-a-ntâmplat cu trupul bebelușului și-și face griji că s-ar putea să fie închis într-un borcan. Nu-și mai amintește, pur și simplu, de ce n-au îngropat-o. *Mi-aș dori să fie sub un copac.* Își amintește că voia să îi ducă flori în fiecare zi.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, încă de când erai fetiță, îi spuneai că nu vrei copii. Își amintește că nu-ți plăcea deloc să porți rochii. Își amintește că nu te jucai niciodată cu păpușile. Își amintește că la prima menstruație aveai treisprezece ani și purtai pantaloni de un galben strălucitor. Își amintește că în copilărie aveai un câine pe nume Shiro. Își amintește că ai avut odată o pisică pe nume Gazolina. Își amintește că ai avut două țestoase pe nume Țestoasa. Își amintește că prima dată când ea și tatăl tău te-au dus în Japonia ca să faci cunoștință cu familia lui aveai optsprezece luni și abia începeai să vorbești. Își amintește că te-a lăsat cu mama lui în sătucul de crescători de viermi de mătase din creierii munților, în timp ce ea și tatăl tău au călătorit pe insulă zece zile. *Mi-am făcut griji pentru tine tot timpul.* Își amintește că, atunci când s-au întors, nu mai știai cine e și că, multe zile după asta, nu vorbeai cu ea, doar îi șopteai la ureche.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, de când ai împlinit cinci ani, n-ai mai ieșit din casă fără să ciocănești de trei ori în tocul ușii. Își amintește că aveai obiceiul să clănțăni din dinți, ceea ce o făcea să se urce pe pereți. Își amintește că nu puteai suporta ca în farfurie să se atingă mâncăruri de culori diferite. *Toate trebuie să fie la locul lor.* Își amintește când a încercat să te învețe să citești înainte de vârsta potrivită. Își amintește că te-a dus la Newberry ca să alegeți imprimeurile și materialele și te-a învățat să coși. Își amintește că în fiecare seară, după cină, te așezai lângă ea la masa din bucătărie și îi dădeai la mână agrafele de păr în timp ce ea își punea bigudiurile în păr. Își amintește că ăsta era momentul preferat al zilei pentru ea. *Voiam să fiu tot timpul cu tine.*

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ ai fost concepută din prima încercare. Își amintește că fratele tău a fost conceput din prima încercare. Își amintește că celălalt frate al tău a fost conceput din a doua încercare. *Probabil că nu am fost atenți.* Își amintește că un cititor în palmă i-a spus cândva că nu va putea să aibă copii pentru că uterul ei era orientat greșit. Își amintește că o ghicitoare oarbă i-a spus că fusese bărbat în altă viață și că Frank îi fusese soră. Își amintește că nu tot ce își amintește e neapărat adevărat. Își amintește căruțele cu gunoi trase de cai în Ashby, prima pereche de pantofi cu talpă de crep, florile răzlețe pe marginea drumului. Își amintește că vocea lui

Frank o calma întotdeauna. Își amintește că, ori de câte ori aveau drumuri diferite, el se întorcea și o privea îndepărtându-se. Își amintește că prima dată când a cerut-o în căsătorie ea i-a răspuns că nu e pregătită. Își amintește că a doua oară i-a spus că vrea să aștepte până termină școala. Își amintește că se plimbau pe promenada din scânduri, la malul apei, într-o seară caldă de vară și era așa de fericită, că nici nu-și mai amintea cum o cheamă. Își amintește că habar n-avea că nu va fi la fel cu niciunul dintre ceilalți. Își amintește că se gândea că are tot timpul din lume.

NU-ȘI AMINTEȘTE ce flori ați plantat împreună în grădină acum trei ani. *Trandafiri? Narcise? Imortele?* Nu-și amintește că azi e duminică și că a fost deja la plimbare. Nu-și amintește să te sune, chiar dacă mereu spune că o va face. Își amintește cum să cânte „Claire de lune" la pian. Își amintește cum să cânte valsul „Chopsticks" și diferite game. Își amintește să nu vorbească cu vânzătorii de la teleshopping când o sună la telefon. *Nu ne interesează.* Își amintește regulile gramaticale. *Ne privește doar pe mine și pe tine.* Își amintește regulile bunelor maniere. Își amintește să spună mulțumesc și te rog. Își amintește să se șteargă după ce folosește toaleta. Își amintește să tragă apa. Își amintește să își întoarcă verigheta de câte ori își trage ciorapii de mătase. Își amintește să-și dea din nou cu ruj de fiecare dată când iese din casă. Își amintește să se dea cu crema anti-rid

în fiecare seară, înainte să se bage în pat. *Acționează în timpul somnului!* Dimineața, când se trezește, își amintește ce a visat. *Mergeam printr-o pădure. Înotam într-un râu. Îl căutam pe Frank într-un oraș pe care nu îl cunosc și nu îmi spunea nimeni unde e.*

ÎN AJUN DE HALLOWEEN își amintește să te întrebe dacă te duci la colindat. Își amintește că tatălui tău nu-i plac dovlecii. *Numai asta a mâncat în Japonia în timpul războiului.* Își amintește că îl asculta cum se roagă, în fiecare seară, când tocmai se căsătoriseră, să fie el cel care va muri primul. Își amintește de jocul cu bile pe care-l juca cu fratele ei, pe o podea murdară în deșert, și ascultau noaptea un cuplu de dincolo de perete. *O făceau tot timpul.* Își amintește cutia cu ciocolată pe care i-ai adus-o când te-ai întors din luna de miere de la Paris. „Dar o să reziste?“, ai întrebat-o. Își amintește de propria ei mamă care îi spunea: „Imediat ce te-ai îndrăgostit de careva, ai încurcat-o“.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, după ce s-a întors tatăl ei din război, părinții ei se certau încă și mai des decât înainte. Își amintește că el petrecea zile întregi în San Francisco, să-și cumpere pantofi, în timp ce ea și mama ei frecau podelele altora. Își amintește că, în unele nopți, el făcea înconjurul blocului de trei ori înainte de a intra în casă. Își amintește că într-o noapte nu a venit deloc. Își amintește că,

atunci când te-a lăsat soțul, acum șase ani, tocmai îți publicaseși prima carte. Își amintește că s-a gândit că o să aducă numai necazuri chiar în ziua în care l-a cunoscut. Mamele știu. Își amintește că n-a dat glas acelui gând. *A trebuit să te las să vezi pe pielea ta.* Își amintește că ai făcut urticarie pe tot corpul, săptămâni în șir.

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, dintre cei trei copii ai săi, cu tine era cel mai plăcut să își petreacă vremea. Își amintește că fratele tău mai mic era așa de tăcut, încât uneori uita de el. *Era un copil minunat.* Își amintește că propriul ei frate n-a vrut să ia nimic cu el în călătoria cu trenul, cu excepția radioului lui cu tranzistori. *Nu voia să rateze niciuna dintre emisiunile lui preferate.* Și-o amintește pe mama ei îngropând toată argintăria în curte, în noaptea din ajunul plecării. Și-l amintește pe profesorul ei din clasa a cincea, domnul Martello, cerându-i să iasă în fața clasei pentru ca toți ceilalți să-și ia rămas bun de la ea. Își amintește că Elaine Crowley, vecina ei din apartamentul de-alături, i-a dăruit un pandativ, o inimioară de argint, și i-a promis că o să-i scrie, dar nu i-a scris niciodată. Își amintește că a pierdut pandantivul în tren și era așa de furioasă că-i venea să plângă. *Era prima mea bijuterie.*

ÎȘI AMINTEȘTE CĂ, la o lună după ce Frank a intrat în Forțele Armate Aeriene, a încetat brusc să-i mai trimită scrisori. Își amintește că era

îngrijorată să nu fi fost doborât în Coreea sau luat ostatic de luptătorii de gherilă în munți. Își amintește că se gândea la el absolut în fiecare moment al zilei. *Credeam că o să-mi pierd mințile.* Își amintește că a aflat de la o prietenă într-o seară că el se îndrăgostise de altcineva. Își amintește că a doua zi i-a cerut tatălui tău să o ia de nevastă. *„Mergem să luăm inelul?", i-am spus.* Își amintește că i-a zis: *A venit momentul.*

CÂND O DUCI la Ralphs își amintește că la raionul al doilea se găsește cafeaua. La al treilea, laptele. Își amintește numele casieriței de la casa expres, care mereu o îmbrățișează strâns. *Diane.* Își amintește numele fetei de la standul de flori care îi dă mereu un trandafir cu codița ruptă. Își amintește că tipul de la vitrina de carne e Big Lou. „Ei, bună, frumoaso", îi spune. Nu-și amintește unde-i e poșeta și începe să se agite până îi amintești că a lăsat-o acasă. *Parcă nu sunt eu fără poșetă.* Nu-și amintește că l-a întrebat pe domnul care stă la rând în spatele ei dacă e însurat. Nu-și amintește că i-a răspuns iritat că nu e. Nu-și amintește că s-a uitat fix la bătrâna în căruț cu rotile de lângă standul cu pepeni și că ți-a șoptit *Sper să nu ajung așa.* Își amintește că uriașul arbore de mătase care se afla în zona de cărucioare din parcare nu mai e acolo. *Nimic nu rămâne la fel.* Își amintește că era cândva o înotătoare foarte bună. Își amintește că a picat de trei ori la rând ultimul examen de permis. Își amintește că,

imediat ce tatăl ei i-a părăsit, mama ei a presărat movilițe de sare pe la colțurile fiecărei camere ca să purifice casa. Își amintește că nu au mai vorbit niciodată despre el după aceea.

NU-ȘI AMINTEȘTE că l-a întrebat pe tatăl tău, când s-a întors de la farmacie, de ce a durat așa mult, nici cu cine a vorbit, nici dacă farmacista era sau nu drăguță. Nu-și amintește mereu numele lui. Își amintește că a absolvit liceul cu medie excelentă la latină. Își amintește cum se spune „Am venit, am văzut, am învins". *Veni, vidi, vici.* Își amintește cum se spune „Mi-am pierdut ziua". *Diem perdidi.* Își amintește cum se pune „Îmi pare rău" în japoneză, deși nu ai auzit-o spunând asta de ani de zile. Își amintește cum se spune „orez" și „toaletă". Își amintește cum se spune „așteaptă". *Chotto matte kudasai.* Își amintește că dacă visezi un șarpe alb, o să ai noroc. Își amintește că e ghinion dacă ridici un pieptene scăpat pe jos. Își amintește că nu ar trebui să alergi vreodată la o înmormântare. Își amintește că adevărul se strigă într-o fântână.

ÎȘI AMINTEȘTE că mergea să lucreze, ca mama ei, pentru doamnele albe și bogate de pe deal. Își amintește de doamna Tindall, care insista să ia prânzul cu ea, în bucătărie, în loc s-o lase în pace. Își amintește de doamna Edward deVries, care a concediat-o după o zi. „*Cine te-a învățat să calci?*", *m-a întrebat.* Își amintește că doamna Cavanaugh

n-o lăsa să plece acasă sâmbăta până nu-i făcea o plăcintă cu mere. Își amintește că soțului doamnei Cavanaugh, Arthur, îi plăcea să-i pună mâna pe genunchi. Își amintește că uneori îi dădea bani. Își amintește că nu refuza niciodată. Își amintește că odată a furat un sfeșnic de argint dintr-un dulap, dar nu-și mai amintește al cui era. Își amintește că nu și-a dat nimeni seama niciodată. Își amintește că folosea aceleași șervete trei zile la rând. Își amintește că azi e duminică, ceea ce nu e valabil șase din șapte zile.

CÂND ÎL ADUCI acasă pe bărbatul care speri că va fi viitorul tău soț, ea-și amintește să-i ia haina. Își amintește să-i ofere cafea. Își amintește să-i mulțumească pentru trandafiri. *Deci, îți place de ea?*, îl întreabă. Își amintește să-l întrebe cum îl cheamă. *Știi, e primul meu copil.* Își amintește, cinci minute mai târziu, că i-a uitat deja numele și-l întreabă din nou cum îl cheamă. *Așa îl cheamă și pe fratele meu*, îi spune. Nu-și amintește că a vorbit cu fratele ei la telefon de dimineață și nici că a fost cu tine la plimbare în parc. Nu-și amintește cum se face cafeaua. Nu-și amintește cum se servește prăjitura.

ÎȘI AMINTEȘTE cum stătea lângă fratele ei, cu mulți ani în urmă, într-un tren ce-i ducea spre deșert, și cum se certau cine să stea întins pe banchetă. Își amintește nisipul alb, fierbinte, vântul pe suprafața apei, vocea cuiva care-i

spunea: Gata, nu s-a întâmplat nimic. Își amintește unde era când omul a ajuns pe lună. Își amintește ziua în care a aflat că Japonia a pierdut războiul. *A fost singura dată când am văzut-o pe mama plângând.* Își amintește ziua în care a aflat că Frank se însurase cu altcineva. *Am citit într-un ziar.* Își amintește scrisoarea pe care a primit-o de la el, nu mult după aceea, în care o întreba dacă poate să o vadă. *A spus că a făcut o greșeală.* Își amintește când l-a întâlnit ultima oară și i-a spus „E prea târziu". Își amintește că s-a măritat cu tatăl tău într-o zi de decembrie neobișnuit de caldă. Își amintește de prima lor ceartă, trei luni mai târziu, în martie. *Am aruncat cu un scaun.* Își amintește că el se întoarce de la colegiu lunea la patru. Își amintește că uită. Își amintește din ce în ce mai puțin pe zi ce trece.

CÂND O ÎNTREBI cum te cheamă, nu-și amintește. *Întreabă-l pe tatăl tău, el știe sigur.* Nu-și amintește cum îl cheamă pe președinte. Nu-și amintește cum îl cheamă pe câinele președintelui. Nu-și amintește ce anotimp e. Nu-și amintește ce zi sau ce an e. Își amintește căsuța de pe bulevardul din San Luis unde a locuit prima dată cu tatăl tău. Și-o amintește pe mama ei aplecată deasupra patului pe care îl împărțea cu fratele ei și sărutându-i de noapte bună. Își amintește că, imediat ce i s-a născut prima fiică, a știut că ceva nu e bine. *Nu a plâns.* Își amintește că ținea bebelușul în brațe și o privea cum adoarme pentru

prima și ultima dată în viață. Își amintește că nu au îngropat-o. Își amintește că nu i-au pus nume. Își amintește că avea unghii perfecte și o inimă foarte neobișnuită. Își amintește că avea nasul lung al tatălui tău. Își amintește că și-a dat seama imediat că e a lui. Își amintește că a început să sângereze două zile mai târziu, când s-a întors de la spital. Și-l amintește pe tatăl tău prinzând-o în baie când a căzut. Își amintește un cer la apus în deșert. *Era cea mai frumoasă nuanță de portocaliu.* Își amintește scorpionii și furnicile roșii. Își amintește gustul țărânei. Își amintește că odată a iubit pe cineva mai mult decât oricine pe lume. Își amintește că a născut de două ori aceeași fetiță. Își amintește că azi e duminică și că e vremea să meargă la plimbare, așa că își ia poșeta, se dă cu ruj și iese să-l aștepte pe tatăl tău în mașină.

Belavista

Ești aici astăzi pentru că ai picat testul. Poate că n-ai putut să desenezi toate numerele pe cadranul ceasului sau să spui „lume“ pe litere de la coadă la cap sau să-ți amintești măcar unul dintre cele cinci cuvinte fără legătură care au fost rostite cu voce tare, acum doar câteva minute, de către unul dintre examinatorii profesioniști. Sau poate, pentru prima dată în viață, nu ai fost în stare să reproduci cubul acela. „Nu am dispoziția necesară“, ai spus. Sau poate, de când te-am văzut ultima dată, ți s-a atrofiat capacitatea de a numi animalele. Ori nu ți-ai dat deloc interesul la executarea traseelor alternative. Sau scorul tău de integrare socială s-a dovedit a fi o dezamăgire. Sau poate nici nu ai dat testul. Poate ai ieșit la supermarket să cumperi un carton de ouă și te-ai întors două zile mai târziu cu un mango prea copt. „Am găsit!“ Sau ai încercat să depășești în viteză autospeciala de pompieri — „Dar am semnalizat!“ — sau nu-ți mai amintești cum se face tarta țărănească cu prune, care e specialitatea ta. Ori poate, fără să-ți fie cunoscut faptul, ai devenit o persoană cu care e *extrem de dificil* de trăit. Nu vrei să mănânci. Nu vrei să te speli. Te trezești de zece, uneori și de douăzeci de ori pe noapte, extenuându-i pe ai tăi. Sau poate că soțul tău te-a urcat în mașină azi dimineață și ți-a spus că „te scoate la o plimbare“. Sau fiica ta te-a

anunțat că „a aranjat ceva“ și te-ai gândit, *Minunat, un plan*. Și iată-te.

BINE AI VENIT LA BELAVISTA. Suntem un centru de rezidență pe termen lung, organizație cu scop lucrativ dedicată recuperării memoriei, foarte bine plasat într-o fostă parcare la ieșirea de pe autostradă, la numai câteva minute de Valley Plaza Mall. Am fost cunoscuți în trecut și sub nume precum Heritage Pointe, Grădinile Palomar, Clinica Municipală nr. 3 și Villages at Pacifica, Inc. De asemenea, locul cel drăguț, locul cel nou, locul cel *minunat* („O să-ți *placă*“), și, mai nou, după cum i-a spus un băiat de opt ani mamei sale de dincolo de geamurile fumurii ale unui SUV care a demarat în trombă, Casa de nebuni.

AICI, LA BELAVISTA, vom face tot ce ne stă în putință să venim în întâmpinarea nevoilor tale ce se schimbă la începutul acestei etape finale a călătoriei tale. Odată ce ai fost preluat de Echipa noastră de Înregistrare (recepția de bun venit, coșul cadou, controlul medical din cap până-n picioare), ți se vor repartiza o cameră, un număr, un pat și, dacă nu ți-ai adus, un set complet de haine cu etichete de identificare aplicate ușor cu fierul de călcat. De acum înainte, nu va trebui să-ți mai faci griji că te rătăcești. Pentru că, și în cazul în care *tu* nu știi unde ești, *noi* știm unde ești. În situația puțin probabilă în care ieși din perimetrul centrului (ieși din „cercul tău de

siguranță"), sistemul GPS de supraveghere pe care îl porți ne va arăta imediat pe grafic care este localizarea ta geografică. Noaptea, somnul tău va fi monitorizat de la distanță de senzori electronici. Dacă încerci să cobori din pat neînsoțită, covorașul sensibil la presiune va activa alarma de mișcare și un membru al Echipei de Memorie va apărea imediat să te ajute.

DAR, S-AR PUTEA să zici, Eu nu am nimic (ba ai). Sau, M-am descurcat de minune la test (te-ai descurcat îngrozitor). Sau, Soțul meu vine să mă ia mâine (te-a mințit). Sau, Trebuie să prind autobuzul să ajung în oraș (stația de autobuz e o păcăleală, autobuzul nu există). Sau, Cum s-a ajuns aici? (Încet, de-a lungul a zeci de ani sau — Alan, Camera 19, coliziune între mașină și tren în timp ce încerca să treacă înainte de a se lăsa bariera — repede, într-o clipă). Sau, Pe bune, cred că mi-a ajuns (ne pare rău, acesta e doar începutul).

CÂTEVA DATE despre situația ta. Nu e temporară. E progresivă, netratabilă și ireversibilă. În cele din urmă, ca viața însăși, e terminală. Medicația nu ajută. Infuzia de ceai verde cu extract de Gotu Kola[4] și Ginkgo Biloba nu ajută. Rugăciunile nu ajută. Qigong, „să parcurgi etapele" și „să trăiești mai cu sens" (prea târziu pentru asta) nu ajută. Să ai o atitudine pozitivă nerealistă nu ajută, ba chiar va accelera declinul.

Nu există excepții de la regulă. Chiar dacă ești o persoană specială, cazul tău nu e unul special. Mai sunt încă optzeci și șapte de persoane la Belavista și mai mult de cincizeci de milioane în lume care suferă de aceeași boală.

PE CINE AFECTEAZĂ? s-ar putea să întrebi (sau, la fel de bine, E o glumă? Sunt arestată? Și, Mi-a luat cineva cheile de la mașină?). Pe bogătanii mexicani, șefii afacerilor cu droguri. Pe minerii chinezi care lucrează ilegal în Brazilia. Pe profesorii incredibil de arătoși din Ivy League pe care-i vezi în filme. Pe chimistul din Leipzig, Germania, nominalizat de șapte ori la Premiul Nobel (nu și pe câștigătorii Premiului Nobel, totuși, datorită acțiunii pe care o are „efuziunea succesului" asupra sistemului imunitar). Pe prizonierii în vârstă de la San Quentin care-și execută ultimii ani sub incidența legii anti-drog „trei lovituri și te-ai ars"[5]. Într-un îndepărtat sat de pescari din tată-n fiu, pe coasta de nord-est a Islandei, două din trei persoane cu vârsta de peste cincizeci de ani sunt afectate. Într-un sat și mai îndepărtat din Anzii nordici în care populația e alcătuită din câteva familii lărgite, urmașe ale acelorași conchistadori spanioli din secolul al șaisprezecelea, una din două persoane cu vârsta sub patruzeci și cinci e afectată. Pe o insulă tropicală fără nume din sud-vestul Arhipelagului Andaman, nimeni nu este afectat (speranța de

viață prea scăzută). Și, desigur, mai ești și tu, o mulțime alcătuită din unul. Și pe tine te afectează.

NU EXISTĂ NICIUN „sens" sau „scop nobil" al bolii tale. Nu e un „dar" sau o „încercare" sau vreo oportunitate de dezvoltare și transformare personală. Nu-ți va vindeca sufletul rănit și mâniat, nici nu te va face o persoană mai bună, mai milostivă, mai puțin predispusă să-i judece pe ceilalți. Nu-i va înnobila pe îngrijitorii tăi plătiți („E *o sfântă*"), nici nu va îmbogăți viețile celor din jur care te-au iubit și te-au adorat dintotdeauna. Doar îi va întrista. Nici nu te va aduce mai aproape de sinele tău superior, nici nu te va elibera de grijile tale mărunte de altădată. Dacă până acum ți-ai făcut griji în legătură cu kilogramele în plus, o vei face și de-aici înainte („*Tot* sunt prea grasă", o să zici). Nu va face decât să te aducă mai aproape de inevitabilul sfârșit.

MAI BINE ERA CANCER, s-ar putea să crezi. Sau o boală de inimă. Sau un glonț direct în creier. Sau poate ești copleșită de regrete pentru tot ce nu ai făcut. Ar fi trebuit să dezlegi mai multe rebusuri, să-ți fi asumat mai multe riscuri, să te fi înscris la cursul despre Marile Cărți, să-ți folosești toate zilele de concediu, să fi dezlipit foliile de protecție de pe mobila „bună" („Încep să fiu ca maică-mea!", ai spus odată, și nu greșeai), să fi purtat pantofii aceia scumpi, cu toc, pe care îi ții în fundul dulapului pentru ocazii speciale (care ar

trebui să fie aceea?). Ar trebui să fi trăit (dar ce-ai făcut, de fapt? Ai rămas la adăpost și ai stat în banca ta). Sau poate ar fi trebuit să alegi dieta mediteraneeană în loc de dieta Atkins. Să fi învățat o limbă străină — franceza, germana, bahasa Indonezia[6], ceva, *orice* — înainte de cincizeci de ani, când creierul tău a luat-o inevitabil la vale. „Anul viitor", ai tot spus. Și acum — *Surpriză!* — anul următor a venit. De acum n-o să mai faci niciodată excursia aceea la Paris, nici n-o să mai devii persoana aceea citită (ceea ce e altceva decât genul care răsfoiește), nici nu vei mai vorbi fluent, sau măcar acceptabil, franceza. *Nous sommes désolés.* Pentru că, din păcate, petrecerea s-a sfârșit.

CA NOU ADMIS la Belavista, iată câteva lucruri pe care ar trebui să le știi. Te trezești când hotărâm noi că te trezești. Dormi când te ducem noi la culcare și-ți stingem lumina. Toate locurile din sala de mese sunt atribuite (dacă ai nevoie de mai mult decât cele patruzeci și două de minute alocate ca să termini de mâncat, poți cere un loc la „mesele celor care mănâncă încet"). Nu hoinări pe holuri noaptea târziu ca să-ți cauți soțul sau copiii (soțul doarme tun în patul mare și gol, copiii sunt adulți împrăștiați prin lume). Nu încerca să deschizi ferestrele (ferestrele nu se deschid), nici să apeși la întâmplare pe butoanele sistemului numeric al liftului (codul nu poate fi spart). Dacă nu reușești să fii ascultător, s-ar putea

să-ți dăm o pastilă. Dacă te opui programului nostru de îngrijire personalizat, s-ar putea să-ți dăm o pastilă. Dacă refuzi să iei pastila, s-ar putea să-ți dăm o pastilă plus, în funcție de gradul de rezistență, o injecție. E interzis să aduni lucruri. Șosetele sunt obligatorii. Ușa camerei tale trebuie să rămână permanent deschisă. Dacă respecți regulile și ai un comportament prietenos, s-ar putea să fii ales „Pacientul lunii".

NU CONTEAZĂ cine ai fost „înainte" în ceea ce numești „viața ta adevărată" (ține minte, asta *este* viața ta adevărată). Poate ai fost șofer de autobuz (Norman, camera 23, s-a rătăcit pe ruta pe care a făcut-o zilnic în ultimii treizeci și opt de ani). Sau profesoară la catedra de engleză (Beverly, camera 41, nu mai reușea să urmărească intervențiile studenților ei la curs: *Care e diferența dintre semnificant și semnificat?*). Sau guvernatorul unui stat important, al cărui nume îți scapă acum (William, camera 33: „O fi fost Maine?"). Poate ai fost contabil într-o unitate medicală (Vera, camera 17, i-a cumpărat soțului aceeași cravată la reduceri, trei zile la rând: „Îți place?" „O *ador*!"). Sau o actriță de telenovele pensionată (Peggy, camera 27, se trezește în fiecare dimineață panicată că și-a uitat replicile). Sau doar o persoană cu boli profesionale (Edith, camera 8, orice boală-ți trece prin cap, ea o are). Nu știe nimeni și nu-i pasă nimănui. Pentru că singurul lucru care contează la Belavista este *cine ești acum*.

CONDIȚIILE DE CAZARE la Belavista, deși modeste, asigură confortul și curățenia. Fiecare dintre camerele noastre semiprivate sunt complet mobilate cu două paturi (înălțime ajustabilă), două noptiere (din pal), două scaune pentru oaspeți (vinilin) și o perdea care asigură intimitatea (tot vinilin). Numele tău și al colegei de cameră sunt tipărite frumos pe o carte de vizită laminată care atârnă pe ușă afară. Priveliștea de la fereastră îți oferă fie un pasaj subteran, fie capătul de nord al parcării destinate exclusiv personalului, fie dosul ignobil al orașului nostru. Dacă vrei o cameră mai mare, cu soare din belșug și vedere cu arbori și iarbă, vei fi taxată în plus (la rezidenții cu vedere la natură, sugerează cu tărie studiile, materia albă se diminuează mai puțin decât la pacienții ale căror camere lipsite de lumina soarelui dau spre ziduri de cărămidă). Dacă dorești să fii consultată de unul dintre doctorii noștri „de top" și nu de un biet stagiar, vei fi, de asemenea, taxată în plus. Dacă nu-ți poți permite un doctor de top, dar ai vrea un stagiar „mai acătării" sau „mai drăguț", cu maniere mai alese la patul bolnavului, tot vei fi taxată în plus, dar nu atât cât ar fi pentru un doctor de top. Fundația Câinele cel Bun oferă gratuit, de două ori pe lună, vizite din partea unei echipe de voluntari însoțiți de un câine dresat pentru terapie.

DACĂ TE AȘTEPTAI la ceva diferit — așternuturi din pânză de bună calitate, mobilă și decorațiuni

la comandă, iaurt organic cu *granola* la micul-dejun, șerbet proaspăt din trei tipuri de fructe de pădure, adus în cameră la cerere — trebuia să te fi dus la Manor, de partea cealaltă a orașului. Sau la un hotel. Tot ce putem spune e că, ne pare rău, ne-ar fi plăcut să fie altfel, dar de vreme ce soțul tău a semnat formularul A nu se externa, noi nu mai putem face nimic.

DAR NU-I CHIP să pot plăti așa ceva, vei zice, poate. Nu-ți face griji, soțul tău deja și-a lichidat toate conturile de pensie, ne-a predat cu semnătură toate plățile viitoare făcute de Casa de Asigurări Sociale și a pus o a doua ipotecă pe casă pentru a-ți plăti șederea. Asta dacă ești unul dintre pacienții noștri cu tarif preferențial, cu „plată particulară". Dacă, totuși, a făcut investiții proaste de-a lungul timpului sau are un istoric îndelungat de neplată a impozitelor sau dacă — Loyd, camera 38 — a pus botul la o escrocherie online și a făcut praf tot ce avea cu un singur click („Dar mă *iubea*!"), atunci ești unul dintre pacienții noștri cu „venituri fixe" (o persoană nevoiașă din punct de vedere medical), iar guvernul va deconta abia o lețcaie pentru șederea ta. Chiar și așa, nu e cazul să-ți faci griji. Contrar părerii generale, nu vei fi considerată un cetățean de mâna a doua și nu vei fi lăsată să agonizezi, cu orele, nesupravegheată, în „salonul clasa economică" (nu există un salon clasa economică). Chiar dacă pierdem bani pentru patul tău în

fiecare zi. Pentru că aici, la Belavista, ne mândrim că-l tratăm pe absolut fiecare pacient cu demnitate și respect, indiferent de capacitatea lui de-a plăti.

AVEM, DESIGUR — neoficial —, preferați. Pacientul nostru ideal este dichisit, arată bine (e o apariție plăcută ochiului) și e, de preferat, femeie. Este vorbitoare nativă de engleză, cu o atitudine prietenoasă. Are un apetit sănătos — suntem penalizați pentru fiecare kilogram pe care îl pierzi, de asta ne și punem baza în carbohidrați —, dar nu e lacomă. Igiena ei e impecabilă. Se înțelege bine cu colega de cameră și-și păstrează jumătatea de perdea curată, întinsă și fără firimituri. Nu-și smulge abțibildul cu numele la fiecare cinci minute („*Știu* cine sunt") și nici nu ține morțiș să scoată sunete ciudate în pat, după ce se lasă întunericul. Nu întreabă întruna: „Avem pepene azi?" sau „Unde-i fiica mea?". Ba chiar nu pune nicio întrebare. E docilă și nu are curiozități, aproape mielușel. O „ascultătoare". Familia ei, dacă are, e prea ocupată ca să supravegheze îndeaproape grija ce i se acordă, deși face donații generoase o dată pe an.

CÂT O SĂ RĂMÂI aici? Răspunsul scurt e că depinde. Ai putea să rămâi câteva zile, câțiva ani, câteva ore sau — Gordon, camera 3, posesor de genă PSEN4b^{Z} — mai bine de jumătate de viață. În mod ideal, vei fi cu noi pe perioadă

nedeterminată. Realist vorbind, totuși, nu va fi așa. Unii pleacă repede de la noi la spital și nu se mai întorc. Alții pleacă în tăcere, fără avertisment, în toiul nopții. Cei mai mulți, totuși, rămân cu noi, răbdători, resemnați, până li se termină timpul.

DEȘI NU EXISTĂ la ora actuală niciun tratament disponibil pentru a opri evoluția bolii tale, fii sigur că oamenii de știință lucrează 24/7 la cazul tău. Din zi în zi poate apărea un tratament. *Luni începem Faza III a testelor.* Sau poate că au găsit deja un tratament, dar funcționează numai la persoane cu o anumită mutație genetică a cromozomului 17, ceea ce nu se aplică, din păcate, la tine și la 97,2 % din populația lumii. Sau poate există un tratament, dar efectul său durează numai câteva luni și numai pentru foarte puțini oameni din studiile de cohortă și de perioadă[8] din Olanda („Studiul Rotterdam"), pe care niciun alt laborator, până acum, nu a fost în stare să le reia. *Măsurătorile nu se aliniază.* Sau poate că nu există tratament. Sau poate că există, dar dacă ai ratat perioada critică propice pentru tratament, nu va avea efect. *Prea târziu pentru tine.* Rajesh („Ray") Kapoor, profesor de epidemiologie și neurobiologie experimentală la Universitatea Stanford: „Nu-i dăm de capăt". Takashi Uematsu, cercetător senior la Centrul pentru Sănătatea Mintală a Populației, Universitatea din Tokyo: „Suntem aproape de un

punct de cotitură“. Ingemar Björkholm, biochimist clinic la Institutul Karolinska: „Sincer? Încă nu avem nicio idee“.

CÂTEODATĂ auzi o voce plăcută fără trup ieșind din difuzoare și plutind pe holuri. „Către toți supraveghetorii! Către toți supraveghetorii!“ E vocea directoarei noastre, Dr. Nancy Lehmann-Hayes (adică Dr. Nancy). Dr. Nancy răspunde direct în fața conducerii corporației, undeva într-o clădire de sticlă fără personalitate, dintr-un stat îndepărtat și cu impozite prietenoase. Are o poșetă cu monogramă și câștigă peste 400 000 de dolari pe an. Principala ei îndatorire e să se asigure că acționarii sunt fericiți. Cuvântul ei preferat e „măsurători“. Mantra ei tainică este „Niciun pat fără om“. Singurul — și cel mai prețios — bun al ei ești tu. Dr. Nancy poate fi găsită în cabinetul ei de luni până joi între orele zece dimineața și patru după-amiaza, cercetând cu atenție ultimele rapoarte financiare. Pe biroul ei, cu fața spre exterior, două fotografii înrămate ale celor trei copii frumoși zbenguindu-se în lumina soarelui. Dacă vrei să-ți programezi o întâlnire cu Dr. Nancy, trebuie să vorbești mai întâi cu Melissa, responsabilă de comunicare. Melissa e femeie, ca toată lumea care lucrează aici, cu excepția lui Juan, tipul cu reparațiile. Melissa poate fi găsită de luni până vineri îndărătul biroului de primire pacienți, sunând la cele mai recente numere de potențiali clienți. *Și pe mama*

aș aduce-o aici! Ca să vorbești cu Melissa, trebuie mai întâi să depui o cerere la Brittany, asistenta ei, care s-ar putea să existe, s-ar putea să nu. Ține minte, Dr. Nancy este imaginea centrului Belavista. Să nu te distrezi pe seama Dr. Nancy. Dacă te distrezi pe seama ei, s-ar putea să apari în Raportul de Neconformare, iar angajatul responsabil cu Gestionarea Comportamentală se va ocupa de tine în consecință.

CÂTEVA SFATURI PENTRU prima zi aici. Spune-i soțului tău: „Nu-ți face griji, o să fiu bine", sau „Te-ai străduit", apoi ia-ți valiza și urmează-l fără întârziere până la camera ta pe Însoțitorul care ți-a fost repartizat. Nu privi înapoi. Nu te repezi la fereastra de pe hol, făcând frenetic cu mâna către fundul mașinii soțului tău, care se îndepărtează încet (nu te vede). Nu te întreba dacă ai fi putut face ceva altfel (nu ai fi avut ce), nici cine o să le explice absența ta doamnelor din vestiarul piscinei, acum că ești „plecată" (nimeni, ele știu deja). Să nu-ți treacă prin cap că ești *dată laoparte*. Să nu-ți treacă prin cap că ești la *rebuturi*. Să nu-ți treacă prin cap că ești *Scoasă din turmă*. Mai bine lasă-ți valiza jos și fă cunoștință cu noua ta colegă de cameră. Deschide-ți Setul de Instalare (balsam de buze, betișoare de urechi, pereche extrasoft de șosete antiderapante cu talpă de cauciuc). Prefă-te că înțelegi.

DUPĂ CE AI LOCUIT cu soțul tău într-o casă mare cu trei dormitoare mai bine de patruzeci de ani, acum o să dormi la mai puțin de un metru și jumătate de cineva complet necunoscut. Ar putea fi o profesoară pensionară. „Ia o foaie și dă-le mai departe, ia o foaie și dă-le mai departe". Sau o fostă directoare de hotel, gata mereu să te asculte cu înțelegere. „Îți înțeleg frustrarea." Ar putea fi o hoață. S-ar putea să fie una care nu se oprește din vorbit. S-ar putea ca, în cele din urmă, să fie prietena cea mai bună pe care n-ai avut-o niciodată. Dacă nu poți dormi toată noaptea din cauză că-și scrâșnește dinții, pune-ți dopurile de urechi (vezi Setul de Instalare). Dacă insistă să aibă control deplin al draperiei care asigură intimitatea, sugerează-i că ați putea face cu rândul. Dacă se plânge îngrijitorului ei din Echipa Memoriei că ai „prea multe flori", fii bună și dă-i și ei câteva. Nu o face să se simtă prost. Încearcă un compromis. Străduiește-te să te înțelegi cu ea. Stai cu ea lângă fereastră în Sala de Recreere după orele de Lucru Manual. Privește norii care se perindă pe cer. Așteaptă căderea nopții. Încearcă să nu te gândești la uși (toate ușile spre exterior au încuietori duble și alarmă). Amintește-ți că și ea e de altundeva.

ȚINE CONT, TE ROG, că e normal să existe o perioadă de adaptare. Dacă, totuși, după o lună tot nu poți suporta gândul de a mai petrece fie și un minut în plus în prezența colegei tale de

cameră, poți să înaintezi o „Cerere de transfer“ (CDT) la Comisia de Repartizare a Paturilor și cineva va lua legătura cu tine când se va ivi ceva disponibil (pentru că un loc precum Belavista e un „malaxor“). Ai voie să depui maximum trei CDT-uri după care ți se va pune eticheta de neadaptabil, recalcitrant sau, și mai rău, vei fi trimisă la Salonul de Reconcentrare (nu întreba ce e).

LUCRURILE DIN viața ta trecută care nu-ți vor fi de folos la Belavista sunt, printre altele: cardul de fidelitate expirat de la Ralphs (n-o să te mai duci la cumpărături prea curând), umbrela supradimensionată și scorțoasă, cu norișori albi pe fața interioară (nici n-o să te mai întâlnești cu „vreme adevărată“), verigheta (în câteva zile va dispărea la sigur), haina matlasată impermeabilă (numai ținute de interior, vă rugăm, pe timpul zilei temperatura la Belavista este de 22 grade Celsius, constantă pe toată perioada anului), prețioasa ta colecție de capete de ață inutile (fără comentarii) și planificatorul tău săptămânal At-a-Glance (de-aici înainte, fiecare zi va fi planificată dinainte pentru tine). De asemenea, jucăriile de pluș nu sunt recomandate (nu suntem grădiniță), și nici creațiile tale artistice originale din ultimii cinci ani. Fără fotografii pe pervazul ferestrei (pervazurile sunt, prin excelență, zone fără calabalâc). Fără minifrigidere. Fără mobilă „din afară“. Fără cruci deasupra patului, vă rugăm

(suntem o instituție anti-idolatrie, cu o politică foarte strictă „fără piuneze").

DEZVĂLUIRE: nu chiar totul la Belavista e așa cum pare. Ceasul cu sonerie țintuit pe masa de lângă patul tău este o cameră de supraveghere cu senzori de mișcare. Paharul roșu din plastic transparent este un detector de deshidratare. Termostatul de sub întrerupător este un microfon. Brățara elegantă de argint pe care o porți la gleznă este un dispozitiv de localizare de rezervă. Sosul de mere din farfuria de la cină este un mijloc de a ți se da medicamentele. Idem piureul de cartofi și, din când în când, bucățile mari de banană. Covorul drăguț de pe podeaua din baie reduce impactul în caz de cădere. „Antrenorul tău personal" este fizioterapeut. Salutul ei prietenos — „Ce bine arătați!" — e menit să-ți sporească încrederea în tine. Grădinarul de sub fereastra ta este agent de pază. Iar doamna aceea ușor confuză care se uită la tine din oglinda de la baie? Aia ești *tu*.

CU EXCEPȚIA doctorului tău, care-ți va face o vizită de trei minute o dată pe lună ca să-ți semneze rețeta înainte de a închide dosarul cu fișa ta medicală („M-am bucurat să vă revăd") și a ieși în grabă din salon („Următorul!"), vei fi îngrijită exclusiv de una dintre femeile de culoare, obosite, de vârstă mijlocie, provenite din vreo țară subdezvoltată și care își iau două sau trei slujbe ca

să-și poată plăti chiria. Au tensiune mare, le doare spatele, nu au mai fost la dentist de ani de zile. Nu uita să le mulțumești când vin la tine în toiul nopții să-ți aranjeze pătura. „Rămâi cu mine", vei spune (Echipa Memoriei trebuie să fie „pe fază" permanent). Nu te supăra dacă nu au timp să-și ridice ochii din hârtii să te salute a doua zi dimineață în Salonul de Zi. *Dacă nu e trecut în fișă, nu s-a întâmplat.* Încearcă să le faci viețile mai ușoare, dacă poți. Li se dau cele mai mici salarii cu putință ca să te iubească.

VEI AVEA — dacă ai noroc — zile întregi în care s-o scoți la capăt. S-ar putea să ajungi să-ți petreci timpul ca Miriam, din camera 11, mergând neîncetat pe coridoare, ore în șir, până la sfârșit. „Mi-a văzut cineva peria de păr?" Sau pasul tău s-ar putea să încetinească până la un târșâit neregulat. Sau poate o să te hotărăști să stai la fereastră în fiecare după-amiază, după prânz, în timp ce stomacul începe să ți se liniștească, privind mașinile în mișcare (modalitatea preferată de petrecere a timpului pentru pacienții noștri bărbați), „*Nicio șansă* să treacă înainte să se facă roșu". Ca regulă generală, însă, poți să te aștepți că-ți vei petrece cam treizeci și două de procente din timpul în care ești trează nefăcând nimic, treizeci și șase de procente din timpul în care ești trează nefăcând aproape nimic și ce rămâne din timpul tău liber în activități de grup moderate precum Cercul Timpului (opțional, dar foarte

recomandat), Jocul de-a Sensul (obligatoriu), Jocuri Mentale Ai Grijă la Mintea Ta și ambele variante, cu și fără atingere, ale jocului Să ne lăsăm în voia amintirilor. Pentru o taxă în plus poți să te bucuri de avantajele unui program personalizat de meloterapie (*bongo* africane care imită ritmul inimii omenești), colorterapie cu lumini albastre care îți reglează garantat, la minut, ritmul circadian, (acest program este, deocamdată, în așteptare, până când se va finaliza proiectul unei instalații cu tuburi LED ajustabile în întregul centru) și sesiuni unu-la-unu de îmbunătățire a activității creierului cu un neuroterapeut debutant (o combinație de stimulare a hipocampului, exerciții de sortare bazate pe metoda Montessori și nemuritoarele cartonașe, toate gândite să te ajute să reaprinzi temporar scânteia sinaptică pierdută sau diminuată sau — în cel mai rău caz — complet stinsă). Sunt, de asemenea, recomandate călduros activități solitare care au darul să te liniștească, cum ar fi „lucrul“ cu mărgelele, coloratul fără entuziasm sau impresia că citești la bibliotecă, activități care au în mod firesc darul de a calma și — ar spune unii — au chiar efect sedativ.

PRINCIPALA TA ACTIVITATE, desigur, va fi să aștepți. Aștepți ca medicamentele să-și facă efectul. Aștepți „gustarea de după-amiază“. Vinerile cu cartofi prăjiți. Ziua ta de naștere (o lumânare pe o brioșă glazurată la prânz).

Programarea lunară la domnișoara Sharon, la salonul nostru cu circuit intern. „Doar luat puțin la vârfuri, vă rog", o să-i spui. Următorul telefon de la fiica ta („Sunt bine!", o să-i spui). Orice gest mărunt de bunătate. O mână pe umăr. O atingere pe încheietura mâinii. O îmbrățișare. O strângere. Un semn cu ochiul. O ușoară înclinare din cap. Ca cineva să se ghemuiască pe jos, lângă tine, să te privească drept în ochi și să-ți spună „O să fie totul bine" (la care tu, cea din trecut, i-ai răspunde „*Habar n-ai* ce spui"). Și, în cele din urmă, dar nu în ultimul rând, dulcea uitare a somnului.

NOPȚILE LA BELAVISTA încep fix la opt, când luminile de noapte se aprind simultan în toate camerele (n-o să mai ai niciodată parte de întuneric beznă), iar temperatura ambientală începe să scadă. Vizita de seara, pentru medicație, e la opt jumătate. La ora zece se dă stingerea. Verificarea camerelor, la unsprezece. Rondul de noapte începe la unu. Dacă la trei dimineața ești complet trează, holbându-te la banda de lumină din tavan (*Cu ce-am greșit?*), s-ar putea să vrei să comanzi din „meniul nostru pentru somn", care oferă o gamă largă de produse menite să-ți inducă dispoziția optimă de odihnă (toate vor fi taxate „*à la carte*" pe factura ta lunară): măști cu vibrații pentru ochi, banderole cu oscilații lente de pus pe frunte, căciuli termo-sensibile „de calmare", pături polar cu greutăți, care-ți reamintesc în mod

garantat senzația că ești înfășat în primul și cel mai bun dintre paturi: pântecele mamei. Însă nu poți primi suc și biscuiți graham (vezi regula noastră „fără gustări nocturne"). Nici povești de noapte-bună, nici uleiuri esențiale aplicate pe încheietura mâinii, atingeri și îmbrățișări afectuoase și, din păcate, nici „perna de luat în brațe".

DIN CÂND ÎN CÂND, un membru bine intenționat al familiei, un prieten sau un fost coleg de școală apare, pe nepusă masă, în pragul ușii. „Cioc, cioc!" Această persoană este cunoscută drept Vizitator. Vizitatorii vin grupați în pâlcuri („prietenele tale" de la piscină). Sau se fofilează câte unul, înainte sau după orele de lucru (prietena ta Sylvia) ori în pauza lor de prânz (prietena ta Marjorie), sau, într-o zvâcnire de vinovăție (fiică-ta), atunci când se întorc de la mall. „Bună, Mami!" Zboară o dată pe an de la Londra (fiul tău cel mare) sau de la New York (fiul tău cel mic). Vin cu cutii de prăjituri fără zahăr de la supermarket (soțul tău). Buchete obosite de crini albi de la același supermarket (florăria „cea bună" era închisă). Fire de busuioc proaspăt din grădina ta, pe care n-o s-o mai vezi niciodată. „Închide ochii și miroase." Se apleacă spre tine și întreabă: „Știi cine sunt?", de parc-ai fi o idioată fără seamăn (*nu* ești o idioată fără seamăn). Îți spun cum e vremea („Foarte cald!"). Cum a fost drumul până la tine („Am făcut

ceva!"). Ce bine arăți, chiar dacă aluneci ușor într-o parte de la medicamentele de dimineață. Te întreabă dacă ești bine îngrijită (răspunsul corect e Da). Intră în vorbă cu personalul. Admiră florile. Studiază meniul săptămânii. Pun întrebări în cunoștință de cauză. „Asta-i *mâncare*?" Adesea se plâng. De ce ai bluza descheiată? Unde-ți sunt ochelarii? Și de ce eșarfa ta preferată de mătase zace mototolită într-un ghemotoc de praf sub patul colegei tale de cameră? După o vreme, totuși, tac. Se uită pe furiș la ceasuri. Își verifică telefoanele. Se ridică. Se întind. Apoi, desigur, pleacă. Au birouri la care trebuie să se-ntoarcă, e-mailuri la care trebuie să răspundă, păduri de salvat, ore de aerobic la care trebuie să ajungă. Oamenii ăștia sunt *ocupați*. Ocupați, ocupați, ocupați! „Mi-ar plăcea să mai stau", îți spun. Sau: „Te iubesc!". Iar tu constați că te cuprinde o furie mocnită. Atunci nu pleca! Deși ceea ce spui este: „Mai treci pe la mine, te rog".

DACĂ NU E ora de liniște (joia după-amiaza de la trei la patru) televizorul trebuie să fie permanent pornit. Și dacă nu ești în cameră, televizorul tot trebuie să fie pornit. Și dacă ești în cameră, iar crainicul vorbește într-o limbă străină de neînțeles și, bănuiești, posibil inventată (*În engleză, vă rog!* te pomenești strigând către ecran) televizorul trebuie să fie pornit. Chiar dacă înțelegi ce spune crainicul, dar știrile — împușcături într-o școală, în timp real, un

accident nuclear, un atac al albinelor ucigașe, lapidări și decapitări într-un regat îndepărtat și bogat în petrol — sunt atât de tulburătoare, încât îți vine să îmbraci cea mai bună rochie și să te arunci pe fereastra care, după cum am menționat deja, nu se deschide — și acum știi și de ce —, televizorul trebuie să rămână pornit. Chiar dacă dormi, ai halucinații sau delirezi, vorbești la telefon sau — Doamne ferește! — ești catatonic, televizorul trebuie să rămână pornit (în situația din urmă, desigur, cu sunetul dat foarte încet). Pentru că televizorul nu e pentru distracția ta, ci pentru cea a personalului. Oriunde se poate găsi un membru al personalului, se găsește și un televizor: în Sala de Mese (lângă semnul Te-ai spălat pe mâini?), în camera de fizioterapie (deasupra benzii de alergare antigravitațională), în camera ta (câțiva centimetri deasupra patului tău, la capătul unui braț reglabil) și, de asemenea, în încăperea numită redundant Sala TV (un ecran plat uriaș pe perete, deasupra dispenserului de Purell) care, după ce va primi aprobare de la corporație, va fi curând redenumită Sala Multimedia (un calculator, un televizor, un coș de nuiele plin cu reviste de luna trecută). Pentru că fiecare încăpere la Belavista este, într-un fel, Sala TV.

SINGURA EXCEPȚIE e holul de la intrare. Holul — fotolii din piele, aranjamente florale generoase, un coș cu fructe oferite gratuit,

fotografii cu peisaje tulburătoare alb-negru, înrămate cu gust, expoziție curatoriată de însăși Dr. Nancy — e o oază fără TV, o zonă de liniște și de respect rezervată potențialilor rezidenți și familiilor lor. Tot ce se poate auzi în holul de la intrare sunt murmurele trecătoare ale oaspeților nou sosiți care completează formularele de internare cu Ambasadorul clinicii la biroul recepției („Locul ăsta e *grozav*“) și, în fundal, susurul liniștitor al Zidului nostru de Apă Curgătoare. Nu e permis accesul rezidenților în holul de la intrare.

ALTE ZONE în care accesul rezidenților este interzis sunt camera de gardă în care personalul își petrece pauzele, sala de tratamente, chioșcul cu produse alimentare (rezidenții sunt încurajați să se țină permanent de obiectivele lor nutriționale), biroul din spate, biroul din față, Magazinul de Suveniruri, Sala de Conferințe pentru Familii (toți cei din familia ta de „afară“ pot intra la ședința echipei tale, mai puțin tu) și tot ce e dincolo de pereții de sticlă cu protecție UV (iarba verde e doar pentru Vizitatori).

DOUĂ VORBE DESPRE limbaj. Aici spunem „iată unde vă aflați pe curba evoluției“, și nu „starea dumneavoastră se înrăutățește“. Spunem despre cineva că e „presimptomatic“, și nu „dar pare absolut în regulă!“. Și: „Să trecem la următorul nivel“, nu „Trebuie să vă suplimentăm medicația“.

Pentru problemele cu care preferăm să nu avem de-a face folosim termenul „neesențiale“ și le redirecționăm către Comitetul de Control al Calității pentru „cercetare suplimentară și rezolvare“. Încălcările grave ale protocolului de îngrijire a sănătății sunt „greșeli izolate“. Cei „din afară“ sunt „cei neafectați“. Iar o cameră cu niște ferestre rezultate parcă dintr-un pumn dat în perete e numită „Foișor“ (a nu se confunda cu „Camera de Zi“). Printre platitudinile pe care n-o să le auzi la noi sunt: „O să treci și peste asta“ și „Mâine va fi mai bine“ (nu credem în compasiunea amăgitoare). Nici nu o să-ți spunem vreodată: „Drăguță“ sau „Patul 37B“ sau „pacientul cu mutație Ivalo din salonul 21“. O să-ți spunem pur și simplu pe nume.

ALTE LUCRURI PE CARE n-o să le facem: n-o să te lăsăm s-o iei pe scurtătură sau să arunci prematur prosopul în ring (trebuie să „urmezi cărarea“ până la capăt). N-o să te felicităm pentru realizări mărunte, de zi cu zi, și nici nu vom vorbi cu tine pe un ton nefiresc de vesel. În ciuda zvonurilor care circulă, n-o să renunțăm la tine. O să-ți asigurăm un mediu care să te stimuleze și totuși să nu fie prea solicitant, ca să poți înflori și să-ți fie bine. Gata cu „măștile“ și semnele de falsă încurajare în timp ce încerci să te descurci printre ghicitori de tipul chipul-și-numele: *Abby. Betty. Clara?* Gata cu imitația protocolară. „Ce mai faci?“ „*Tu* ce mai faci?“ Gata cu bilețelele lipite

peste tot prin casă. *Întâi șosetele*, apoi *pantofii*. Gata cu răscolitul minții în căutarea cuvântului potrivit, când e bun și unul aproximativ. *Crezi că-și dau seama?* (Își dau.) La Belavista poți să-ți iei adio de la *post-it*-urile galbene și traista de trucuri de memorare și, pentru prima dată de la apariția simptomelor, poți lăsa garda jos și te poți simți ca acasă printre cei ca tine. Pentru că aici, la Belavista, *toată lumea* știe.

CA MULȚI ALȚII ce suferă de aceleași afecțiuni ca tine, s-ar putea să capeți o bruscă și inexplicabilă pasiune pentru copaci. Nu știm de unde vine. Chiar dacă înainte, în „vechea ta viață", nu erai genul „iubitoare de copaci", s-ar putea să te trezești într-o dimineață cu o puternică și nouă prețuire față de sicomorul care se înalță în fața ferestrei tale (asta presupunând că ești destul de norocos să te afli într-o cameră cu vedere la natură). „Ia te uită", s-ar putea să spui, de parcă până atunci nu te-ai fi *uitat* niciodată cu adevărat la nimic. Ori poate că ai fost mereu, teoretic, o iubitoare de natură care a tot avut de gând să meargă într-o drumeție — plănuiai să iei copiii și să dați o fugă până la Parcul Natural Muir! —, dar ai îmbătrânit și n-ai mai apucat. *Am uitat!* Și acum, iată-te, pe scaun lângă fereastră, privind cu tot dinadinsul, fascinată, la copacul „tău" — coroana lui verde frumos conturată, umbrele lui de catifea neagră, trunchiul noduros, cu scoarța lui cafenie scorțoasă. „Uite, *uite*", vei spune.

„*Vezi?*“ Te-ai îndrăgostit — *în sfârșit* — de un copac. Imediat ce te trezești, în fiecare dimineață, tragi draperia și „verifici“ dacă pomul tău e tot acolo. Și în fiecare dimineață, spre marea ta bucurie și uimire, el e acolo. Și în fiecare seară, chiar înainte de a merge la culcare, îi privești pentru ultima dată silueta familiară și totuși misterioasă. *Iată-l!* Crezi că ți-ai putea petrece toată viața privind acest copac — și în unele zile s-ar putea să ți se pară că asta *ai și făcut* — și ar fi suficient. Perceperea frumuseții. O viață bine trăită. Vei fi zărit însăși esența perfecțiunii.

DACĂ, TOTUȘI, s-a întâmplat să ți se repartizeze o cameră care dă spre spatele magazinului UPS, suntem mai mult decât bucuroși să-ți instalăm, pentru o sumă nu tocmai modică, o „fereastră virtuală“ cu imagini convingătoare, pe termen lung, ale unor copaci de forma și mărimea aleasă de tine. Sau, dacă preferi ceva și mai verosimil, te-ar putea interesa una dintre foarte prețuitele noastre opțiuni de simulare a unui spațiu verde: „arbori identic naturali“ cu funcția de simulare a „creșterii“ în ritm „natural“. De asemenea, putem recrea vederea spre curtea din spate de la tine de acasă, de unde abia ai plecat. *Nu uitați fluctuațiile de tensiune!*, ai putea să spui. Sau chiar, dacă îți dorești, vederea spre arborele de kaki al mamei tale, pe care-l vedeai la fereastra dormitorului din copilărie. Și dacă nu-ți poți permite ceva virtual, suntem mai mult decât bucuroși să sunăm la

Dave — Pajiști și Grădini și să comandăm o plantă în ghiveci.

UNUL DINTRE MOMENTELE proaste ale anului va fi îngrozitoarea Săptămână a Colindelor — un festival de cântece declarat obligatoriu de conducere, în timpul căruia ți se va cânta neîncetat, violent și, la răstimpuri, cu condescendență („Toți de-aici sunt *duși*"), opt, nouă sau zece ore pe zi. Cântăreți orbi vor închina nesfârșite serenade la acordeon în timpul meselor. Coruri de gospel se vor duela pe holuri să ajungă la urechile tale și te vor îndemna să te alături veseliei. Pâlcuri de Cercetași Lupișori te vor împresura în Salonul mare, strigând din răsputeri *Jingle bell, jingle bell, jingle bell rock.* „O, *iarăși*?" Sfatul nostru pentru tine: întinde-te, relaxează-te și lasă muzica să te cuprindă. Pentru că nimic nu-i face mai fericiți pe oamenii ăștia decât să meargă acasă știind că și-au îndeplinit norma de fapte bune cu tine. Și când ultimul colindător a ieșit din clădire și hărmălaia a încetat, o să ți se pară că zarva obișnuită a Belavistei n-a fost nicicând mai dulce: clinchetul plăcut al soneriei, țârâitul exuberant al telefoanelor (*E pentru tine!*), bâzâitul voios și enervant al neoanelor fluorescente de pe tavan, vocea stridentă și totuși prietenoasă a Jessicăi, managerul responsabil cu Calitatea Vieții, când anunță câte o zi de naștere la interfon, o aniversare sau pur și simplu că „Activitățile au luat

sfârșit și e timpul să vă întoarceți în camerele dumneavoastră".

S-AR PUTEA, UNEORI — la vremea amurgului, duminică seara, în miezul iernii —, să te simți copleșită de o intensă pornire de a te duce acasă. Îți spui că nu vrei decât să mai stai o dată la televizor cu soțul tău, pe canapeaua aia maro, urâtă, și să mănânci ce a mai rămas din tăieței *lo mein*. Și ar fi destul. *Doar o zi obișnuită*. Și-apoi, îți spui, te-ai întoarce cu bucurie (pentru că vei începe să-ți dai seama că *locul ăsta nu-i chiar așa de rău*). Așa că înșfaci poșeta și papucii, te dai cu ruj și te îndrepți spre ieșirea de urgență de la capătul holului. „Mă întorc imediat", le spui în treacăt celor din Echipa Memoriei, de parcă ai ieșit din laboratorul spitalului ca să mănânci ceva. Dar adu-ți aminte că nu ești la laborator. Nu ai mai lucrat la laborator de aproape cincizeci de ani. Ești la Belavista. Belavista este ultima ta stație. Capăt de linie. Ce linie?, s-ar putea să-ntrebi. Aceea care a început mulți ani în urmă, odată cu fericitul eveniment al nașterii tale. *E fată!* Totuși, nu dispera. Curând, Belavista va ajunge să ți se pară acasă, iar Echipa Memoriei, ca „o a doua familie". De fapt, în curând o să-ți uiți „prima familie" cu totul și o să ți se pară că ești aici dintotdeauna (și poate că, într-un fel nepământesc, chiar *ești*). Ba chiar, nu peste mult timp, o să fii acasă.

ÎN MOMENTE NEAȘTEPTATE s-ar putea să te lovească teama. S-ar putea să rămâi trează în miezul nopții, îngrijorată că n-o să mai găsești prăjitură crumble la bucătărie. Sau că soțul tău a uitat să scoată rulada de carne de la congelator. *O să moară de foame!* Sau că ultimul pulover care ți-a rămas, cel albastru, împletit, cu doi cerbi care fac sărituri, cel pe care ți-a plăcut mereu să-l detești — „E așa de *urât*!" — n-o să se mai întoarcă de la spălătorie. S-ar putea să te îngrijorezi că ai uitat să scrii în jurnal (ar fi trebuit să ții șirul tuturor acestor ani). Sau că fiica ta are nevoie de pantofi noi. Sau, colega ta de cameră, de care ai început să te atașezi într-un fel pe care nu ți-l poți explica — „Zace toată ziua fără să facă *nimic*" — va fi luată fără veste, în toiul nopții. S-ar putea să-ți faci griji că ai greșit camera. Că ai greșit patul. Că ai greșit viața. Că viața de afară se derulează în continuare fără tine (așa e). Că nu ești dorită (ești dorită). Că nu ești bine (nu ești bine). Că nu-i este nimănui dor de tine (ba le este, mai mult decât vei ști vreodată).

PE MĂSURĂ CE ZILELE alunecă pe lângă tine, începi să uiți din ce în ce mai mult. Copilăria ta îngrozitoare pe vremea războiului. Toate grădinile frumoase din Kyoto. Mirosul ploii în aprilie. Ce ai mâncat la micul-dejun. *Terci de grâu, cârnăciori și pâine prăjită.* Accidentul de mașină de acum patruzeci și trei de ani, în care a murit verișorul tău preferat, Roy. Vei uita ziua în care l-ai

cunoscut pe soțul tău. *Eram sigură c-o să dispară într-o săptămână.* Copilul perfect pe care atâta ți l-ai dorit. Copilul defect pe care l-ai primit în loc. Toate turele pe care le înotai zi de zi, an de an, în piscină. O să uiți cum se spune la bicicletă. La pește. La piatră. O să uiți culoarea ierbii. *Sunete care curg.* Și cu fiecare amintire care se scutură, o să te simți din ce în ce mai ușoară. Curând vei fi complet golită, un vid și, pentru prima dată în viață, liberă. Vei fi atins starea aceea la care aspiră adepții *mindfulness* de pe tot globul — vei exista complet și absolut „în prezent".

DIN CÂND ÎN CÂND s-ar putea să ai o zi bună sau chiar o săptămână bună. Ceața se va ridica. Amintirile se vor întoarce. Gândurile tale amestecate se vor reașeza, inexplicabil și misterios, în fraze coerente, corecte sintactic. *Stai puțin, în ce cameră sunt?* Iar familia ta — *Aleluia!* — se va bucura. *Medicația funcționează!* În două-trei săptămâni vei redeveni cea care ai fost cândva, preconizează ei. Ori poate — se mai întâmplă — ești acel unu la zece mii care a fost diagnosticat greșit. A fost de fapt *o carență de vitamina D!* Nu te lăsa amăgită. „Îmbunătățirea" stării tale e temporară și de scurtă durată. Declinul tău a stagnat doar pe moment. Ai ajuns la ceea ce nouă, la Belavista, ne place să numim „platou". Mâine sau săptămâna viitoare sau chiar peste câteva minute de acum, vei relua traiectoria cognitivă descendentă, iar ceața se va lăsa din nou.

LA CE ALTCEVA te poți aștepta? Cu timpul, ochii tăi își vor pierde strălucirea, vor deveni lipsiți de expresie, sticloși, goi și, în cele din urmă, albi. Oasele ți se vor subția, părul îți va deveni friabil. Dinții, dacă-i mai ai, se vor face galbeni, apoi maronii. Vor fi periați doar ocazional. N-o să-și amintească nimeni să dea cu ață dentară pe sub punțile tale. *Toată lucrarea aceea stomatologică scumpă, dusă pe apa sâmbetei.* Vocea îți va deveni șovăielnică. Frazele tale vor începe să pălească. Și apoi, într-o zi, într-o clipă, pe care nimeni, nici măcar Supraveghetorul Memoriei tale, care te cunoaște cel mai bine, n-o va putea prezice, vei rosti ultimul tău cuvânt. Ar putea să fie „Da", sau „Suc!". Ori s-ar putea să zâmbești, să clipești de trei ori și să spui, ridicând din umeri „Hm". Și gata, n-o să mai audă nimeni nimic de la tine vreodată. *A luat-o pe drumul ei*, spunem noi. Totuși, ziua aceea e încă departe.

„DE CE SUNT din nou aici?", s-ar putea să te trezești că ne întrebi câteodată. Iar noi îți vom reaminti cu bunătate și blândețe. Pentru că soțul tău a început să observe, în ultima vreme, că „pur și simplu nu mai erai tu însăți". *Și-atunci cine aș putea să fiu?* l-ai întrebat. Pentru că, atunci când medicul ți-a injectat substanță de contrast radioactivă, tomografia cu emisie de pozitroni s-a luminat ca un pom de Crăciun. Pentru că RMN-ul tău a ieșit încrustat cu leziuni. Pentru că te-ai trezit într-o dimineață și mintea ta simțea că „e în

neregulă“. Pentru că, după nouă luni, familia ta a primit, în sfârșit, telefonul așteptat. *Avem un pat.* Pentru că, și tu, ca toți ceilalți, ai îmbătrânit. E *rândul tău.* Pentru că, așa cum ți-am spus mai devreme, ai picat testul. *Pentru că.*

DACĂ AI SEMNAT, înseamnă că, în măsura posibilităților tale, ai înțeles tot ce ți-am spus și că accepți să fii tratată în conformitate cu termenii și condițiile noastre. Orice întrebare ai avea, te rugăm să o notezi pe foaia albă anexată și un membru al Echipei Memoriei tale se va prezenta la tine cât mai curând cu putință. Printre întrebările pe care le poți pune se numără: Ce zi e azi? (Vezi panoul cu Orientarea în Realitate.) Cum e vremea? (Uită-te pe fereastră.) Și Ce avem la gustare? (Pâine prăjită Melba cu brânză de vaci.) Întrebările pe care nu le poți pune sunt: Cine a luat copiii? (Copiii n-au fost luați.) Asta-i tot? (Următoarea întrebare, te rugăm.) Ce se întâmplă când plec de-aici? (Numele tău va fi șters din baza de date.) Și, Ce-or să spună despre mine când n-o să mai fiu? („O înotătoare pasionată“, „O șoferiță nu tocmai bună“, „O mamă îngrozitoare“, „Lumina ochilor mei“.)

SPERĂM CĂ șederea la noi e pe placul tău și îți mulțumim, din nou, că ai ales Belavista.

---

4. *Centella asiatica*, cunoscută sub denumirea de Gotu kola, este o plantă perenă, din familia de plante cu flori Apiaceae. Ca și Ginkgo Biloba, este administrată ca tratament naturist pentru memorie.

5. În original, „three strikes and you're out“, un principiu al legislației americane în unele state, conform căruia după comiterea a trei ilegalități

pedeapsa e foarte severă, indiferent dacă infracțiunile sunt minore.

6. Numele oficial al limbii indoneziene.

7. Una dintre genele despre care studiile de specialitate afirmă că favorizează apariția bolii Alzheimer.

8. În original *cross-longitudinal study*, studiile de tip *cross-sectional* colectează date de la populație la un anumit moment, în timp de studiile de tip *longitudinal* colectează date în mod repetat, de la același eșantion, de-a lungul unei perioade de timp mai mari.

Euroneuro

Te întrebi ce a făcut-o să înceapă să uite? Să fi fost chimicalele din vopseaua de păr care i-a înroșit pielea capului ca para focului timp de două săptămâni? Să fi fost ceva toxic în fixativul (Aqua Net) pe care l-a folosit de două, uneori chiar de trei ori pe zi, mai bine de treizeci de ani? *Nu respira!,* își spunea în timp ce pulveriza și se făcea nevăzută într-un nor rece de ceață albă. Să fi fost sprayul Raid cu care dădea pe blatul de la bucătărie îndată ce vedea o furnică? A fost ceva izolat? A fost ceva genetic? A fost o serie de mini-accidente vasculare ? Ceva în apa potabilă? Antiperspirantul pe bază de aluminiu? Prea puține ore de somn (de când s-a măritat se plânge că taică-tu sforăie)? Prea multe ore în fața televizorului? Faptul că nu a avut niciun hobby? *Hobbyuri*, a spus ea odată, *cine are timp de hobbyuri?* Ar fi trebuit să mănânce mai multe afine? Mai puțin unt? Să citească mai multe cărți? Să citească măcar o carte (nu-ți amintești s-o fi văzut vreodată că citește, deși a avut mereu pe noptieră, lângă un munte de șosete desperecheate, un teanc mare de cărți pe care *avea de gând* să le citească: *Eu sunt* OK, *tu ești* OK; *Cum să vorbești cu adolescentul tău*; *Franceza fără profesor într-o săptămână*)? Să fi fost suplimentele hormonale de după menopauză? Estradiolul? Provera? Tensiunea arterială crescută? Medicația pentru tensiune

arterială? Afecțiunea nediagnosticată la tiroidă? Depresia profundă și persistentă care s-a instalat în anul următor morții mamei sale, cu trei zile înainte de a împlini o sută unu ani. *Și-acum eu ce-o să fac?*, a spus ea. O fi fost din cauza *ta*?

O SUNAI RAR. N-ai avut copii (și nici nu ți-ai dorit vreodată, cu excepția unei scurte perioade de cinci luni, pe la patruzeci și patru de ani — *prea târziu!* —, imediat după ce te-ai despărțit, brusc și neașteptat, de un tip cu care ai fost logodită pentru o scurtă vreme). Ai plecat de acasă foarte repede și te-ai mutat într-un oraș îndepărtat de unde nu te-ai întors aproape niciodată, iar atunci când ai făcut-o, te-ai dus direct în dormitorul tău de când erai mică (care mai târziu a devenit al ei) și ai închis încetișor ușa, pe care ea a deschis-o cinci minute mai târziu și apoi la intervale regulate de cinci minute de-a lungul întregii tale scurte, dar obositoare vizite, ca să te pună la curent cu noutățile: soțul cui s-a sinucis dând pe gât vreo patru litri de gin într-o cameră din Motel 6 în Ventura, cine și-a declarat falimentul, cine a rămas pentru prima dată gravidă din întâmplare la patruzeci și nouă de ani (*Deci mai sunt speranțe!*), a cui fiică a fost salvată de pe o barcă de cauciuc în Micronezia după ce a plutit două zile jumătate în derivă în Pacific (*A supraviețuit numai cu dropsuri împotriva tusei și cu apă de ploaie!*), cine are fibrom, gută, gemeni, tumoră, melanom, cine a trecut printr-o cădere nervoasă atât de

puternică încât s-a trezit goală, în ploaie, în parcarea de la Carl's Jr., la trei dimineața, ridicând pumnul spre cer și strigând: *E cineva acolo?* Ți se părea copleșitoare. Enervantă. Obsedantă. Îngrozitoare. *Să-i dea cineva un calmant!*, ți-a spus fostul tău soț când a cunoscut-o.

(ȘI EA DESPRE EL a spus, mai târziu, în ziua când te-a părăsit: *Te uitai la el mai mult decât se uita el la tine.*)

A DOUA ZI după ce a dus-o pe mama ta la azil (ultima ei călătorie cu mașina), tatăl tău i-a cerut menajerei, Guadalupe, să nu spele lenjeria ei de pat. „Vă rog, așteptați până săptămâna viitoare", îi spune. Guadalupe, care a îndrăgit-o mereu pe mama ta (mama ta a angajat-o acum optsprezece ani, înainte de a începe să uite) și a cărei mamă venea cu ea în fiecare luni dimineață s-o ajute să facă curățenie în casă, până când a fost diagnosticată cu cancer de sân gradul IV, la patruzeci și șase de ani („Nu există stadiul V", ți-a reamintit mama ta), spune „Da, domnule Paul. Așa fac." Săptămâna următoare, iar îi cere să nu facă patul. La fel și următoarea. Așa că patul mamei tale (cândva al tău) rămâne nefăcut. Pe pernă e o șuviță de păr, încă negru (Clairol Nice'n Easy, negru natural). Perna — neatinsă — încă păstrează forma capului ei. Papucii ei roz ponosiți sunt pe jumătate ascunși sub pat (la azil și i-a luat pe cei buni).

ÎN PRIMELE CÂTEVA ZILE petrecute acolo, îți spun asistentele, mama ta a umblat de colo-colo pe holuri, bătând la uși, uitându-se prin dulapuri, căutând pe sub paturi, strigându-l pe tatăl tău. Panicată că a fost lăsată singură. După o vreme, totuși, a început să se liniștească. În fiecare zi, acum, spune același lucru: „Soțul meu vine să mă ia mâine".

LA TELEFON, tatăl tău îți spune că și el se trezește căutând-o. De câte ori trece pe lângă dormitorul ei, bagă capul înăuntru să vadă dacă e acolo. Uneori se trezește în toiul nopții și bate ușor cu palma patul lângă el, „numai ca să fie sigur", chiar dacă sunt mai bine de șase ani de când nu au mai împărțit patul, chiar dacă știe că ea nu e acolo. Câteodată o aude strigându-l din celălalt capăt al casei, sau aude lipăitul repejor al papucilor ei pe covorașul din fața ușii de la intrare. Noaptea trecută i s-a părut că o vede în picioare, în bucătărie, cu șorțul ei albastru decolorat, spălând la chiuvetă un morman de vase murdare. Și pentru o clipă totul a fost bine. (Dar, îți vine să-i spui, ea ura vasele alea, șorțul ăla, chiuveta aia. Și apoi te-ntrebi: Fără mama ta în bucătărie, el cine e? *Un bătrân într-o casă goală.*)

O GĂSEȘTI stând liniștită în camera de zi, la fereastra care dă spre stradă, privind copiii care se-ntorc de la școală. Mâinile ei sunt frumos împreunate, ca două păsări, în poala ei adâncită.

Unghiile i-s curate. Părul e netezit pe cap. Pare calmă, probabil sedată. Totuși, îndată ce te vede, se emoționează așa de tare încât aproape că izbucnește în plâns. „Ai venit!“, spune. Apoi își coboară vocea până la șoaptă. „Mi-e așa de rușine. Abia aștept să urc în mașină și să merg acasă.“

AU FOST, desigur, obișnuitele semne timpurii pe care ai preferat să le ignori. Recipientul cu cremă de mâini Pond's Cold Cream în frigider. Orezul pe care îl tot ardea. Vasul cu apă care fierbea lăsat nesupravegheat pe plită (și bucățile aferente de ouă arse și explodate pe care tatăl tău le-a răzuit cu răbdare de pe tavan.) Zâmbetul ușor pierdut. Fracțiunea de secundă în plus — așa de scurtă, încât abia o observai, dar un scurt moment în care știai că nu exiști — de care avea nevoie ca să-ți recunoască vocea de câte ori o sunai. Teancul de felicitări de Crăciun pe jumătate scrise pe care le-ai găsit împrăștiate pe măsuța de jucat cărți pe 26 decembrie — toate începeau cu *A mai trecut un an!*, dar numai până aici ajunsese — și telefoanele care au început să curgă în ziua aceea și au continuat pe parcursul întregii zile următoare și a săptămânii care a urmat și pe toată perioada lunii ianuarie: „Alice, ești bine?“, „Voiam să fiu sigură că încă trăiești.“, „Totul în regulă?“. Da, *da*, spusese mama ta, era bine, totul era în regulă, a fost doar puțin... *obosită*. Deși pe atunci deja încetase să mai gătească. Încetase să mai meargă la cumpărături. Încetase să mai înoate. Încetase să-și

mai punã hainele în ordine, și le îndesa, în schimb, pe spătarul fotoliului ei înalt, de un roz palid, care în curând nici nu se mai vedea de sub ele. Și-apoi, într-o zi, ai observat, a încetat să-și mai curețe ochelarii. Lentilele erau pline de amprente. Ramele erau îndoite și denivelate. Ai întrebat-o cum reușește *să vadă* ceva prin chestiile alea? Și ai continuat — nu te-ai putut abține — *Arăți ca o nebună!*

DAR N-AI ȘTIUT. Cum ai fi putut ști? Pentru că, vreme îndelungată, încă putea să calculeze bacșișul la restaurantul chinezesc — Fu Yuan Low — la care mergea cu tatăl tău în mall în fiecare duminică seară (douăzeci la sută plus-minus, iar dacă era Fay, chelnerița lor preferată, douăzeci și cinci la sută). Încă-și amintea ziua ta de naștere. Încă-și amintea ziua de naștere a fratelui tău. Și ziua de naștere a celuilalt frate al tău, acela care, trecut bine de treizeci și nouă de ani (băiețelul), nu putea să-și amintească nicio altă zi de naștere în afară de a lui. Își amintea cifrul de la primul ei lacăt de bicicletă. *Șase, cincisprezece, treizeci și nouă.* Și numărul de înmatriculare pe care-l avea la Fordul '49 la mâna a doua cumpărat în 1954 cu cinci sute de dolari — *o avere* — când a primit primul salariu de la spital. Își amintea adresa noului doctor la care fusese în dimineața aceea mai devreme cu tatăl tău, numărul de telefon al noului doctor, numele fetei de la recepția noului doctor, cu ce

era îmbrăcată fata de la recepția noului doctor (*Arăta ca o parașută!*). Toate lucrurile astea încă și le amintea.

ȘI CE DACĂ uda orhideea preferată a tatălui tău de câte patru sau cinci ori pe zi, cauzându-i o moarte subită și prematură și provocând un mic potop — o băltoacă, de fapt — pe masa din mahon pe care de obicei mâncau. *O să luăm alta*, a spus tatăl tău (S-o fi referit la orhidee sau la masă? Nu-ți amintești. La amândouă, probabil!) Și ce dacă insista să-și facă propriile reguli de circulație la volan. Fac dreapta *pe roșu, fie ce-o fi!* Și ce dacă te-a întrebat de trei ori în cincisprezece minute dacă ai nevoie de mai multă lenjerie intimă (întotdeauna se gândea la tine) sau ți-a spus aceeași poveste de cinci ori în șir (*Fiica familiei Kawahashis s-a măritat cu un mormon!*) sau uneori îți scria greșit numele? Oricum, ce însemna o vocală sau două în plus? Sau o consoană lipsă?

NOUL DOCTOR spusese că nu e Alzheimer. Dacă era Alzheimer, spunea, nu și-ar fi amintit excursia la Costco de săptămâna trecută, cu tatăl tău, nici data următoarei întâlniri cu buna ei prietenă Jane la un prânz la Grădina Olive („Abia aștept!“). Era demență frontotemporală. DFT. Câteva dintre simptome: schimbări progresive de personalitate, comportament inadecvat în societate, apatie, luare în greutate, pierderea inhibițiilor, dorința de a

aduna compulsiv. Când tatăl tău i-a cerut un pronostic, noul doctor — un tip cu vorbă-dulce, din Israel, fost talent precoce la vioară, cunoscut drept „unul dintre cei mai buni“ — și-a încrucișat mâinile pe birou și a suspinat. E ireversibilă, i-a spus. Atrofia lobului frontal. „Și Ravel a suferit de asta.“

ANI DE ZILE trăise cu gândul că va veni Cel Mare. În fiecare seară, înainte de-a merge la culcare, verifica dacă zăvoarele împotriva cutremurelor erau trase și țineau închise ușile dulapurilor de bucătărie. *Vasele mele!* Făcea rezerve de mâncare în cămară: conserve cu supă minestrone, cremă de spanac, Spam, pungi de biscuiți sărați din orez *senbei*, borcănașe cu nuci de macadamia din Mauna Loa, lista ei de alimente în caz de dezastru. Pentru că nu știi niciodată. Trebuie să fii pregătit! Calamitățile pot lovi la orice oră din zi sau din noapte (mașina care virează brusc în fața ta, în ultima clipă, ciocănitul în ușă devreme, înainte de răsărit: *Deschideți!*). Și acum, în sfârșit, Cel Mare venise!

ÎNCEPUSE SĂ-ȘI ÎNDESE servețele Kleenex în sutien în fiecare dimineață, ca să nu i se vadă sfârcurile. Insista să-și bea cafeaua, zi de zi, din același pahar de polistiren murdar. Căpătase fixații cu camioanele (erau îngrozitoare), cu știrile de la televizor (nu mai există vești *bune*), cu copiii neastâmpărați din restaurante (era vina

părinților), cu luminile roșii (le ura), cu mașinile de poliție (ar trebui *interzise*). Când verișoara ei, Herriet, a dus-o pe Insula Catalina în weekend, statuile colorate cu bivoli de pe strada principală a Avalonului au scos-o din minți. „Chestiile astea sunt *îngrozitoare*!“ La băcănie, de câte ori vedea pe cineva care arăta ca ea — mică, mai în vârstă, cu părul cărunt, cu pleoapele lăsate — se ducea țintă într-acolo și întreba: „Scuzați-mă, vă știu de undeva?“. De obicei, persoana o privea și o întreba: „Dar eu vă știu de undeva pe *dumneavoastră*?“. Și cam aici se încheia conversația.

ÎNTOTDEAUNA, DORINȚA de-a fi cu „cei ca ea“.

FEMEIA DE DINCOLO de perdea e vietnameză. Are chipul frumos, fără riduri. Părul negru tăciune. Nu se dă niciodată jos din pat. Nu primește niciodată vizite. Nu spune niciodată niciun cuvânt. În cea mai mare parte a timpului doarme. „Nouăzeci și trei de ani“, îți spune asistenta. „Nu cred c-o mai duce mult“, spune mama ta. Ia două pastile dintr-un pahar minuscul de hârtie și le înghite. „Când o să mă fac bine“, îți spune, „am putea merge la cumpărături la Nordstrom's. O să-ți cumpăr o rochie nouă“. Pe fereastră, în parcare, se vede o tânără care se roagă de copilul ei să iasă din mașină. Mama ta bate ușor cu degetul în geam și se întoarce spre tine. „Știi că ai fost alăptată la sân?“, întreabă.

CINCI ZILE PE SĂPTĂMÂNĂ, vreme de patru ani, și-a vizitat propria mamă la exact același azil. I-a curățat dinții cu ață dentară. I-a periat părul. I-a tăiat unghiile. I-a masat picioarele și tălpile și spațiile dintre degete cu loțiune de aloe vera fortificată cu vitamina E. I-a citit necroloagele din *Rafu Shimpo*[9]. „Doamna Matsue a murit în urma complicațiilor unui atac de cord!" Și în fiecare vineri, nesmintit, îi ducea *manju*[10] cu umplutură de fasole dulce — preferatele ei — de la Patiseria Fugetsu-Do. „A avut atâta grijă de ea", îți spune una dintre îngrijitoare, „încât noi nu a trebuit să mai facem nimic!".

NICI MĂCAR O DATĂ n-ai invitat-o pe mama ta să te viziteze în toți anii în care ai fost plecată. Nu i-ai scris niciodată. N-ai sunat-o niciodată să-i urezi la mulți ani. N-ai dus-o niciodată la Paris sau la Veneția sau la Roma, în toate locurile pe care visa să le vadă cândva — *Când se pensionează taică-tu*, spunea, dar, la sfârșitul anului trecut, când în sfârșit s-a pensionat, era *prea obosit* — și toate locurile în care tu ai fost, și nu o dată, ci de mai multe ori, la o nuntă, într-o lună de miere, la un festival literar, la o ceremonie de decernare a unor premii, la premiera unei piese de teatru, în franceză, după cel de-al doilea roman al tău bazat pe anii cei mai grei și mai dureroși din viața ei (ea, pe de altă parte, și-a dus mama de optzeci și unu de ani într-o excursie de toamnă de zece zile prin New England, în anul în care tu ai plecat la

colegiu: a cumpărat bilete de avion, a închiriat o mașină, a rezervat camere de motel, a pus la cale un lung și întortocheat itinerar prin trei state taman la vremea când frunzele începeau să se îngălbenească și, — chiar dacă niciodată, cu excepția a trei ani în vremea războiului, nu a trecut de latura estică a râului San Joaquin — *a condus*). Când te-a întrebat de ce n-ai fost pe-aproape, i-ai spus că nu știi. Ai închis ușa. I-ai întors spatele. Ai devenit tot mai tăcută și mai inertă, ca un animal. I-ai frânt inima. Și-ai scris.

ȘI ACUM, ACUM când, în sfârșit, te-ai întors acasă, e *prea târziu* (prietena ta Carolyn tocmai a dus-o pe maică-sa într-un voiaj de două săptămâni în Alaska și-a spus că a fost *cea mai tare experiență din viața ei*).

PRIN UȘĂ o vezi aplecată peste o masă cu blat Formica în Salonul de Activități, împreună cu alți pacienți, trasând conturul unui iepure pe o farfurie de carton cu marginile ondulate. Deasupra ei, pe perete, răcnește un televizor. O bați ușor pe umăr din spate, iar ea se oprește din ce face și privește în sus către tine. „Și un țânc de cinci ani ar putea să facă asta!“, spune. Apoi își reia desenul. Câteva secunde mai târziu se oprește iarăși. „Ai părul foarte uscat“, spune. Și apoi: „Taică-tu unde-i?“.

DE CÂTE ORI SUNĂ telefonul și e cineva care întreabă de mama ta sau de stăpâna casei, tatăl tău

spune că nu poate veni la telefon, ceea ce e adevărat. Apoi se oferă să preia mesajul pe care îl scrie mâzgălind ilizibil în carnețelul roșu cu spirală pe care-l ține lângă prăjitorul de pâine, pe blatul din bucătărie. *Sună la stomatolog să programezi următorul detartraj!* Sau o să-i spună celui care sună că mama ta e plecată, ceea ce iarăși e adevărat, deși nu la fel de adevărat ca: e plecată *pentru totdeauna*. Uneori răspunde chiar la primul țârâit, speriat că e de la azil și că s-a-ntâmplat ceva groaznic — că mama ta a căzut la duș și și-a dislocat șoldul, că s-a înecat cu mâncarea la prânz, că e isterică, că plânge și vrea acasă (*Promit c-o să fiu cuminte!*) —, dar din ce în ce mai des lasă telefonul să sune până când răspunde robotul și-i aude vocea: *Ne pare rău că nu putem răspunde la telefon în clipa asta...* Un alt motiv pentru care nu-i place să răspundă la telefon e din pricina accentului său (*Arro?*) pe care nici nu l-ai sesizat (*Fericitări!*) până când ai invitat o colegă acasă într-o zi, după școală (de ce tatăl tău ți-a dat un nume pe care nici măcar nu-l poate pronunța?, a întrebat ea). Jumătate din conversație, persoana de la celălalt capăt al liniei habar n-are ce spune tatăl tău, și o dată din zece îi și închide telefonul. Mama ta răspundea întotdeauna la telefon (fără accent).

CÂND ERA MIC, ți-a povestit tatăl tău, avea o pereche de păsări cântătoare (nu-și amintește cum li se spune în engleză) pe care le ținea într-o cușcă

de bambus lângă plită. Asta se întâmpla cu mulți ani în urmă, în sătucul lor de munte din Japonia. Păsările cântau de dimineață până seară și, din când în când, una dintre ele depunea un ou perfect, cu picățele. Într-o zi, una dintre păsări — nu știa care, că arătau exact la fel — a murit. Cealaltă a încetat să mai mănânce și a slăbit foarte mult. Casa a devenit foarte tăcută. A pus pasărea lângă fereastră ca să audă păsările sălbatice cântând afară, dar tot nu voia să mănânce. Zi după zi, stătea pe bețișorul ei, cu capul aplecat, slăbind întruna, până când părea cert că va muri. Într-o dimineață s-a trezit din nou în sunet de ciripituri. Maică-sa atârnase în colivie o oglinjoară rotundă, iar pasărea stătea dreaptă pe bețișorul ei și cânta reflexiei sale din oglindă. A reînceput să mănânce și a mai trăit nouă ani.

CE VĂZUSE pasărea în oglindă? te întrebi acum. Pe tovarășa sa moartă sau pe sine? Sau erau una și aceeași? (Cu toate astea, când tatăl tău ți-a spus prima dată povestea asta, răspunsul tău a fost cu totul altul. „Ce pasăre proastă!“, ai zis. Aveai opt ani și tocmai terminaseși clasa a treia.)

VALENTINE'S DAY. În drum spre azil, tatăl tău vrea să oprească la *Safeway* să-i cumpere un buchet de doisprezece trandafiri roșii (ceea ce n-a mai făcut „până acum“). Când intrați în salon, se uită la el și apoi se întoarce cu spatele. La tine nu se uită deloc. „Știi cine e acest bărbat?“, o întreabă

asistenta. „Cum să nu, e bărbatu-meu“, răspunde mama ta. Când tatăl tău iese din salon să caute o vază, maică-ta se apleacă spre tine și-ți șoptește „Îmbătrânește“.

TOT MAI ADESEA își privește mâinile și la început nu-ți dai seama de ce. Apoi, într-o zi: „Unde-i verigheta mea?“. (În spatele cutiei cu șervețele, în sertarul de sus al noptierei tatălui tău.)

SPERANȚELE EI fuseseră cândva extravagante. Voise copii perfecți cu părul negru, drept, și o casă frumoasă cu șemineu și o curte mare, în care copiii să poată să alerge și să se joace. După două încercări, una dezastruoasă (arterele inimii bebelușului erau inversate), cealaltă nu, a obținut bebelușul perfect (pe tine), urmat de încă doi („băieții“, fiecare perfect în felul său), a obținut și casa frumoasă (chiar dacă era un produs în serie), a obținut și șemineul (cu o liniștitoare flacără de gaz) și o curte destul de mare (leagăne, cireș, iaz pietruit plin cu crapi *koi*[11]). Acum nu-și mai dorește decât să fie în mașină cu tatăl tău. „N-ar fi drăguț să mergem la o plimbare cu mașina, iar eu să te îndrum?“, îl întreabă când tatăl tău se ridică să plece. „Ai putea să mă lași să-ți fiu ghid.“

A DOUA ZI, îi spune asistentei: „Fără ovulație, s-a dus și sexul“.

o AMINTIRE de dinainte. Curățenia de primăvară. O ajuți să inventarieze toate sertarele și să scape de lucrurile de care nu mai are nevoie: un corset vechi, cu balene de metal îndoite și ruginite, o perie de păr albă, „șic", murdară și cu dinții pe jumătate lipsă (ai și tu una identică, la fel de murdară și în aceeași stare de degradare, de care nu poți, oricât te-ai strădui, să te debarasezi — ți-a cumpărat-o într-o după-amiază, acum treizeci și cinci de ani, de la reprezentanta Avon care a bătut la ușa voastră), o centură de cauciuc, un ceas stricat, din plastic, cu Minnie Mouse, ceva — o buiotă pentru apă caldă? o pungă pentru clismă? — nu-ți dai seama ce e („E un irigator vaginal!", strigă taică-tu din capătul celălalt al camerei), o casetă de plastic roz în care găsești o diafragmă. O ridici să o vadă. „Păstrezi sau arunci?" *Dacă mai rămân o dată gravidă, o să urlu!*, spune. Din fundul dulapului tragi un străvechi halat de laborator de la spitalul Alta Bates. *Aruncă-l!* O jachetă chinezească din mătase roșie cu flori aurii și albastre brodate, pe care i-a dat-o o prietenă, doamna Fong, de la piscină. *E o porcărie! Arunc-o!* O pereche de pantofi de la Pappagallo, decupați la vârf, cu flecurile tocite de tot. La *gunoi!* Blazerul albastru cu dungi subțiri pe care l-a cumpărat de la I. Magnin cu o săptămână înainte de absolvirea ta de la colegiu. *N-o să-l mai port niciodată!* O bluză ieftină din poliester pe care a cumpărat-o la reduceri de la Mervyn's acum o sută de ani, încă cu eticheta atașată (REDUCERI

FINALE, 50% DIN PREȚUL INIȚIAL). *Păstreaz-o, spune, s-ar putea să am nevoie de ea cândva, în vreun centru de asistență.* Și începe să râdă. Și tu la fel. Pentru că e o glumă! Doar n-a vorbit serios! Doar *glumea*.

AZI, CÂND o vizitezi, poartă bluza de poliester de la Mervyn's și o pereche de colanți verde închis pe care nu-i recunoști („proprietatea comunității", după cum afli mai târziu). Asistentele i-au pieptănat părul și i-au dat cu puțin roșu în obraji. „Te așteptam", spune. Lângă ea, pe pat, e o față de pernă plină cu lucrurile ei. „Azi îmi dau drumul acasă." De partea cealaltă a perdelei pe jumătate trase, vietnameza sforăie ușor, cu gura larg deschisă, cu un braț îngrijorător de slab lăsat neglijent pe cearceafuri într-un unghi ciudat, de parc-ar fi căzut din cer. „Ce bine-ar fi dacă s-ar trezi" spune maică-ta. Începi să-i scoți hainele una câte una din fața de pernă și să le pui la loc în sertare. „Hai", spune, „lasă-mă să te-ajut." Și-ți arată cum se împăturește corect o bluză.

TATĂL TĂU SE AGAȚĂ de mărunțișuri. Când își scrie numele (pentru ultima oară, după cum s-a dovedit mai târziu), el e în al nouălea cer. Măcar încă poate să scrie, spune el. Măcar poate încă să citească. Măcar știe să spună cât e ceasul. Măcar poate încă să mănânce singură. Măcar încă îl recunoaște. Măcar încă știe cine este *ea* când își vede chipul în oglinda de la baie (deșteaptă

pasăre!). Când citește un articol în *Scientific American* despre un medicament care oprește depunerile anormale de proteine în celulele nervoase ale șoarecilor bătrâni, abia așteaptă să-ți spună: „Vor descoperi un tratament!".

AI CREZUT MEREU că va trăi veșnic. Nu s-a îmbolnăvit niciodată. Nu s-a plâns niciodată. Nu și-a rupt niciodată vreun os. A fost, de când o știi, „tare ca piatra". Putea să deschidă orice borcan, să răsucească orice capac, să închidă orice geamantan (*Hai, lasă-mă pe mine!*). Nu avea platfus. Picioarele îi erau fabuloase (la baluri, ți-a spus odată verișoara ei, o recunoștea imediat după picioare). Fața îi era întinsă și nepătată. Ani de zile, nici un singur rid. Când ieșeați la restaurant, tatăl tău primea mereu complimente pentru cei patru copii frumoși. Credeau că e sora ta cea mare (cea pe care ar fi trebuit s-o ai).

DE FIECARE HALLOWEEN fratele tău se costuma în ea. Fusta semicloș cu crinolină și volane. Puloverul de cașmir cu mărgele și cu nasturi din perle false. Rujul roz flamingo. Ciorapii din nylon (Lively Lady, culoarea piciorului). Pantofii comozi, bleumarin, umpluți cu ziare ca să nu-i scape din piciorușe. Era un copil extraordinar de frumos. Mai frumos decât maică-ta, chiar. Mai frumos decât tine! Avea niște ochi negri imenși și un cap mare cu păr numai cârlionți negri — *Probabil ai fugit cu lăptarul!*, îi spuneau oamenii

mamei tale — pe care îi plăcea să-l poarte lung. Toți credeau că-i fată. Dar se auzea apoi o voce de băiețel: „*Bau!*“. Tu, pe de altă parte, semănai mai degrabă cu taică-tu. Buze subțiri, înguste. Frunte înaltă. Mâini pătrățoase, de muncitor. De fiecare Halloween te costumai în țestoasă.

TATĂL TĂU CONDUCE acum singur prin oraș vechiul său Buick maro. La benzinărie, la frizerie, la supermarket, pe deal în jos către azil, în vizită la mama ta, îmbrăcat cu jacheta lui Doar pentru Membri. Scoate la plimbare o dată pe săptămână, mașina „ei“, cea albastră, ca să-i ruleze motorul. Uneori vecinii sunt surprinși să-l vadă pe el la volan. *Unde-i Alice?*

PUȚIN CÂTE PUȚIN, începe să dispară. Părul i se subțiază, iar gura îi atârnă ușor strâmbă. Dar în clipa în care intri în sala de mese — o mare de doamne vârstnice și, din loc în loc, câte un bătrân rătăcit, cu toții arătând buimăciți și singuri (*Acum nici zece minute alergam prin iarbă!*) — ochii i se luminează, iar tu afișezi un zâmbet larg. Când ajungi la masa ei, însă, îți dai seama că îi zâmbeai unei străine. Nu e mama care trebuie. *Nu e a ta!* Mama ta stă la masa de alături, luându-și liniștită prânzul de pe o tavă gălbuie din fibră de sticlă. Încă mănâncă asemenea unei doamne, ducând încet furculița la gură și lăsând-o jos, fără nicio grabă între îmbucături, mestecând cu atenție, gânditoare, tamponându-și când și când colțurile

gurii cu un șervețel de hârtie albă și îndepărtând câte-o firimitură rătăcită. Nicio grabă. Soarbe o gură de lapte prin paiul de plastic dungat (nu-ți amintești s-o fi văzut vreodată bând lapte până-acum) și apoi te privește. „Încă ești virgină?", te întreabă.

NOAPTEA, tatăl tău încă doarme pe partea „lui" de pat. Așternutul de pe partea „ei" rămâne neted și nerăscolit, iar cuvertura este complet întinsă. Revistele încep să se adune morman pe noptiera lui. *Reader's Digest*, *Oprah*, *Better Homes & Gardens*, *Family Circle*. Plicuri nedesfăcute cu noutățile de la *Harvard Women's Health Watch* îi sufocă biroul. Se hotărăște să comande biblioraftul special. Nouă nouăzeci și cinci pentru o bucată de plastic. Comandă șase și le umple cu numerele vechi ale revistei, pe care nimeni nu le va citi vreodată (mama ta le-a păstrat pe toate).

POST-IT-URILE GALBENE sunt încă răspândite prin toată casa. Pe frigider, în bucătărie: *Nu uita să-ți iei pastilele*. Deasupra telefonului: *Nu divulga niciodată informații despre cardul de credit*. Pe oglinda de la baie: *Ai închis robinetul?* Pe oglinda din dormitorul mamei tale: *Capul sus!* Cu fața în jos, pe noptiera de lângă patul ei, stă vechiul planificator săptămânal At-a-Glance, în care, cu scrisul ei mărunt, de doamnă, a notat același lucru, zi de zi, săptămână de săptămână: *Nu șterge ziua de mâine!* (N-a făcut-o niciodată.) Tatăl tău

ascunde planificatorul săptămânal At-a-Glance în sertarul biroului său. Aruncă — în sfârșit, după luni de zile — cămașa ei de noapte purtată la container. Dar *post-it*-urile le lasă. În caz că o să fie mai bine și-o s-o trimită acasă. „N-aș vrea să fie dezorientată."

A DOUA ZI după ce mama ei a murit, mama ta s-a lipit de fotoliul extensibil din „camera de zi" și nu a mai vrut să se ridice de-acolo. Era deznădăjduită. Descurajată. Furioasă. Își dezamăgise mama. Într-un fel era *doar vina ei.* Dar, îi amintea tatăl tău, mama ei avea *o sută unu ani.* „O sută", îl corecta mama ta. Ar fi trebuit să se folosească mai mult de cadrul de mers. Să fi făcut cursul de Exerciții pentru memorie. Să fi participat la jocurile de badminton cu balonul. Să se fi înscris la cursurile de yoga pe scaun. Și apoi, la nesfârșit, *Cum a fost posibil așa ceva?*

DUPĂ TREI SĂPTĂMÂNI tatăl tău te-a sunat să-ți spună că e îngrijorat. „Mama ta nu face nimic altceva decât să stea în fotoliul ăla, să mănânce biscuiți și să se uite toată ziua la televizor", ți-a spus. Ce-i drept, trebuia să recunoască, avusese și niște ani grei, în care mersese la azil cinci zile pe săptămână să-și viziteze mama. Cine putea s-o condamne că are nevoie de odihnă? Avea s-o lase în pace „să se adune" până se va fi împlinit un an de la moartea mamei ei, și-apoi „avea să-i dea un

impuls“, dar sorocul de un an a venit și a trecut, iar mama ta nu s-a ridicat din scaun.

ALTĂ AMINTIRE de dinainte: mama ta, la marginea patului, cu capul plecat și mâinile atârnându-i între genunchi, cu umerii căzuți. Capitulare totală. „Ce e?“, ai întrebat-o. Mama ta, care se îmbrăca mereu dichisit, își pensa sprâncenele, se machia fără cusur, nu lăsa niciodată „vreun fir de păr nelalocul lui“. Mama ta, care îți peria părul (în fiecare dimineață, înainte de a pleca la școală, îți punea bentița în păr „uite-așa“), care îți cumpăra lucruri (*Ia încearcă asta!*), care trecea ața prin mecanismul vechii ei mașini de cusut Singer neagră și stătea până noaptea târziu să-ți coasă (bluze pepit, cămăși stil Western cu buzunare cu capse și cu platcă dublă, clasică, prima ta fustă petrecută, o rochie midi cu anchior — adânc, dar nu *prea* adânc! — și cu mânecuțe bufante, o bustieră cu pense ajustate să pice fix), nu-și mai putea trage pantalonii pe ea. *Ce fac cu fermoarul?*, te-a întrebat.

POATE AICI a început totul.

PRIMUL EI CRĂCIUN la azil. Îi duci darurile pe care tu și tatăl tău le-ați împachetat toată seara în ajun pe masa din bucătărie, în timp ce ascultați Mahalia Jackson (preferata ei) la radio. Când o întrebi dacă i-ar plăcea să deschidă mai întâi cadoul de la tatăl tău, ea răspunde: „Nu“. Atunci

îi dai unul dintre cadourile de la tine, o cutiuță cu un pandantiv în formă de libelulă. Ea îi arată asistentei, ridicând cutiuța: „Vezi?“, spune. „Cam atât mă iubește. Îmi dă cadouașe.“ Când deschide darurile de la tatăl tău — cinci perechi de șosete, un pulover cu model ecosez, un halat de baie din pluș moale, un borcan cu un amestec de nuci, o pereche de papuci din blană de miel, cu tălpi moi de piele — spune: „Îmi dă atâtea cadouri ca să se pună bine cu mine“. Sâmbăta următoare, când o vizitezi, îi amintești că tatăl tău va trece pe la ea mai spre după-amiază. „Nu cred că-i e dor de mine“, răspunde.

ÎNTR-O NOAPTE, ACUM câțiva ani, pe când dormeau încă în același pat, tatăl tău sforăia așa de tare — „Ziceai că-i leu!“ —, încât mama ta s-a sculat și s-a dus să doarmă în camera ta. După o vreme, s-a întors. „Mă simțeam singură.“ Noaptea următoare s-a dus iar în camera ta, numai că de data asta a dormit neîntoarsă până dimineața. După care nu s-a mai întors. *Te obișnuiești cu tot.*

NU-ȚI AMINTEȘTI să-i fi văzut măcar o dată pe ai tăi atingându-se. Nu i-ai văzut niciodată sărutându-se. Nu i-ai văzut ținându-se de mână. Nu ai observat nici măcar un gest de tandrețe între ei. Dar când tatăl tău a început să facă infecții ale tractului urinar și s-au dus împreună la urolog să afle de ce, doctorul a ieșit repede din cabinet, a închis ușor ușa în urma sa și a revenit

înapoi în încăpere, câteva clipe mai târziu, cu un rânjet imens pe chip și a spus: „Sex!“ (*Bau!*). De câte ori îți spunea povestea asta, și ți-o spunea des, mama ta izbucnea în râs.

ASTA A FOST prima dintre poveștile pe care a început să le repete.

MAI ERA ȘI povestea cu doamna Mrozeck, căreia îi venise rândul la dus copiii cu mașina și care uitase să-l ia pe fratele tău de trei ani de la grădinița Little Red de la baza dealului (un agent de poliție l-a găsit la mai bine de un kilometru, pe o arteră aglomerată, mergând liniștit spre casă). Și faza cu celălalt frate al tău, avocatul, care l-a încolțit pe șeful ei, doctorul Nomura, când a încercat s-o păcălească să renunțe la pilonul de pensie privată[12]. („I-am spus: «Veți avea de-a face cu fiul meu în sala de judecată!»“) Apoi, desigur, poveștile cu „lagărul“. Turnurile de pază. Șerpii cu clopoței. Gardul de sârmă ghimpată. Mama ei care a omorât toate găinile din curte în ajunul zilei în care au făcut toată casa pachet și-au plecat. „Le-a frânt gâtul, pe rând, de o coadă de mătură“, îți spunea mama ta. Și încheia povestea ca întotdeauna, pentru a zecea oară, pentru a cincizecea oară, pentru a o suta oară: „A fost dezastru!“.

FOTOGRAFIA MAMEI SALE încă stă sus pe bufetul cu veselă în camera de zi. Tatăl tău se uita adesea la ea și o întreba: *De ce n-ai învățat-o pe fica*

dumitale să gătească? (Cu excepția orezului, mama ta gătea doar „americănește“: ruladă de carne, ton cu paste la cuptor, macaroane cu brânză, *stroganoff* de vită cu smântână și supă cremă de ciuperci Campbell's). Și de câte ori ridica tonul la el, ți-a povestit odată mama ta, râzând, el arăta cu degetul spre fotografie și spunea: *Vezi că te vede!*

ÎNTR-O DUPĂ-AMIAZĂ, nu cu mult timp înainte ca mama ta să se retragă în fotoliul ei, tatăl tău s-a trezit după un pui de somn și a constatat că ea dispăruse. A verificat în curtea din spate, în curtea din față, chiar și în căsuța în care își ținea uneltele de grădinărit, dar era de negăsit. În cele din urmă, a ieșit în stradă strigând-o, dar nu a primit niciun răspuns. Când s-a întors acasă, a deschis ușa garajului și a găsit-o pe scaunul din dreapta a Buickului maro, așteptând să plece la plimbare. Se dăduse cu ruj, își pusese pantofii de „afară“, iar poșeta îi stătea în poală. „Pe unde-ai umblat?“, l-a întrebat.

ASTĂZI, PENTRU PRIMA DATĂ, vietnameza e complet trează. Te urmărește cu privirea când te miști prin salon și se bate ușor pe piept. „Nu engleză“, spune. Și zâmbește — dinții ei sunt de un alb strălucitor, perfecți, ochii sunt ca două globuri negre jucăușe. „Tu, fiica?“, întreabă.

MAI TÂRZIU, MAMA TA spune: „Nu exista câte un nume pentru orice?“.

TATĂL TĂU FACE tot felul de lucruri ca să treacă timpul. Citește ziarul din scoarță-n scoarță. Învață și în curând stăpânește la perfecție sudoku. Urmărește eclipsa de soare printr-o găurică făcută cu acul într-o cutie de carton. În aprilie își calculează impozitele. Plantează copaci de-a lungul gardului care îl desparte de curtea din spate a vecinului (obsesia lui dintotdeauna pentru intimitate). Își cere iertare de la rododendronul din grădină, care e pe moarte („Chiar și un vierme de aproape doi centimetri", ți-a spus odată, „tot are un suflet de un centimetru"), după care îl taie cu o mișcare rapidă. Are o tentativă, fără prea multă tragere de inimă, de a face curat — în sfârșit, după mai bine de treizeci de ani — *în garaj*. Își cumpără un pedometru și începe să iasă la plimbare. Un kilometru, doi kilometri, doi kilometri și jumătate. Apoi, într-o zi, se hotărăște să amenajeze o gradină cu rocărie în fața ferestrei de la dormitorul mamei tale. Comandă trei săculeți de pietriș alb de la Overlook Nursery și folosește un sistem de pârghii, scripeți și frânghii fixate pe gard în punctul cel mai stabil (înainte de a preda matematica la liceu, meseria lui de bază a fost cea de inginer) ca să salte șapte pietroaie albe din râpa din spatele casei. Nu se grăbește — două sau trei zile — aranjând și rearanjând pietrele până arată „exact cum trebuie". Care e logica, cum stabilește spațiile dintre ele și configurarea ideală, habar n-ai („În comparație cu mama", spunea odată fiica de opt ani a Annei, prietena ta,

„tatăl e ca un străin“). Face o fotografie Polaroid a grădinii cu rocărie și o duce la azil să i-o arate mamei tale. „Ai omorât plantele?“, îl întreabă.

CÂND TE ÎNTORCI dintr-o scurtă excursie în străinătate — o conferință de zece zile a scriitorilor în sudul Umbriei —, tatăl tău îți spune că mama a început să-și târască piciorul stâng. Au pus-o în scaun cu rotile, spune el, ca să nu riște să cadă. Deja după o săptămână piciorul ei e subțire ca o rămurică. Și e și mult mai tăcută. Nu mai zâmbește. Asta-l îngrijorează cel mai mult.

CÂND INTRI ÎN camera ei, o găsești în scaunul cu rotile, lângă fereastră, ținând în mână o oglinjoară rotundă, în care își privește cu tot dinadinsul, dar bănuitoare, jumătate din chip (când erai mică, te uitai în fiecare dimineață cum „își aranja chipul“ la oglinda din baie). „Maică-mea nu ar fi niciodată mulțumită de mine“, îți spune. Îi iei oglinda și o pui cu fața în jos pe pat. Bărbia îi tremură, iar mâinile îi sunt reci ca gheața. Îi iei mâinile într-ale tale, iar ea se lasă pe spate în scaunul ei cu rotile și închide ochii. „Mulțumesc“, spune. Apoi își îndreaptă spatele și deschide larg ochii. „Când pleci“, întreabă, „cine o să închidă lumina?“.

CÂND ERAI MICĂ, ori de câte ori erai tristă, îți spunea să „te uiți în oglindă și să zâmbești“. Mai spunea și alte lucruri: „Dacă cineva te roagă, să-l

primești întotdeauna în joc“ (de cele mai multe ori așa ai făcut), „Să nu mergi niciodată în vizită la cineva fără să-i duci un dar“ (câteodată mai uiți), „Să tai mereu morcovii pe diagonală“ (încă faci asta) și „Dacă te mai măriți o dată fără să-mi spui și mie, te-ai ars!“. (Te-ai măritat pe ascuns cu primul soț, un fost călugăr Zen, la două săptămâni după ce l-ai cunoscut în timpul celor șase zile de pustnicie și tăcere în munții Catskills). Și, despre bărbați, în general: „Trebuie să te prefaci că-i iei în serios!“ și „Nu trebuie să te gândești doar la tine!“.

GESTURI MICI. Încă are instinctul de a fi bună cu ceilalți. La prânz, când doamna în cărucior cu rotile de alături începe să plângă, mama ta se întinde și-o mângâie pe mână. „Nu plânge“, îi spune.

DATA URMĂTOARE CÂND o vizitezi, vietnameza nu mai e acolo. Cearșafurile au fost scoase și patul dezinfectat. Obiectele ei personale — puține câte erau —, puse cu grijă într-un sac negru de gunoi. A murit în somn, îți spune adjuncta. Până spre seară, o mai tânără *hakujin*[13] pe nume Sarah i-a luat deja locul. Sarah are aproape șaizeci de ani, e îmbrăcată elegant, cu manichiură desăvârșită și zâmbet larg, prietenos. Dacă ai vedea-o cu un cărucior de cumpărături într-un magazin nu ți s-ar părea nimic suspect. Totuși, vocabularul ei se reduce la un singur, tragic cuvânt: „bronzat“.

„Unde-i prietena mea?“, întreabă mama ta. După care, cât durează vizita, nu mai spune nimic.

CERE AȘA DE PUȚIN acum. Și orice-ai face pentru ea — că-i îndrepți ochelarii, că-i deschizi o cutie de suc, că îi scuturi o firimitură de pe față cu un șervețel, că-i netezești hainele —, ea îți spune încet, dar limpede: „Mulțumesc“.

BUCURĂ-TE CÂT POȚI, îți spunea, *pentru că odată ce faci cincizeci de ani, urmează reparațiile una după alta!* Ești aproape „să faci“ cincizeci de ani și deja ai început cu reparațiile: fizioterapia pentru umărul înțepenit, eliminarea unui trio de alunițe suspecte, orteză pentru fasciita plantară, acupunctura — *inutilă!* — pentru durerile de genunchi cauzate de artrită. După ultima programare la medic — radiografia gastrointestinală pentru durerea de stomac pe care o simți de fiecare dată când începi să mănânci — te hotărăști să ai mai multă grijă de tine. De acum o să și urci pe scări, nu doar o să cobori. O să-ți reînnoiești abonamentul la sală. O să-ți ștergi de praf mantra și o să te reapuci de meditație. O să te lași de fumat. O să slăbești. O să-ți revizuiești dieta. O să renunți la carne. La lactate. La cafea. O să lași covrigeii cu sare. O să devii vegană. Virgină! O practicantă yoga. O persoană care stă mai mult pe-afară (*Nu poți să stai veșnic în camera ta!*, îți spunea mama ta, deși, cu excepția scurtei tale incursiuni în căsnicie, în principiu *ai cam*

stat — până la urmă ești scriitoare). O să mergi în fiecare dimineață, la răsărit, pe malul oceanului și o să-ți ridici brațele spre cer, apoi, încet, cu respect, cu recunoștință și uimire, te vei închina până la pământ și vei saluta soarele care răsare. *Înc-o zi.*

NU SE MAI UITĂ pe fereastră. Nu mai întreabă de tatăl tău. Nu mai întreabă când merge acasă. Uneori, trec zile întregi fără să spună un cuvânt. În alte zile, tot ce poate să spună acum este „da".

— Te simți bine?

— Da.

— Te ajută noul medicament?

— Da

— Te doare ceva?

— Da.

— Îți place aici?

— Da.

— Te simți singură?

— Da.

— O mai visezi pe mama ta?

— Da.

— Ți se pare că-i prea strâmtă bluza mea?

— Da.

— Dacă ai vrea să-mi spui un singur lucru, care ar fi acela?

Tăcere.

DIN CÂND ÎN CÂND, răzbat străfulgerări ale vechiului ei sine. „Te-ai bucurat că ai avut frați?",

te întreabă într-o zi (îi răspunzi că te-ai bucurat mult). Apoi, în următoarele cinci luni, niciun cuvânt.

ULTIMA PROPOZIȚIE întreagă pe care o mai spune este: „Bine că există păsări".

ZI DUPĂ ZI, tatăl tău își pierde treptat auzul. „N-am cu cine vorbi", spune el. Uneori își imaginează că mama ta e afară, în grădină, udând trandafirii de să-i înece. Ori poate c-a adormit în fața televizorului cu gura deschisă, cu un picior pe jumătate încălțat legănându-se, cu papucul abia mai ținându-se pe marginea suportului tapițat pentru picioare. Sau poate s-a dus alături să-i invite pe noii vecini — din nou! — să vină să vadă priveliștea, deși au și ei aceeași priveliște în curtea din spate, doar că văzută de la vreo douăzeci de metri mai departe. Sau poate că e din nou ea însăși și s-a dus să facă cumpărături — *Coastele la cuptor sunt la reducere la Vons!* — și din moment în moment o să audă sunetul cunoscut al mașinii ei intrând în parcare. *Tiiit! Tiiit!*

STAI CU EA în Camera Tăcută, ea în cărucior cu rotile, tu alături pe canapea, ascultând ropotul uniform al ploii pe aparatul alb de amortizat sunetele. Nu i-ai mai auzit glasul de doi ani de-acum. Deodată, întinde mâna și te apucă de braț. Strânsoarea e puternică, dar blândă. Mâna îi e neașteptat de caldă. Îți dai seama că mama ta *te ține de mână*. Și pentru prima dată de săptămâni

de zile ești liniștită. *Nu te opri.* Stați așa, ea cu mâna pe brațul tău, tu alături, pe canapea, fără să te miști, abia respirând, minute în șir, până se face ora să-i împingi căruciorul în Sala de Mese ca să ia prânzul. Cele mai bune cinci minute din viața ta.

DE FIECARE DATĂ CÂND PLECI, te apleci să o săruți. Uneori se ferește. Alteori se uită la tine și-ți întinde un obraz indiferent. Întotdeauna, când te îndepărtezi — nu te poți abține — te întorci și privești înapoi. Câteodată se uită la tine, dar nu pare să-ți recunoască chipul. Alteori se uită pierdută în gol. Alteori se apleacă în scaunul cu rotile și privește țintă în jos, intenționat la vârfurile picioarelor, concentrându-se cu îndârjire. Te-a și uitat. Astăzi, totuși, când te întorci și-o privești, mâna ei e ușor ridicată în aer și flutură vag la revedere.

PRIMUL LUCRU DE CARE îți dai seama după ce moare este: ai uitat să vorbești de autopsia craniană. Așa că o suni pe doamna de la firma de Pompe Funebre Fukui să-ți dea numărul medicului care face necropsia, Wayne Kato, care, pentru o taxă de o mie cinci sute de dolari, despică țeasta mamei tale cu un flex și extrage cu grijă creierul după care îl depozitează atent într-un răcitor de polistiren, învelit în gheață, și-l trimite la laborator. Acolo, pentru o taxă de o mie trei sute de dolari, renumita neuroloagă,

profesoara Muller, îl scufundă în formaldehidă pentru două săptămâni după care feliază țesutul și colorează feliile cu diferite substanțe. Descoperirea ei, după cum afli când o suni să discutați despre raport, coincide cu cea a noului doctor: n-a fost Alzheimer, a fost demență frontotemporală. Subtipul boala Pick. Boala Pick, îți spune profesoara, e o afecțiune destul de rară. „Nu vedem prea des așa ceva." Creierul mamei dumneavoastră, adaugă, „era aproape atrofiat". În august profesoara va prezenta fragmentele de creier ale mamei tale la o conferință internațională de neuropatologie la Paris. „EuroNeuro". Când o întrebi dacă-ți poate trimite fotografii cu creierul mamei tale, rămâne tăcută o vreme. „Nu mi-a mai cerut nimeni așa ceva până acum", spune.

PENTRU PRIMA DATĂ în viață, nu poți dormi. Încerci cu melatonină. Încerci cu Lunesta, Sonata Intermezzo, Ativan[14]. Încerci cu respirația profundă. Încerci cu respirația alternativ pe câte o nară. Încerci relaxarea pe grupe musculare. Încerci să repeți cuvântul „pace" întruna până când nici nu mai e un cuvânt. Încerci ceai de lăptucă chiar înainte de culcare. Încerci o banană cu o oră înainte de culcare. Încerci să nu mai bei lichide după șase. Încerci ulei esențial de levănțică. Aromaterapie. Pături încălzite. Să pui termostatul la nu mai mult de optsprezece grade. Ai încercat Sleep Shepherd. Dream Team. Eye Slack. Night Wave. Hushhhhh[15]. Și tot nu poți dormi.

TATĂL TĂU ÎȘI COMANDĂ un dispozitiv CPAP[16] și pentru prima dată după ani de zile doarme bine într-o noapte. Gata cu trezitul la fiecare cinci minute, încercând cu greu să-și recapete răsuflarea. Gata cu sforăitul. Gata cu moțăitul la telejurnalul de la ora opt. („Hei, somnorosule!“, îi spunea mama ta). În fiecare dimineață se trezește revigorat și cu capul limpede. „Ar fi trebuit să fac asta acum o mie de ani“, îți spune. După o săptămână, înlocuiește patul cel mare din „dormitorul principal“ cu un pat mai mic, ajustabil, care îi permite să ridice capul și să micșoreze noaptea valurile de reflux gastric. Scoate *post-it*-urile. *Nu uita să închizi lumina!* Ea nu se mai întoarce acasă.

ÎNCEPEȚI ÎMPREUNĂ să-i sortați lucrurile. În baia ei găsiți: nouă flacoane goale de fond de ten Shiseido (nuanța natural light ivory), treizeci și două de rujuri, o periuță de dinți electrică (în fiecare seară își peria dinții, își dădea cu cremă de față și Oil of Olay — „Poate Tati o să mă țină de mână“ — apoi *se scufunda* în pat), un set de gutiere pentru albirea dinților, două pachete de scutece pentru adulți, trei pachete nedesfăcute de absorbante pe care le ținea „pentru orice eventualitate“(„s-ar putea să le folosesc cândva“). Toate astea, desigur, sunt *de aruncat.*

ÎN *BÂRLOGUL* tatălui tău, care, la un moment dat, a devenit *cuibul* mamei tale, sunt cutii peste

cutii pline de cupoane expirate, unele de mai bine de cincisprezece ani (se mândrea că este un cumpărător înțelept și conducea de la un supermarket la altul — Safeway, Market Basket, Ralphs — pentru a economisi cincizeci de cenți), sute de articole „Întreab-o pe Marilyn", pentru care a petrecut ore întregi ca să le decupeze cu grijă din revista *Parade*, vechile articole ale Marthei Stewart („Cele mai noi trucuri despre cum să păstrezi și să expui fotografiile"), rețete de prin ziare, pe care nu le încerca niciodată, modele străvechi de cusături din Simplicity și McCall's, bucățele decolorate de materiale textile și șnururi, papiote de tot felul, ambalaje goale de frișcă Cool Whip pentru a păstra orezul rămas de la masă, numeroase copii Xerox ale primei tale povestiri publicate, dintre care pe una a strecurat-o într-o pungă de plastic resigilabilă și a luat-o să le-o arate doamnelor la vestiarul piscinei. *Fiica mea e scriitoare!* Și toate acestea — *de aruncat.*

ÎN „SERTARUL CU PULOVERE BUNE" din dormitorul ei, găsești: un carnețel vechi cu numerele de telefon și adresele celor trei copii ai ei (*S-au împrăștiat în toate colțurile lumii*), o listă cu mâncărurile preferate ale copiilor ei (unuia dintre frații tăi îi plăcea puiul chinezesc în pachețele de hârtie, celuilalt îi plăceau creveții *scampi*, iar ție, ție îți plăcea țiparul), o carte de bucate pentru vegetarieni (The Vegetarian Epicure) pe care a cumpărat-o după ce ai devenit vegetariană, în

primul tău an la colegiu (până în ultimul an, însă, revenișești la obișnuita ta dietă carnivoră), o veche cască de cauciuc pentru înot (cu margareta galben-strălucitoare intactă), două pachete complet uzate de cărți de joc Bicycle (câștiga mereu la jocul de cupe), o carcasă pentru ruj din piele roșie lăcuită (de la Coach) cu oglindă în interior, pe care i l-ai dat de un Crăciun, pe care se părea că nu îl folosise. Strecori lista cu mâncărurile preferate în buzunar. Toate celelalte — *de aruncat* — le duci la gunoi.

LA BAZA dulapului ei găsești nouăsprezece poșete, toate ieftine, toate noi-nouțe. Tatăl tău arată spre una dintre ele. „Păstreaz-o pe aia", spune. Nu arată cu nimic diferit de celelalte. Ar vrea s-o păstreze, spune el, ca *amintire.* O pui deoparte.

CU O ZI ÎNAINTE să ia avionul spre est, ca să participe la festivitatea ta de absolvire a colegiului, mama ta a pus cele mai bune bijuterii — trei coliere din perle negre, de diferite lungimi, pe care tatăl tău le adusese când a venit cu vaporul din Japonia — într-o valijoară maro. La aeroport, pe când îl aștepta pe tatăl tău să parcheze, s-au apropiat de ea doi tineri care au cerut politicos câteva indicații. Mama ta, prietenoasă ca întotdeauna, gata mereu să dea o mână de ajutor, i-a îndrumat spre casa de bilete de cealaltă parte a ușilor batante de sticlă. Cinci minute mai târziu,

când a dat să pună mâna pe valijoară, nu mai era. Tatăl tău încă dădea ture terminalului în căutarea unui loc de parcare. „Voiam să-ți dau ție perlele", ți-a spus ea după festivitatea de absolvire. „Erau moștenirea ta." (Toate celelalte lucruri pe care ar fi trebuit să le moștenești — vesela *Imari*[17] a bunicii, bețișoarele de fildeș, niște *tansu*[18] străvechi din lemn, un set de păpuși Împăratul și Împărăteasa, fotografiile alb-negru ale rudelor tale ciudate din Japonia, îmbrăcate-n *kimono* — au fost distruse în primul acces de uitare, imediat după izbucnirea războiului).

CÂND S-AU ÎNTORS acasă, tatăl tău a dus-o cu mașina în centrul orașului, în zona cu bijuterii, și a lăsat-o să-și aleagă câteva piese noi: o broșă floral din perle, o pereche de clipsuri cu rubine, o brățară din argint de calitate cu inițialele ei gravate, dar nu le-a purtat pe niciunele („Nu-i același lucru") și nu le găsești nicăieri în casă. Te-ai uitat peste tot. Și nu sunt.

O ULTIMĂ AMINTIRE. La vremea când îți termini cel de-al treilea roman, ea nu a mai vorbit deja de mai bine de un an. Acum, spune tatăl tău, nu-și dorește decât s-o audă spunând ceva, orice. Dar la orice o întrebi, ea nu face altceva decât să se uite la tine — cu ochii liniștiți, atoatevăzători, goi — și să dea din cap. Nu ești sigură dacă mai știe cine ești, așa că-ți scrii numele pe un ecuson și ți-l prinzi de cămașă. Îi dai un exemplar al cărții tale

și o privești cum frunzărește încet paginile — mâinile ei, deși pătate, încă sunt elegante, cu degete lungi, subțiri, care se încheie cu unghii perfect ovale —, iar când ajunge la fotografia ta de pe spatele supracopertei, privește îndelung imaginea chipului tău, apoi numele tău tipărit dedesubt, apoi la numele de pe ecusonul prins la cămașă, apoi la chipul tău. Și când ajunge la chipul tău, privește drept în ochii tăi cu uimire. Face aceeași buclă din nou și din nou. Fotografia, numele de dedesubt, numele tău pe ecuson, chipul tău. Și de câte ori ajunge la chipul tău, arată de parcă ar da să vorbească.

---

9. Ziar al comunității japoneze din Los Angeles.

10. Prăjituri tradiționale japoneze, gătite la abur, făcute dintr-un aluat umplut cu pastă dulce de fasole roșie.

11. Crapi ornamentali, o specie provenită din Japonia.

12. În original 401(k), plan de economisire pentru pensie în America, pus la dispoziție de angajatori pentru că oferă avantaje la impozitare.

13. Hakujin (jap.), termen prin care japonezii americani denumesc persoanele albe de origine europeană.

14. Medicamente sedative.

15. Sisteme de monitorizare, reglare și stimulare a somnului.

16. Mască nazală care reglează respirația și reduce sforăitul în somn.

17. Porțelan tradițional japonez.

18. Comodă cu sertare, piesă de mobilier tradițional japonez.

Mulțumiri

Mulțumiri lui Nicole Aragi pentru neobosita generozitate cu care mi-a îndreptat fiecare pas pe calea mea, și lui Jordan Pavlin pentru că a crezut în munca mea de la bun început. Mulțumiri, de asemenea, lui Duvall Osteen, Mayei Solovej, lui Isabel Yao Meyers, lui John Freeman, lui Max McDowell, lui Mark Horn, lui Dylan Leiner, lui Paul Wakenight, lui Mitchell Cohen și lui Lori Monson. Mulțumiri speciale lui David Otsuka, lui Michael Otsuka, lui Daryl Long și prietenei mele celei mai bune, Kabi Hartman. Următoarele lucrări mi-au fost, de asemenea, de folos în cercetarea făcută pentru a scrie această carte: *Haunts of the Black Masseur* de Charles Sprawson; *Swim: Why We Love the Water,* de Lynn Sherr; „A Feel for the Water", de Cynthia Gorney, în *The New Yorker*; *Nobody's Home* de Thomas Edward Gass; *Old Friends,* de Tracy Kidder, *Making Gray Gold,* de Timothy Diamond; *Can't Remember What I Forgot,* de Sue Halpern; *The Forgetting,* de David Shenk. În sfârșit, mulțumiri, mereu, lui Andy Bienen.